

Ilustrirani časopis Udruge bunjevačkih Hrvata »Dužijanca« za kulturu življenja

REVVIJA DUŽIJANCA

Godina 3.
Kolovoza 2017.
Broj 5. - 6.

cijena 300 dinara

REVIJA DUŽIJANCA

REVIJA DUŽIJANCA 5-6/2017.
Časopis Udruge bunjevačkih Hrvata DUŽIJANCA
za kulturu življenja

Godina 3.
Kolovoza 2017.
Broj 5. i 6.

Nakladnik
Udruga bunjevačkih Hrvata DUŽIJANCA
Beogradski put 52, Subotica

Za nakladnika
predsjednik UBH Dužijanica
mons. dr.s c. Andrija Anišić

Glavni urednik
Lazo Vojnić Hajduk

Uredništvo
Lazo Vojnić Hajduk, dr. sc. Andrija Anišić,
Marinko Piuković, Zvonimir Perušić,

Redaktor i korektor
Zvonimir Perušić

Kompjutorska obrada
Jelena Ademi

Tisak
Rotografika
Subotica 2017.

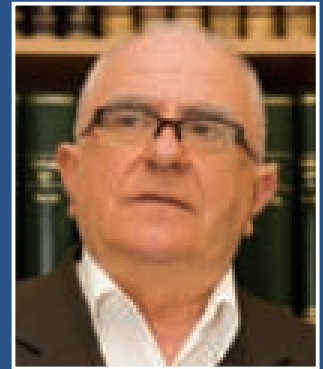
Naslovnica:

Ulje na platnu: *Vozidba pokošenog žita sa njive*,
autor: Jelena Čović, 1934.

Vlasništvo Laze Vojnić Hajduka iz Subotice

LJUBAV - OPRAŠTANJE - KLJUČ ZA SRETAN ŽIVOT

Ako kažem kako je ljubav najvažnija vrлина čovjeka, nisam ništa posebno otkrio. Ljubav je pokretač i cilj čovjekova života. Čovjek koji nije osjetio ljubav ne može živjeti, napredovati, rasti, niti vidjeti smisao svoga života.

Čin prave i istinske ljubavi je opraštanje. Osobno sam bio u situaciji doživjeti velike nepravde, a da nisam znao kako se izvući iz te zamke *neopraštanja*. Opraštanje je neobično važno za psihičku ravnotežu svakoga od nas. Opraštanje je ključ za kvalitetan, sretan i zdrav psihički život. I ne samo psihički! Poznato je da osobe koje su sposobne i odlučne oprostiti drugoj osobi koja im je nanijela bol i nepravdu žive kvalitetniji i zdraviji život od onih koji se zadržavaju u negativnim osjećajima poput ogorčenosti, srdžbe, tuge, ljutnje i samosažaljenja.

Tako je to u životu. No, ipak daleko je lakše o tome razmišljati nego doista opraštati. Jedan od razloga zašto teško opraštamo je taj što nam opraštanje izgleda kao slabost, kao popuštanje jačem, na neki način prihvaćanje nepravde koja nam je nanesena.

Ljudi koji su u javnom životu moraju, u interesu zajednice i svog osobnog života, imati već *ugrađen* taj nazovimo čip duhovne kvalitete, kulturnog ponašanja pomirenja i praštanja. Tko to ne može neka razmisli nije li na pogrešnom mjestu na svom životnom putu prihvaćajući javne uloge u vođenju zajednice, nije li nepromišljeno prihvatio ozbiljnu i odgovornu zadaću u zajednici?!

U ovom dvobroju REVIJE DUŽIJANCA raspravljat ćemo o temi ljubavi, praštanju i vrijednosti otvorenog

milosrđa, s jedinom namjerom: članove Udruge bunjevačkih Hrvata Dužijanca i sve čitatelje informirati o vrijednosnim kategorijama života i međusobno pomoći jedan drugom u ostvarivanju velikih zadaća Dužijance. Naravno, u REVIJI će i ovog puta biti govora i o običajima, manifestacijama i drugim aktivnostima u okviru prošlogodišnje Dužijance, kao i o planovima za Dužijancu u tekućoj godini.

Vodstvo Dužijance je svjesno da gomilanje vlasti ne donosi istinsku sreću. Svoju ulogu u Udruzi nije ni shvatilo kao vlast. Duboko svjesni, također, kako pribjegavanje nasilju radi gomilanja vlasti iz koje kapaju pohlepa, oholost i nevideni egoizam, a nadasve uništavanje planova slabih, gaženje neistomišljenika, donosi veliku nesreću. To zastrašuje. Želimo upozoriti na opasnosti koje nam priređuju nasilnici. Poslušajmo zato apele ljubavi i praštanja koje nam upućuju duhovne vođe iz Crkve, a potvrđuje i papa Franjo u svojoj buli *Misericordiae vultus* i uznemiruje nam savjest kad kaže *Nitko neće izbjeći Božji sud*.

Svi smo svjesni velikih problema u životu. Možda je došao povoljan trenutak da se javni život promijeni putem dijaloga i otvorenog milosrđa. Iskoristimo to. Takav trend želimo postići, za to se zalažemo, jer vjerujemo kako naša mala zajednica bunjevačkih Hrvata posjeduje bogatstvo duha, prepoznaje prave vrijednosti, ima čvrstu i bogatu tradiciju, te otvorenost i iskrenost u razgovoru što je jamstvo uspjeha.

Urednik

Kazalo

UVODNA RIJEČ

Ljubav - opraštanje - ključ za sretan život 3

MILOSRĐE U DJELIMA BISKUPA IVANA ANTUNOVIĆA

Moralna načela u odnosima „gazda – sluga“ 6

DUŠEVNI MIR I MILOSRĐE

Duševni mir je razlog praštanja 10

ZAHVALJIVATI BOGU ZA NJEGOVO MILOSRĐE

DUŽIJANCA I MILOSRĐE 12

LAKO JE SUDITI, ALI TO NIJE SPAŠAVANJE, TO JE ODBACIVANJE

Pravi put je milosrđe 22

PREDOČITI PROŠLOST I UTVRDITI SJEĆANJE

Dužijanca je nepresušiv izvor napajanja trajnim vrijednostima 24

DUŽIJANCA INKULTURACIJSKI ULAZI IZ OBITELJSKOG KRUGA U PROSTOR CRKVENE ŽUPSKE ZAJEDNICE I VRLO BRZO POSTAJE SUBOTIČKA

Bitan događaj zahvale Bogu i pohvale čovjeku 26

BONAVENTURA DUDA

MJESEČINA 28

MANJINSKI ZASTUPNIK U NARODNOJ SKUPŠTINI REPUBLIKE SRBIJE

Nadamo se kako će EU učiniti svoje..... 30

RAVNATELJ GRADSKJE KNJIŽNICE DRAGAN ROKVIĆ

Tradicija, kultura i višejezičnost nas obvezuju 32

CRTICE NEPOZNATE POVIJESTI: PRVI NOVOVJEKOVNI HRVATSKI KARDINAL JURAJ UTIŠINOVIĆ

Gradnja svijeta umom i mišicom 36

MIROSLAV KRLEŽA

Jutarnja pjesma 39

ORIGINALNA ZABILJEŽBA

Pismeni trag o obitelji Vojnić u Subotici iz 17. stoljeća 40

KOLO MLADEŽI OBAVLJALO JE SVOJE POSLANSTVO U NARODU

Odgovor na mnogobrojne novinske članke..... 44

PREPOZNAJMO ZNAMENITE LJUDE I DOGAĐAJE

Ako su toliki i tolike mogli, zašto ne bi i ti?..... 48

ČOVJEK NAŠEG VREMENA JE PRAZAN

KUDA IDE NAŠA CIVILIZACIJA..... 54

VOJISLAV SEKELJ (1946.-2017.)

Oštar na peru, lucidan u viziji..... 56

ANDRIJA ANIŠIĆ: SJEĆANJE NA VOJU SEKELJA

Dvije anegdote o Vojnoj duhovnosti i duhovitosti 60

OBRED SPROVODA VODIO JE MSGR. DR. SC. ANDRIJA ANIŠIĆ

Propovijed 62

IN MEMORIAM LAZAR MERKOVIĆ (1926.-2016.)

Gradeći duhovne institucije, i sam je postao institucija..... 64

LAZAR MERKOVIĆ

Ravnica 65

GOVOR NAD ODROM KATE BEDEKOVIĆ, SUBOTICA, 19.12.2016.

Žena velikog srca i široke duše 66

POGAĐANJE I UTVRĐIVANJE CINE ZA RIS

KONTRAKT S RISARIMA..... 70

PRISKAKANJE VATRE, ĐURĐIN 2016.

Priređeni i običaji s ivanjskim vijencima 74

NATJECANJE U PUCANJU BIČEVIMA, ĐURĐIN 2016.

Čulo se nadaleko 76

RISARSKI DISNOTOR; MIRGEŠ I ĐURĐIN

Izvorni put do dobrog zalogaja 78

DUŽIJANCA MALENIH U KATEDRALI

Predstavljeni mali bandaš i bandašica 80

MEĐUNARODNI DAN LJUDSKIH PRAVA

Dužijanca na promociji nacionalnih manjina ... 81

SENAT DUŽIJANCE PODUPIRE NASTOJANJA I RAD UBH DUŽIJANCA NA NOVIM OSTVARENJIMA

Početak osuvremenjivanja manifestacije 82

TRIBINA NA TEMU "BUNJEVAČKO MOMAČKO KOLO I DUŽIJANCA"

Izobrazba muške mladeži u religioznom i domoljubnom duhu 84

PRVI SUSRET BIVŠIH BANDAŠA I BANDAŠICA

Poticaaj za ponovno uključenje u aktivnosti..... 88

TRIBINA I KONFERENCIJA ZA MEDIJE U ĐURĐINU

Predstavljen projekt risarskog salaša..... 90

UBH „DUŽIJANCA“ NA ŠOKAČKOM SIJELU U ŽUPANJI

Prvo mjesto za originalan stol 92

NATJECANJE U ARANŽIRANJU IZLOGA

Prvo mjesto za Mariju Bošnjak..... 93

UBH DUŽIJANCA U ULOZI DOBROG DOMAĆINA

KUD-ovi, gosti na Dužijanci 2016. posjetili Gradsku kuću 94

Takmičenje risara 97

TARANA NA TAKMIČENJU RISARA 2016.

Najuspješniji par Josip i Milica Vuković 104

TAMBURAŠKA VEČER

Predstavljeni bandaš i bandašica 108

NAZOČAN VELIKI BROJ GLEDATELJA

Skupština risara i večer folklor..... 111

ZAHVALA BOGU I POHVALA ČOVJEKU

Središnja proslava Dužijance 2016. 114

SEOSKE DUŽIJANCE

Bajmak 120

Žednik..... 121

Tavankut 122

Mala Bosna 123

Đurđin..... 124

Mirgeš 125

PLETENJE PERLICA..... 127

ČIŠĆENJE ŽITA..... 128

MILOSRĐE U DJELIMA BISKUPA IVANA ANTUNOVIĆA

MORALNA NAČELA U ODNOSIMA „GAZDA – SLUGA“

Postojao je loš običaj da su se stari držali pravila „dok dišem ne pišem“, pa su sinovi pod njihovom vlašću i osijedili, a kad su se poslije njegove smrti razdijelili nisu imali „kamo ni glavu svoju zavući, niti stola uz koji bi sjesti mogli“

U svom članku „Dužijanica i milosrđe“ istaknuo sam kako je Antunović poticao bogataše na milosrđe, odnosno na djela ljubavi.

Zanimljivo je također i njegovo razmišljanje i njegovi stavovi o „obiteljskim zadrugama“. Donosim izvadak iz svog doktorskog rada, koji o tome govori.

GOSPODARI I SLUGE

Biskup Ivan Antunović je živio u okruženju u kojem su bile vidljive socijalne razlike. Zanimljivo je njegovo gledanje na te razlike, odnosno „nejednakosti“ u društvu.¹ Zbog te činjenice bogati i siromašni uvijek će jedni na druge biti upućeni.² Biti bogat za Antunovića je talent, Božji dar, zato bogataš griješi smrtno ako ne čini od Boga naređena duhovna i tjelesna djela milosrđa.³ Sveto pismo bilježi kako se Bog u Starom zavjetu brinuo za siromahe propisima o svakoj sedmoj i pedesetoj godini, a u Novom zavjetu Isus je naložio da ih osobito ljubimo kao njegovu „najmanju braću“. Najvažnije je, dakle, prema slugama i sluškinjama odnositi se kao prema osobama koje su vrijedne, prema njima „imati ljubavi i milosrđja, te s njima kao braćom i sestrama postupati“. „Služinčadi“ gospodari moraju redovito davati plaću i hranu. Isto tako ne smiju prema njima biti osorni nego strpljivi s njihovim slabostima kako bi se popravili. Prema njima treba biti napose pažljiv i obazriv ako su bolesni. „Služinče ako se razboli odmah od sebe ne odbacimo već liečimo, pa ćemo tiem i naš boljak promicati i posao pried Bogom i ljudmi hvalé vriednim učiniti“. Treba mu dati i dostatno vrijeme za odmor jer je njemu tjelesna snaga ona „glavnica koja mu treba kamate donositi“. Zauzvrat Gospodin će „ljubav i milosrđe, koje smo služinčadi našoj izkazali u djelo milostinjé uračunati“. Uz to se treba brinuti i za njihov duhovni život. Kad bi se gospodar brinuo i o spasu duše svoje služinčadi, budući da su oni najčešće iz siromašnijih obitelji, mogao bi tako doprinijeti njihovom napredovanju kako u poslu tako i u čudorednoj naobraz-

1 „Jerbo smo úmom i tjelesnom snágom, umjetnošću, znanošću i posjedovanjem milosti Božje nejednaki, različiti: zato ma ćemo koliko o jednakosti sanjati, uvijek ćemo na imućne i siromahe, umjetne i neumjetne razdieljeni ostati“, Ivan ANTUNOVIĆ, *Bog s čovikom na zemlji...*, str. 740.

2 „Kao što imućni moraju imati sluge i služavke da im se posao vrši i zemlja obdjelava, isto tako sluge i služavke imaju svoje gospodare da se uzmgnu hraniti i odievati“, isto, str. 740.

3 „Zato imućni ljudi grade kuće za bolestnike i ulažu stanovite svote na kamate, da se iz oti h nemoćnici ove ili one občine hrane a bolestni lieče. Zato se bogati nadtječu tko će veću glavnica uložiti da se uzmogne više sirota uzgajati a siromaška djetca u učiona, hranom, odjećom i knjigami opskrbiti. Bogati se nadtječu tko će više siromašnih momaka oženiti, djevojaka udati, više udova razveseliti i žalostnih utješiti...“, isto, str. 754-755.

bi. Na taj način bi se mnoštvo „siromašnih obitelji na slavu Božju, diku i blagostanje čoviečanstva utemeljilo“.⁴

Sluge i sluškinje moraju također imati ispravan i pravedan odnos prema gospodarima. Već u izboru kuće u koju idu služiti moraju biti oprezni i razboriti. Moraju gledati je li kuća katolička i živi li se u njoj kršćanskim životom. Ako je to tako onda će u tu kuću ući makar i za manju plaću „znajući da u njoj prebiva Božji blagoslov od kojeg će sluga i služavka također dio svoj primiti“.⁵

U odnosu prema gospodaru važno je povjerenje, jer „povjerenje je jedino na kom se osniva djelotvorna ljubav“. Antunović pojam „služenje“ želi izdići iz onog redovito ponižavajućeg odnosa te ističe: „Dakle, vi siromasi ste dūžni, u izvršenju časti Isusu spodobni postati, te svoga gospodara poštovati ne poradi kruha, kojim vas hrani, nego i poradi vlásti, koju mu je Bog na to podielio.“⁶ Isto tako trebaju poštivati djecu gospodarevu i sve ukućane. Takav stav će im donijeti puno mira, ali i materijalne koristi. Antunović je mislio na sve posljedice nepoštenog i nemarnog služenja, a osobito na osvećivanje nepravednim gospodarima. Osveta se najviše osveti onom tko se osvećuje, ali nanosi štetu i drugima.⁷

I siromahe koji dolaze na vrata kuće Antunović je ubrajao u „članove obitelji“. Njih nikada ne treba odbiti od svoje kuće nego ih uvijek ljubazno dočekati pa čak ako mu i ne možemo pomoći treba ga počastiti bar lijepom riječi. To će biti doprinos blagoslovu obitelji jer „siromasi molitvom svojom poput jakih stupová kuću našu podupiru“.⁸

Antunović je bio svjestan kako sloga i ljubav doista kuću grade. Stoga se tako zdušno zalagao za „uzdržanje kućnog mira“, odnosno da međusobni odnosi svih ukućana budu odnosi poštovanja i ljubavi. Takav će način života, smatrao je on, uroditi mirom i blagostanjem u obitelji, a prenijet će se i na društvo odnosno državu, pa i na Crkvu kao zajednicu vjernika.

4 Isto, str. 732-733.

5 Isto, 741.

6 Isto, str.

7 „Siromaku dakle treba zapamtiti da svaka šteta neviernošću, nemarljivošću ili osvetom nanešena uztegnuće milostinja i umanjenje nadnice prouzroknje... Nevierne sluge neprijatelji su siromaká, jerbo je poradi njihove neviernosti gospodar prisiljen nadziratelje plácati. Što dakle ovim odsieče, to onim odvuče“, isto, str. 741. - Osim te štete i osobna kazna na zemlji i u vječnosti čeka slugu koji se osvećuje. Bilo je naime slučajeva da su sluge u srdžbi zapalile dio imanja ili na drugi način uništavali imovinu. Usp. isto, str. 740-741.

8 Isto, str. 743.

OBITELJSKE ZADRUGE

Sloga i blagostanje pojedinih obitelji uvelike je ovisila o međusobnim odnosima kako pojedinaca tako i samih združenih obitelji. I o ovoj temi pisao je Antunović puno u *Novinama* i *Vili*.⁹

Antunović je cijenio i podržavao život u obiteljskim zadrugama. U takvim je zadrugama stanovalo više obitelji zajedno. U tim su obiteljima živjeli stari, mladi i djeca. Svi su zajedno radili i stjecali imanje. On ističe prednost života u takvim zadrugama.¹⁰ No, iako su prednosti takvoga života velike, ipak se ne može unaprijed reći koliko dugo trebaju članovi pojedine obitelji ostati u zadrugi. To ovisi o više okolnosti, ali i o kreposti članova obitelji, odnosno o njihovim grijesima. „Ako vidimo da je sloga nestala, da se podložnost iznevjerila, da je mir i pokoj iz kuće izbjegao, onda se takim valja dieliti, jel u ovakom stanju što dulje obstojimo to se većma kvarimo u imovini i vjeri.“ Razborito je i opravdano razdijeliti zadrugu „ako su bratja već djecu udomila, pa se obiteljni članovi već tako nasporeli da ih ugled jednog upravitelja nije kadar ravnati. Onda je nastalo vrijeme da se bratinski

9 Usp. (Ivan ANTUNOVIĆ), Potriboća udruženja, u: *Bunjevačke i šokačke novine*, III(1872), br. 38, str. 150.; br. 39, str. 154.; br. 40, str. 158.; br. 41, str. 162; br. 43, str. 170.; br. 44, str. 174.

10 „Zadrugu treba smatrat kao vrilo građanskog žića svakog čovjeka u pogledu duševnom i tvarnom... Zadruga je dakle ogleдалo u kom se zrcali ćudoredan i gospodarski život. Što god dulje ostajemo u zadrugi to se većma može nasporeti naše dielo u očevini. To se većma mogu umnožit naše krieposti kršćjanske i razvit naše vrline građjanske“, Ivan ANTUNOVIĆ, Bog s čoviekom na zemlji..., str. 526.

razdielimo i da se svaka grana kao stablo obiteljsko u tlo osobene samostalnosti usadi“.¹¹

Za skladan život u obiteljskoj zadrugi je jako važna pravićna raspodjela materijalnih dobara odnosno imanja. Dobro je da u obiteljskoj zadrugi potpuni nadzor nad imanjem ima jedna osoba.¹² Bunitelja koji drugu djecu uznemirava treba iz kuće udaljiti, no ne ostaviti ga posve bez baštine „nego mu treba od onoga, što bi mu inaće u dio pasti ímalo, barem jednu ćetvrtinu izdati“.

Jedan od problema u zadrugama predstavljala je tzv. „prćija“, odnosno posebno imanje koje je poneki ćlan imao. To odgovorni gospodar kućne zadruge neće dopustiti, jer „gdje u kući takove ‘prćije’ vladaju, tamo se naskoro zadruga razpasti ili u ništa obratiti mora“. Međutim, „prćije“ su nastajale i zbog toga što je zadrugi gospodar kasnio ili propuštao na vrijeme namiriti potrebe ćlanova obitelji, osobito domaćice, pa su one kradom uzimale ono što im je bilo potrebno, a to je bilo redovito više te se tako imanje rasipalo. Da bi se to izbjeglo, „razboriti zadrugi gospodar ne samo svjestno namiruju svake potreboće svoje družinć, već sitnije stvari, kao pritekuću mást, maslo, sir, mlieko, perad, voće itd., gospodaricam na

11 Isto, str. 526.

12 „Neima sriećnijeg ni sraćnijega stanja, nego što je ono, kada se ćiela jedna razgranjena obitelj pod upravom mudra otca ili razborita starijega brata nalazi. Tu neima tudjinć, nego svoj svojemu stjeće, radi i ćuva. Gdje je pokornost pod jednim kućnim poglavarom i sloga rodbinstvom i krvlju sjedinjenih, tamo svaki posao pod njihovom rukom - reć bi - gori i obilje dobara naprieduje“, isto, str. 735.

razpolaganjepr epuščaju“.¹³

Pokazao je veliko razumijevanje i prema starima koji također vole imati nešto novca, a nije ni razborito da „starija kućna čeljad niti novčića pri ruci neima, kojim bi dietci ili rodbini kakov darak pribaviti morali. Otcu treba da su pravedni i ljubav svoju jednako izkazuju, osobito svu unučad jednako ljube i daruju a najmanja bo nepravda i nejednakost uvijek na rovaš obće slogé i jedinstva biva“.¹⁴

Ne treba pod silu držati sve na okupu, jer to ne vodi dobru. Isto tako nije dobro odmah im sve razdijeliti. I starim roditeljima treba ostati nešto za starost. Dobro je da oni svoju djecu malo pomalo sami osamostaljuju tako što će svakom „ograncu svojé obitelji posebnu kuću pribaviti. Ako pak nisu u stanju ovo učiniti, onda barem neka potriebito posudje i orudje priskrbe“. Postojao je loš običaj da su se stari držali pravila „dok dišem ne pišem“, pa su sinovi pod njihovom vlašću i osijedili, a kad su se poslije njegove smrti razdijelili nisu imali „kamo ni glavu svoju zavučti, niti stola uz koji bi sjesti mogli“. Osim što će sinovima osigurati sve što im je nužno za samostalan život, oni neće „niti to zaboraviti, da si sina u svačem, što se upravljanja kuće tiče a tako i u svakovrstnu poslovanju upúte“.¹⁵

Zalaže se za zajednički rad i nakon podjele obitelji, jer se i na takav način može uštedjeti i napredovati.¹⁶

Za života treba djeci razdijeliti samo dio imetka,

¹³ Usp. isto, str. 735.

¹⁴ Isto, str. 735.

¹⁵ Isto, str. 735.

¹⁶ „Ovo je u svakoj obitelji moguće a i po svakog vidnim postaje da se u zajednici trošak umanjuje, a plod rada usporava te će pomoći da obitelji napreduju i u svačem obiluju“, isto, str. 527.

a ostalo poslije smrti, to će u njima izazvati poštovanje prema roditeljima. Svi u obitelji moraju znati i za pravilo da će ostatak imanja oporukom ostaviti najpobožnijem i najbrižljivijem sinu. Tako će izazvati u djeci zdravo nadmetanje.¹⁷

Ohrabruje nositelje imanja da na vrijeme, za zdrave pameti, napišu oporuku. Ne treba imati glede toga nikakvog straha ili predrasude. Poučava ih kako treba pisati oporuku, koja je njezina vrijednost i kad i kako stupa na snagu. Onomu tko nije vješt sam napisati oporuku, peporučuje da se obrati svom duhovnom pastiru za savjet. Oporuku tako valja sastaviti da poslije smrti oporučitelja ne bude svađe među braćom i sestrama, nego da im budu zahvalni i da ih blagoslivljaju. Na kraju im Antunović daje, za današnje vrijeme, nepojmljivu preporuku. Potiče ih, naime, da za života ili oporukom ostave dio dobara za potrebe Crkve, škole ili bolnice. „Mudri kršćanski roditelji kako u svjetovnih tako ni u duhovnih stvarih ne običaju se na dobru volju svoje djetcé oslanjati, već bud' za života, bud pako oporukom, običavaju ostaviti stanovite svote novaca na crkvu, kanoti dom u kom smo tolikih duhovnih darová primili; na učionu, u kojoj smo svete, korisne i liepe stvari naučili; na bólnice, gdje se siromasi lieče, a nemoćni dvore; na sirotišta, gdje se sirote na slavu Božju i na radost čoviečanstva uzgajaju.“¹⁸

dr. sc. Andrija Anišić

¹⁷ „Ako pako roditelji koji dio svog imetka djeci u ruke ostave, naoružaju ih da si mogu lakše u sviétu mjesto zauzeti, i obiteljski život začeti: tiem načinom se i roditeljem pruži najsgodnija prilika sinove si u svakom obziru razsudjivat i upoznati, koji je brižljiviji, ćudoredniji i pobožniji, te kojega će se obitelj na slavu Božju i blagostanje čoviečanstva razširiti, da tako mogu vriednijem i dostojnijemu od pridržana dobra veći dio oporukom ostaviti“, isto, str. 735.

¹⁸ Isto, str. 735-736.

DUŠEVNI MIR JE RAZLOG PRAŠTANJA

*Kada čovjekom zavlada mir on postaje sretan, on je osviješten,
on zrači puninom svojega bitka, on je uzor kreposti, poniznosti i pravednosti*

Često se pitamo, zašto i kako oprostiti onima koji su nas povrijedili? Opraštanje je čin kojim prije svega sebi pomazemo jer se oslobađamo mržnje i negativnih osjećaja koji mogu narušiti zdravlje i mir. Opraštanje donosi duševni mir, a to je najplodnije tlo za ljubav, sreću i blagostanje. Opraštanje ne mora podrazumijevati pomirenje s osobom koja nas je ponizila, niti odobravanje onoga što je učinila, niti zaboravljanje čina koji nas je povrijedio. Cilj je postići duševni mir. Ako opraštanje shvatimo kao dar osobi koja nas je povrijedila, onda i mi činom opraštanja primamo dar olakšanja i duševnog mira.

Istinska želja i preokupacija čitavog čovječanstva jest da svijetom zavlada mir. Mir je jamstvo sreće i opstanka. Mir je, dakle, stanje kojega želi čovjek pojedinac i čitav ljudski rod. Mir je harmonično društveno općenje među ljudima. Mir čini bit čovjekove sreće. Mir u međunarodnim relacijama je stanje suprotno ratnom. Mir je riječ koja se vrlo često spominje u našoj regiji, riječ koja je bila istovremeno i vapaj u strašnim ratnim godinama, tu pored nas u našoj izravnoj blizini. Mir, vanjski mir, je nužan i vrlo važan jer on pruža preduvjete za unutarnji duševni mir. Mir ima univerzalno značenje, mir je riječ koja ima atribute božanske savršenosti. U Bibliji se

često spominje „mir Božji“ i „Bog mira“. „*Bog mira sa svima vama* (Rim.15,33) »*I mir Božji koji je iznad svakog razuma čuvat će srca vaša i vaše misli u Kristu Isusu.*“ (Fil.4,7).

Biblija nam svjedoči koliko se mir vrednuje i kakva je njegova uloga u životu čovjeka, a Bibliju kršćani proučavaju kao svoju normativnu, za život normativnu knjigu u kojoj nalaze poruku – riječ Božju, po kojoj žele živjeti. Kada čovjekom zavlada mir on postaje sretan, on je osviješten, on zrači puninom svojega bitka, on je uzor kreposti, poniznosti i pravednosti. Mir, praštanje i ljubav trebaju vladati našim srcima. Umjesto da lutamo u istraživanju blagostanja po nalogu mašte, radije se okrenimo svjesnosti, skromnosti, jednostavnosti i pozitivnom odnosu prema svemu. Posvetimo više pozornosti praštanju i ljubavi, uskladimo se s unutarnjim bitkom. Čovjek koji je usklađen sa svojim bitkom je cjelovit, a vanjske mu stvari ne znače ništa, odnosno znače mu samo toliko koliko je nužno za održavanje vanjskog mira (ravnoteže).

Mi kršćani lako se možemo osvjedočiti koju važnost ima mir u našim životima. Dovoljno je samo malo pogledati u Evanđelje, Isusovu blagovijest o spasenju, koju nam lijepo tumači sv. Pavao: „*Nastojte stoga promicati mir i uzajamno izgrađivanje*“ (Rim.14,11). U jednom drugom dijelu i opet kaže: „*U ostalom braćo, radujte se, usavršujte se, tješite se,*

složni budite, mir njegujte i Bog ljubavi i mira bit će s vama“ (Kor.13,11).

UBH Dužijanca, u skladu s idejom evanđelja, svake godine u središnjoj svečanosti Dužijance, na misi zahvalnici Dužijance, po bandašima i bandašicama prigradskih župa predvođenih katedralnim bandašem i bandašicom složno svi prinose u znak zahvale Bogu za završenu žetvu u znak pomirbe i praštanja: kruh i „krune“ svojih Dužijanci, a Somborci i posebnu krunu od žitnoga vlača. Sve to prikazuju predvoditelju svečanog misnog slavlja, biskupu. Time ujedno daju i pohvalu čovjeku koji je bio sudionik žetve, ali i tih umjetničkih radova, a napose onome tko je kruh umijesio i ispekao. Nije ni čudo što onda svi sudionici mise zahvalnice osjećaju duševni mir, sreću i zahvalu Bogu na milosrđu, jer će i te godine imati kruha svagdašnjega.

Stari franjevački pozdrav *Pax et bonum-Mir i dobro* izražava važnost i bit čovjekove sreće. Ako uspijemo u svoj život ugraditi za nas novi, a inače jako stari redovnički pozdrav *Pax et bonum-Mir i dobro*, onda ćemo se okrenuti pravim vrednotama, a naša će zajednica imati istinski prave i zdrave članove koji će izvesti naš puk na vidike ljepše i bolje budućnosti. Pružimo jedni drugima *poljubac mira-osculum pacis*, ali nemojmo zaboraviti da se može pojaviti i Juda i taj uzvišeni čin pozdrava pretvoriti u najsramnije djelo velike izdaje.

LVH

ZAHVALJIVATI BOGU ZA NJEGOVO MILOSRĐE

DUŽIJANCA I MILOSRĐE

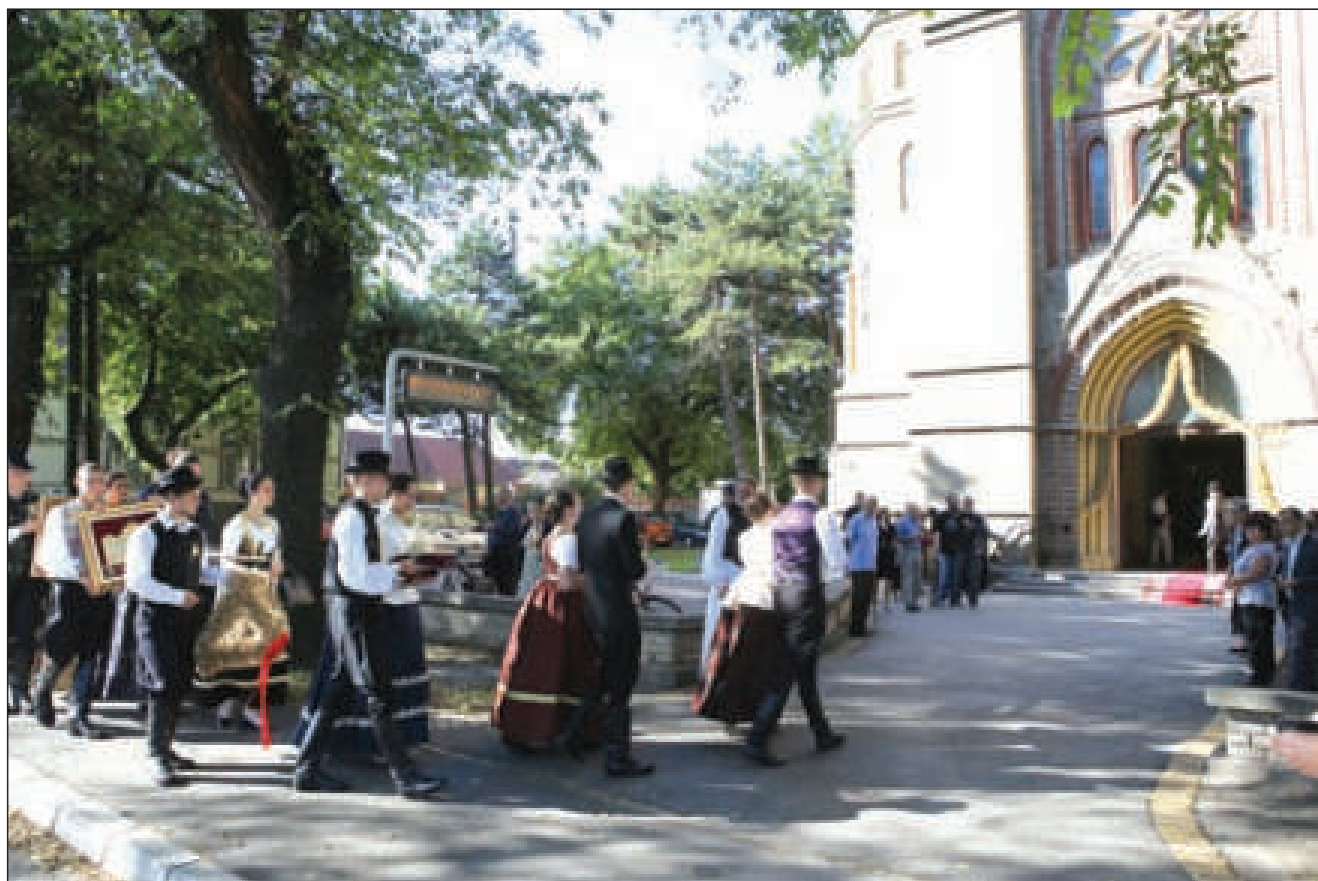

Zanimljivu je temu izabrao naš urednik za temu ovog dvobroja naše Revije. Razmišljati i pisati o milosrđu i praštanju poslije izvanredne Svete godine milosrđa je zbilja zanimljivo i zahtjevno. Zahtjevno, jer poslije intenzivnog razmišljanja, pisanja, propovijedanja o milosrđu koje je trajalo više od godinu dana, ponovno se latiti te teme nije baš lako. Čini nam se kao da je već sve rečeno, sve istaknuto, sve... No, ipak, ima možda, zapravo sigurno, nešto što ne spada u ono „sve“. Sigurno nije „sve“ učinjeno. Sigurno nismo do kraja niti shvatili beskrajno Božje milosrđe. Mnogi nisu ni prihvatili beskrajno milosrdnoga Boga koji uvijek iznova oprašta raskajanim grješnicima a još manje se prihvatili Isusov zahtjev da opraštati treba uvijek (70x7). Mislim da isto tako

nismo i nikada nećemo doista i do kraja vršiti djela milosrđa, kako ona tjelesna tako i duhovna. I zato je nakon Godine milosrđa pred nama doista velika zadaća: zahvaljivati Bogu za njegovo milosrđe, biti milosrdan i činiti djela milosrđa.

ZAHVALJIVATI BOGU ZA NJEGOVO MILOSRĐE

Naš Bog je milosrdni Bog, pun dobrote, ljubavi i nježnosti. Kad je Mojsije upozoravao narod na opasnost idolopoklonstva, ohrabrio ih je sljedećim riječima: „Tâ Jahve, Bog tvoj, Bog je milosrdan; neće te on zapustiti ni upropastiti niti će zaboraviti Saveza što ga je pod zakletvom sklopio s ocima tvojim“ (Pnz 4,31).

A pobožni kralj Ezekija u svom pismu ovako ga poziva narod da se okupi na Pashu u hram Gospodnji: „Nemojte, dakle, biti tvrdovrati kao vaši očevi: pružite ruku Jahvi i dodite u njegovu Svetinju koju je posvetio zauvijek i služite Jahvi, svome Bogu, pa će odvratiti od vas svoj žestoki gnjev. ⁹Ako se obratite Jahvi, vaša će braća i vaši sinovi naći milost u onih koji su ih zarobili pa će se vratiti u ovu zemlju; jer je Jahve, vaš Bog, milostiv i milosrdan i neće odvratiti lica od vas ako se vi obratite njemu” (2 Ljet 30,8-9)

Jedno od najljepših mjesta u Svetom pismu koje govori o Božjem milosrđu nalazi se u Psalmu 103,8-10: **Milosrdan i milostiv je Jahve, spor na srdžbu i vrlo dobrostiv. Jarostan nije za vječna vremena niti dovijeka plamti srdžba njegova. Ne postupa s nama po grijesima našim niti nam plaća po našim krivnjama.**

Slično i Psalam 145,8-9: **Milostiv je Jahve i milosrdan, spor na srdžbu, bogat dobrotom. Gospodin je dobar svima, milosrdan svim djelima svojim.**

Mogao bih nabrajati još mnoga mjesta u Starom zavjetu koja govore o Božjem milosrđu... ali dosta je i ovo.

Isus je, pak, najbolje poznao svoga Oca. I on ga opisuje kao dobrog, milosrdnog i nježnog. Najljepše i najbolje je to učinio u svojim pričama o

izgubljenoj ovci, izgubljenoj drahmi i izgubljenom sinu, kako je to zapisao sv. Luka evanđelist. To je poglavlje, napose priča o izgubljenom sinu, najčešće prepričavana i tumačena u Godini milosrđa. I ja sam s vjericima dugo obrađivao tu temu služeći se knjigom svećenika Marka Ivana Rupnika „Bacio mu se oko vrata“. U toj prisposobi najsnažniji je očev postupak u trenutku kad mu se „rasipni“, „izgubljeni“ sin vraća: **„Dok je još bio daleko, njegov ga otac ugleda, ganu se, potrča, pade mu oko vrata i izljubi ga. A sin će mu: ‘Oče! Sagriješih protiv Neba i pred tobom! Nisam više dostojan zvati se sinom tvojim.’ A otac reče slugama: ‘Brzo iznesite haljinu najljepšu i obucite ga! Stavite mu prsten na ruku i obuću na noge! Tele ugojeno dovedite i zakoljite, pa da se pogostimo i provedimo jer sin mi ovaj bijaše mrtav i oživje, izgubljen bijaše i nađe se!’ I stadoše se veseliti”** (Lk 15,20-24).

Sasvim dovoljno da shvatimo koliko je Bog Otac milosrdan i blag.

Isus, Božji Sin, je milosrdan kao Otac. Brojna mjesta u evanđeljima to potvrđuje. Za ilustraciju dovoljan je samo jedan događaj. Poznati događaj „žene uhvaćene u preljubu“. Podsjetimo se: **Uto mu pismoznanci i farizeji dovedu neku ženu zatečenu u preljubu. Postave je u sredinu i kažu mu: “Učitelju! Ova je žena zatečena u samom preljubu. U Zakonu nam je Mojsije naredio takve kamenovati. Što ti na to kažeš?” To govorahu samo da ga iskušaju pa da ga mogu optužiti. Isus se sagne pa stane prstom pisati po tlu. A kako su oni dalje navaljivali, on se uspravi i reče im: “Tko je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen.” I ponovno se sagnuvši, nastavi pisati po zemlji. A kad oni to čuše, stadoše odlaziti jedan za drugim, počevši od starijih. Osta Isus sam - i žena koja stajala u sredini. Isus se uspravi i reče joj: “Ženo, gdje su oni? Zar te nitko ne osudi?” Ona reče: “Nitko, Gospodine.” Reče joj Isus: “Ni ja te ne osuđujem. Idi i odsada više nemoj grijешiti”** (Iv 8,3-11).

Jasno je da je sagriješila. Jasno je da je kriva, a Isus je milosrdan i nježan prema njoj. Ne odobrava njezin grijeh, ali je ni ne osuđuje. I daje jasnu poruku: Idi i više nemoj grijешiti.

Ali, što bi bilo da je opet došla s istim grijehom? Uvjeren sam, ako bi vidio da je raskajana, isto bi postupio. I od nas je tražio da tako postupamo: **Tada pristupi k njemu Petar i reče: “Gospodine, koliko puta da oprostim bratu svomu ako se ogriješi o mene? Do sedam puta?” Kaže mu Isus: “Ne kažem ti do sedam puta, nego do sedamdeset puta sedam”** (Mt 18,21-22).

I doista, Isus nije rekao da smijemo samo sedam puta raskajani doći na ispovijed. Nije ograničio Božje milosrđe na broj, iako svaki put sigurno svakom tko se ispovijeda kaže: Iđi i nemoj više griješiti.

BITI MILOSRDAN - ČINITI DJELA MILOSRĐA

I sada ono najvažnije – naše milosrđe. Imamo jasnu Isusovu zapovijed: **Budite milosrdni kao što je Otac vaš milosrdan** (Lk 6,36). A kako je Bog milosrdan? Možemo li mi biti milosrdni kao Bog? Paralelan tekst toj Isusovoj zapovijedi je njegova zapovijed: **Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski!** (Mt 5,48). Moramo biti svjesni da nijedno ni drugo nećemo nikad postići. Nikada nećemo moći biti milosrdni kao što Bog milosrdan niti ćemo moći biti savršeni kao što je Bog savršen. Ipak, Isus nam je te zapovijedi dao. Time je htio reći da moramo do kraja svog života rasti u svetosti, moramo napredovati, nikada ne smijemo stati i misliti da smo dovoljno dobri, da smo dovoljno milosrdni, dovoljno savršeni.

Provjerio sam u Godini milosrđa koliko sam i koliko su moji vjernici svjesni djela milosrđa. Malo ih je znalo nabrojati ih. Zato je dobro i ovdje podsjetiti ih se. Djela milosrđa po klasičnoj podjeli, koju nalazimo u svakom molitveniku, mogu biti tjelesna i duhovna.

TJELESNA DJELA MILOSRĐA: Gladna nahraniti; žedna napojiti; siromaha odjenuti; putnika primiti; bolesna i utamničena pohoditi; zarobljenike i prognanike (izbjeglice) pomagati; mrtve pokopati.

DUHOVNA DJELA MILOSRĐA: Dvoumna savjetovati; neuka poučiti; grješnika pokarati; žalosna i nevoljna utješiti; uvredu oprostiti; nepravdu strpljivo podnositi; za žive i mrtve Boga moliti.

Papa Franjo je u svojoj prošlogodišnjoj Korizmenoj poruci sam kratko prokomentirao što znači činiti ta djela milosrđa.

Božje milosrđe preobražava čovjekovo srce i daje mu iskusiti vjernu ljubav i tako ga osposobljava da i on sam bude milosrdan. Uvijek je novo čudo da se Božje milosrđe može širiti u životu svakog od nas, potičući nas na ljubav prema bližnjemu i oživljavajući ono što tradicija Crkve naziva tjelesnim i duhovnim djelima milosrđa. Ona nas podsjećaju da se naša vjera izražava u konkretnim i svakodnevnim djelima kojima je cilj pomoći našem bližnjemu u tijelu i u duhu: hraniti ga, odjenuti, utješiti, odgojiti.

Zato sam izrazio želju da kršćanski narod, tijekom Jubileja, razmišlja o tjelesnim i duhovnim djelima milosrđa. Na taj će se način probuditi naša svijest, koja je previše često uspavana pred dramom siromaštva. Ulazimo također sve više u srž evanđelja, gdje Bog

siromašnima na poseban način iskazuje svoju milosrdnost. U siromahu, naime, Kristovo tijelo ponovno postaje vidljivo u tijelu mučenih, ranjenih, bičevanih, pothranjenih, prognanih... kako bismo ga prepoznali, dotakli i za nj se brižno skrbili.

Korizma u ovoj jubilejskoj godini je, dakle, za sve pogodno vrijeme da mogu konačno izaći iz svoje egzistencijalne otuđenosti zahvaljujući slušanju Božje riječi i djelima milosrđa. Ako tjelesnim djelima milosrđa dotičemo Kristovo tijelo u braći i sestrama potrebitim hrane, odjeće, stana, pohoda, duhovna djela – savjetovati, poučavati, opraštati, opominjati,

moliti – izravnije se dotiču naše grešnosti. Zato se tjelesna i duhovna djela milosrđa nikada ne smije razdvajati. Naime, upravo dotičući u bijedniku tijelo raspetog Isusa grešnik može primiti na dar svijest da je on sâm siromašni prosjak. Na taj način i “oholi”, “moćni” i “bogati” imaju priliku osjetiti da su nezasluzeno ljubljani od Raspetoga, koji je također za njih umro i uskrsnuo. Jedino je u toj ljubavi odgovor na onu žeđ za neprolaznom srećom i ljubavlju koju se čovjek zavarava da može utažiti idolima znanja, moći i posjedovanja.

„SUVREMENA“ DJELA MILOSŔĐA

Pronašao sam i jedan zanimljiv, poduži popis djela milosrđa koji želim s vama podijeliti. Smisao ovoga je da svaki dan činimo djela milosrđa. Nije loše vježbati činiti pojedina djela milosrđa u jednom danu, kao što se u ovom tekstu preporuča. Ovaj prijedlog je bio za Godinu milosrđa, ali mislim da nama kršćanima svaka godina treba biti godina milosrđa već i zbog toga što nam je Božje milosrđe dnevno potrebno.

Ovo su mala, ali važna djela milosrđa koja možeš učiniti tijekom Godine milosrđa!

Bog, koji jest milosrdan, zahtijeva i naše milosrđe. Predstavljamo vam 55 načina kako biti milosrdan tijekom Godine milosrđa. Svaki tjedan pokušajte slučajnim odabirom izabrati jedno djelo milosrđa i učinite ga! (Dali smo vam ideje, na vama je sljedeći korak!)

Vidjevši to, farizeji stanu govoriti: »Zašto vaš učitelj jede s carinicima i grešnicima?« A on, čuvši to, reče: »Ne treba zdravima liječnika, nego bolesnima. Hajdete i proučite što znači: Milosrđe mi je milo, a ne žrtva. Ta ne dođoh zvati pravednike, nego grešnike.« (Mt 9, 11-13).

1. Odupri se sarkazmu – u potpunosti je protivan milosrđu: "Na usta mi, Jahve, stražu postavi i stražare na vrata usana mojih!" (Ps 141, 3)
2. Oslobodi se posjedovanja: budi darežljiv prema potrebitima.
3. Nazovi onoga za koga znaš da je usamljen, čak i ako znaš zašto je usamljen. Posebno ako znaš.
4. Napiši pismo oprosta onome kome trebaš oprostiti. Ako ga ne možeš poslati, poškropi ga svetom vodom, zamoli Isusa Krista da vam oboma podari milosrđe i onda ga spali ili zakopaj.
5. Nauči izreći ovu molitvu: "Dragi Bože, blagoslovi [ime osobe koja te živcira] i pokaži mi svoje milosrđe!"
6. Isplaniraj malo hodočašće do mjesnog svetišta. Nastoj tijekom hodočašća u sebi probuditi želju za konkretnim življenjem tjelesnih djela milosrđa.
7. Učini nešto ljubazno i korisno osobi s kojom se inače baš ne slažeš ili ti je učinila nešto loše.
8. Pazi na svoje ponašanje na internetu. Je li tvoja objava napisana tako da tvoj život učini ljepšim

nego što jest i učini da se drugi osjećaju loše? Napadaš li ljude kako bi zadovoljio svoju ljutnju i ponizio druge?

9. Suosjećaj s onima koji su s tobom na ovome svijetu: prijatelji i obitelj, pa čak i stranci o kojima si čuo/čitao, a koji se nalaze u nevolji.
10. Budi dovoljno obziran dopustiti drugome da ti pomogne. Ljudi se žele osjećati potrebnima.
11. Ako nisi htio iznervirati drugoga, priznaj mu i traži oprostjenje.
12. Uzmi si vremena za molitvu kako bi pronašao dobre kvalitete onoga tko ti je težak kao osoba. Učini isto za svakog člana svoje obitelji.
13. Pošalji pismo, cvijeće ili drugi znak pažnje nekome tko je izgubio voljenu osobu.
14. Ponudi zaposlenoj majci da joj na nekoliko sati pričuvaš dijete kako bi se i ona malo odmorila.
15. Pripremi obrok majci koja je tek rodila ili nekome tko je ostao bez voljene osobe.
16. Obuzdaj svoj jezik.
17. Ponudi pomoć (poput kupnje namirnica, nošenja stvari, šetnje, peglanja i sl.) zaposlenom roditelju ili dragoj osobi.
18. Ako barem kratko ne možeš sjesti pokraj beskućnika i pokloniti mu svoje vrijeme, doniraj udruzi koja im pomaže.

19. Ako dijeliš slatkiš, sebi ostavi manju polovicu.
20. Zapamti 7 tjelesnih i duhovnih djela milosrđa i nauči svoju djecu njihovom značenju.
21. Umjesto da izgubiš strpljenje s osobom u osobnoj ili online komunikaciji, pokušaj razumjeti njezin strah. Zamoli Boga isto što i Salomon: "razumno srce".
22. Ponudi starijoj osobi da ju odvedeš na svetu misu.
23. Odloži mobitel i doista slušaj drugoga gledajući ga u oči.
24. Ako te posjeti osoba koja se bori s alkoholom, radije popij neko bezalkoholno piće.
25. Iskoristi rasprodaje i kupi različite odjevne i higijenske proizvode te ih doniraj župnom Caritasu ili napravi gotove poklon-paketiće i daruj ih potrebnima.
26. Pročitaj encikliku sv. Ivana Pavla II. "Dives in misericordia" (Bogat milosrđem) tijekom Jubileja milosrđa.
27. Na kraju svakoga dana zatraži oprost od svih s kojima živiš. "Srdite se, ali ne griješite! Sunce nek ne zađe nad vašom srdžbom." (Ef 4, 26).
28. Napravi listu svojih "neprijatelja" i onda ih se svakoga dana sjeti u molitvi.
29. Sjeti se nasmijati, pozdraviti ili započeti razgovor s nekim tko nije u tvom svakodnevnom okruženju.
30. Pokloni nešto do čega ti je stvarno stalo nekome za koga znaš da će biti presretan da to ima.
31. Moli krunicu dok ideš na posao ili se vraćaš s posla. Kad ti je teško biti milosrdan, moli Litanije poniznosti kardinala R. Merry del Vala <http://christusrexhrvatska.blogspot.rs/2015/01/litanije-poniznosti-kardinala-r-merry.html>
33. Napravi knjižicu zahvalnosti za svojeg supružnika u nju zapiši male stvari na kojima mu možeš biti zahvalan/zahvalna. Ugrizi se za jezik ili se sjeti onoga što si napisao/napisala kad ga sljedeći put odlučiš kritizirati.
34. Svaku večer načini ispit savjesti. Misao na Božje milosrđe pomoći će ti biti milosrdan.
35. Na provokaciju odgovori poštovanjem koje bi želio da ta osoba pokaže prema tebi.
36. Moli Isusovu molitvu: "Isuse Kriste, Sine Božji, smiluj se meni grešniku!"
37. Izdvoji tjedno barem pola sata kako bi otišao u Crkvu, sjeo pred svetohranište i bio s Isusom, milosrdnim Gospodinom. Ako ne uspiješ pronaći vrijeme za odlazak u Crkvu, meditiraj ispred križa.
38. Izmoli devetnicu za nekoga koga ne voliš.
39. Sjedi i napiši pismo osobi kojoj želiš pokazati koliko ti je do nje stalo.
40. Ponudi se čitati nekome tko je bolestan ili se ne osjeća dobro.
41. Zamoli Duha Svetoga da ti da snage kad ne možeš moliti za onoga tko ti je nešto našao učinio
42. Tijekom razgovora uvijek biraj lijepe riječi.
43. Ako razgovor prijeđe u tračanje, promijeni temu.
44. Znaš svirati klavir, gitaru ili neki drugi instrument? Znaš recitirati? Pokloni svoje vrijeme i znanje i priredi besplatan koncert u domu za djecu, staračkom domu ili bolnici.
45. Posjeti grobove svojih predaka ili posjeti lokalno groblje moleći se za sve pokojne.
46. Priušti si nešto što te veseli – sebi i ljudima oko sebe, koji znaju da ti je to potrebno i raduju se zbog tebe. I to je oblik milosrđa. Ako ipak ne možeš, pokušaj barem pronaći dan, večer ili neki trenutak za sebe.
47. Priznaj kako si zavidan – i sebi i onome kome zavidiš.
48. Ponudi se moliti s nekim, pa makar tu osobu sreo na ulici ili u javnom prijevozu, a izgleda kao da mu je molitva potrebna.
49. Imaj uz sebe svete sličice, kratke molitve ili blagoslovljene predmete i pokloni ih drugima.
50. Ponudi gostoprimstvo u svom domu osobi ili grupi ljudi koje inače nikada ne bi pozvao u goste.
51. Pokušaj organizirati druženje u svojoj župi.
52. Ako netko koga poznaješ posustaje u vjeri, podijeli s njim svoju vjeru – ispričaj mu kako je Isus promijenio tvoj život.
53. Ako još nisi, pročitaj neku knjigu pape Benedikta XVI. Iznenadit ćeš se!
54. Svaki dan moli za duše u čistilištu.
55. Moli Krunicu Božjeg milosrđa

(Jeffrey Bruno.

Prijevod: Lucija Josipović/Bitno.net)

Što poslije Godine milosrđa?

Na koncu Godine milosrđa papa Franjo nam je svima dao upute što da činimo po završetku Godine milosrđa. Učinio je to svojim apostolskim pismom „Misericordia et misera“ (Milosrđe i bijednica). Donosim sažetak toga pisma. U pismu Papa naglašava što će činiti Crkva kao institucija a što trebamo činiti svi, kao vjernici.

Susret između bijedne i milosrđa

Kao sliku Jubileja Papa je odabrao susret između Isusa i preljubnice: Nije to apstraktni susret grijeha i suda, već grješnice i Spasitelja, a sveti Augustin veli „bijednice i milosrđa“.

U središte Mojsijeva zakon Isus stavlja ljubav

Farizeji i pismoznanci podsjećaju Isusa da Mojsijev zakon zapovijeda kamenovanje preljubnice. Isus pak – veli Papa – Mojsijevu zakonu vraća izvorni smisao. U središtu nije zakon i zakonska pravda, već Božja ljubav, koja poznaje tajne ljudskog srca i ima primat nad svime. Isus je gledao u oči preljubnicu, a u njezinu srcu je našao želju da ju se shvati, da joj se oprost, da ju se oslobodi. Ljubav je jača od grijeha i omogućuje drukčiji život – stoji u pismu.

Milosrđe je iznad zakona

Boga ne može ništa spriječiti da zagrlj sina koji mu se vraća. Priznavati jedino zakon znači podcjenjivati vjeru i božansko milosrđe. Zakon ima propedeusku vrijednost, t.j. njegov cilj je uputiti na ljubav (usp. Gal 3,24; 1 Tim 1,5). Kršćanin je pozvan živjeti novinu Evanđelja, „zakon Duha, koji daje život u Kristu Isusu“ (Rim 8,2). Uvijek valja vjerovati u snagu božanske milosti.

Nitko ne može uvjetovati Božje milosrđe

Nitko ne može uvjetovati Božje milosrđe, piše Sveti Otac, jer je besplatno, bezuvjetno i nezasluzeno. Milosrđe je stvarna ljubav koja praštanjem preobražava i mijenja život. U kulturi kojom vlada tehnika, potrebni su svjedoci nade i prave radosti da rasprše varke koje obećavaju umjetne rajeve.

Milosrđe izliveno na cijeli svijet

Slavili smo godinu milosrđa tijekom koje nam je darovano obilje milosrđa. Sada valja nastaviti taj hod, poslušni Duhu, koji otvara nove putove da se svima nosi spasonosno evanđelje. Papa podsjeća na središnjost milosrđa u euharistijskom slavlju i u Bož-

joj riječi, te poziva da se jedna nedjelja u liturgijskoj godini posveti produbljanju Svetoga pisma.

Ispovjednici: gostoljubivi, jasni, velikodušni u praštanju

Papa veli da sakrament pomirbe treba zauzeti središnje mjesto u kršćanskom životu, jer po tom sakramentu ponovo bivamo djeca Božja. Sveti Otac stoga potiče svećenike da sa svima budu gostoljubivi, svjedoci očinske nježnosti unatoč težini grijeha, jasni u izlaganju moralnih načela, velikodušni u dijeljenju Božjega oprosta. Svaki ispovjednik treba biti svjestan da je grješnik i istodobno službenik milosrđa.

Obitelji u teškoći

Papa se obraća obiteljima u teškoći, pozivajući ih da „sve ljudske teškoće promatraju s ljubavlju Boga, koji se ne umara prihvaćati i pratiti“. Od svećenika zahtijeva „pozorno duhovno razlučivanje, duboko i dalekovidno, kako bi svatko mogao osjetiti da ga Bog ljubi te da može aktivno sudjelovati u životu zajednice i biti dio Božjega naroda.

Svjetski dan siromaha

Završava Jubilej, ali vrata milosrđa našega srca ostaju uvijek otvorena. Naučili smo da se Bog saginje nad

nama (usp. Hoš 11,4), mi ga trebamo oponašati saginjući se nad našom braćom, osobito nad siromašnima i trpećima. Ne možemo zaboraviti siromašne – veli Papa i stoga određuje da se u cijeloj Crkvi na 33. nedjelju kroz godinu obilježava Svjetski dan siromaha. Ovo je trenutak da se da maha fantaziji milosrđa, koje svakodnevnim malenim gestama, konkretnim znakovima dobrote i nježnosti prema najslabijima, nezaštićenima i napuštenima može pokrenuti pravu kulturnu revoluciju u cijelom svijetu. (Radio Vatikan).

PRIMJERI PRIVLAČE - SVETA MAJKA TEREZIJA

U nedjelju 5. rujna, papa Franjo svečano je proglasio svetom bl. Majku Tereziju iz Kalkute. Taj događaj bio je sigurno veliki dar Crkvi, pa i čovječanstvu, u Svetoj godini milosrđa. Sv. Majku Tereziju možemo s pravom nazvati „utjelovljenim milosrđem“ i kao takva ona nam može biti uzor koji možemo i trebamo nasljedovati ali ne samo u ovoj Svetoj godini, nego i inače. Naime, čineći djela milosrđa kakva je činila sv. majka Terezija, pomažemo braći i sestrama koji su u potrebi, a koji su Isusu najviše na srcu. I ljubeći njih, ljubimo i Isusa, a osim toga osiguravamo sebi vječni život, jer ćemo na vratima raja čuti utješne Isusove riječi: „Dodite blagoslovljeni Oca mojega...“.

Donosim nekoliko misli sv. Ivana Pavla II. koje je izrekao 19. listopada 2003. godine kad je Majku Tereziju proglasio blaženom:

Poput ikone milosrdnog Samrijanca, išla je posvuda kako bi služila Kristu u najsiromašnijima među siromasima.

Svjedočanstvom života, Majka Terezija sve nas podsjeća kako se evangelizacijsko poslanje Crkve događa po ljubavi, hraneći se molitvom i slušanjem riječi Božje.

Kontemplacija i akcija, evangelizacija i promicanje čovjeka: Majka Terezija propovijeda Evandjelje svojim životom u potpunosti posvećenim siromasima, ali istovremeno i uređenim u molitvu.

Majka Terezija, velika službenica siromaha, Crkve i čitavoga svijeta. Njen je život svjedočanstvo dostojanstva i povlastice ponizna služenja. Kao istinska majka obespravljenih, prignula se k onima koji su trpjeli od različitih oblika siromaštva.

Njena se veličina sastojala u sposobnosti sebe-darja bez računice, davanja „sve do boli“.

Njen je život bio radikalno življenje Evandjelja i njegovo odvažno naviještanje.

Duboko je vjerovala kako, dotičući ranjena tijela siromaha, dotiče samoga Krista. Njeno je službenje

i bilo upravljeno prema samome Kristu, skrivenu u trpljenju najsiromašnijih među siromasima.

MISLI SV. MAJKE TEREZIJE:

*** Da bismo upoznali sreću u Bogu na ovome svijetu, potrebno je ispuniti neke uvjete: ljubiti kao što on ljubi, pomagati kao što on pomaže, davati kao što on daje, spašavati kao što on spašava; ostati u njegovoj prisutnosti punih dvadeset i četiri sata na dan, izlaziti mu u susret u siromasima i trpećima...**

**** Neka vam Bog ljubavlju uzvрати svu ljubav što ste je pružili, kao i svu radost i mir što ste ih oko sebe posijali diljem svijeta. Neka vas Bog beskrajno blagoslovi!**

Prihvatimo njenu poruku i nasljedujemo njen primjer milosrdne ljubavi prema bratu čovjeku!

DUŽIJANCA I MILOSRĐE

Teško je nakon svega gore napisanoga napraviti neku smislenu poveznicu između Dužijanaca i milosrđa. Evo nešto.

Mogli bismo ustvrditi da je Dužijanca izrasla iz Božjega milosrđa. Ako itko ovisi o Božjem milosrđu i

Božjoj providnosti, onda su to naši marni zemljoradnici. Oni su uvijek, pa i danas su, čvrsto zagledani u zemlju koju su obrađivali i koju obrađuju ali su često pogledali u nebo jer od Boga su očekivali kišu „ranu i kasnu“ da bi im se trud isplatio, žito rodilo, uspješno i na vrijeme ga pokosili, ovrli i žito u ambare smjestili, u mlin odnijeli i brašna za cijelu godinu osigurali. I kako da poslije svega toga iz srca i s usana ne izide onaj topli ali iskreni i snažni: Bože hvala Ti. To je Dužijanca. Zahvala Bogu na primljenim milostima. Konkretnije, zahvala za završetak žetve i kruh svagdašnji. Za to su radili, za to se znojili, žuljeve dobili... Nakon toga slijedi slavlje – radost, ponos, analiza učinjenog... Slijedi drugi dio Dužijance: pohvala čovjeku! Pohvaljuju se marljivi radnici – risari. Proglašuju se najbolji – bandaš i bandašica, slijedi nagrada radnicima: u naturi (žitu) ili u novcu...

Dužijanca je izvor i promicatelj zajedništva među ljudima. Ris sigurno nikada nitko nije radio sam. Uvijek su se ljudi udruživali i išli jedno drugom na mobu, a bilo je dakako i plaćenih risara i risaruša. Veseli risari su opjevani i u pjesmi. Njihova pjesma bila je znak radosti i veselja što radom sebi i drugima osiguravaju kruh svagdašnji. Zajedništvo je osobito bilo izraženo u obiteljskim Dužijancama jer je ozračje u tim slavljinama bilo intimnije i u manjem krugu ljudi. No, isti duh zajedništva zadržao se u Dužijanci i poslije 1911. godine a prisutan je i danas, s tim da to zajedništvo sada zahvaća širi krug ljudi, pa i masu kao što je to u bandašicinom kolu. To nije sporno i to je vidljivo u svim manifestacijama Dužijance. Ali, čime Dužijanca promiče djela milosrđa?

Najveće djelo milosrđa koje Dužijanca promiče i podržava to je „pohvala čovjeku“ – njegovu radu, njegovoj marljivosti, njegovom nesebičnom doprinosu općem dobru. Svaki čovjek koji radi doprinosi općem dobru, radi i za druge ljude a ne samo za sebe. Više puta sam i javno govorio da se divnim našim marnim zemljoradnicima koji ustrajno obrađuju zemlju i rade svoj posao, premda su svjesni da će zarada biti mala. Bilo je i godina kada su znali da „proizvode“ gubitke pa nisu ostavili zemlju neobrađenom. Vjerujem da bi radije umrli nego zaparložili svoje njive. Zar to nije djelo milosrđa – raditi, isključivo za tuđe dobro, za tuđu korist. Možda nemaju svi u podsvijesti tu istinu da je njihov rad doprinos općem dobru, ali znaju sigurno dobro da će kruha od njihove pšenice biti za mnoge a ne samo za njihove obitelji. Slavlja Dužijance, osobito ona u crkvi, uvijek su lijepa prigoda se vjernike na to podsjetiti. I mi svećenici to činimo rado i često.

I još samo jedno djelo milosrđa koje je sigurno bilo izraženo u našem narodu koji slavi Dužijancu. To su djela milosrđa: gladna nahraniti, žedna napojiti, be-

skućnika primiti... I nekoć su kao i danas postojale siromašne osobe pa i cijele obitelji koje su bogatiji pomagali, ali ne samo tako što su im davali od svoga suviška. Mnogi su primali u svoje salaše i u svoja gazdinstva cijele obitelji. Oni koji su bili sposobni za rad radili su na imanjima i u salašima i od toga su živjeli a imali su i krov nad glavom. I njihova primanja nisu bila samo za preživljavanje, nego su mogli ponešto i uštedjeti, pa su se vremenom mogli i osamostaliti i imati svoje imanje. O tom je pisao puno biskup Ivan Antunović. U ovom broju Revije objavit ću jedan članak koji svjedoči da je on za takav način života i rada načinio i svojevrstan pravilnik s jasnim moralnim načelima „gazde“ i „služinčadi“.

Takav način života i rada širio je i zahvalnost među ljudima. Kreposno je djelo i Bogu milo kad ljudi jedni drugima zahvaljuju. Ta ne možemo živjeti jedni bez drugih.

Premda ovo poglavlje moga članka može izgledati malo nategnuto, ipak možemo sigurno ustvrditi da Dužijanca sa svim svojim aktivnostima i manifestacijama veliča Božje milosrđe i promiče – posredno ili neposredno - djela milosrđa među ljudima.

dr. sc. Andrija Anišić

LAKO JE SUDITI, ALI TO NIJE SPAŠAVANJE, TO JE ODBACIVANJE

PRAVI PUT JE MILOSRĐE

*Zlo je zlo, ali je pitanje što je naša uloga u sprečavanju ili liječenju od zla.
To je za naše vrijeme – više nego mnogi drugi – uvidio papa Franjo*

Papa Franjo je poprilično iznenadio Crkvu i svijet kada je najavio kako namjerava proglasiti *Izvanrednu Svetu godinu milosrđa* (2015/16). U povijesti Crkve dosta su rijetki izvanredni jubileji, kao Svete godine. Ovaj Jubilej *milosrđa* je, čini se, bio odgovor na izazov vremena u kojem živimo. Naime, bila je Godina vjere, ali ne kao Jubilej. Bilo je još mnogo “tematski” određenih godina. No, ukoliko je milosrđe kao Božanska vlastitost, onda se može na poseban način slaviti i u redu milosti, koje su uvijek u središtu Jubileja. Ovoga puta je u središte stavljeno i istaknuto milosrđe.

Ne manje iznenađuje i logo Jubileja: *Budite milosrdi kao otac*. Tom rečenicom je svaki čovjek dobre

volje pozvan ne samo promatrati otajstvo Božjega milosrđa, nego je pozvan u središte svoga življenja postaviti milosrđe. Logo je vrlo izazovan i filozofski teško protumačiv – *biti kao Bog*, isto kao što na jednom mjestu Isus govori: *Budite savršeni kao Otac vaš nebeski*. To na prvi pogled djeluje nevjerovatno, neostvarivo, čak malo i zaplašujuće.

NEMOĆ PRED SUDOM VLASTITE SAVJESTI

Pogledajmo što to u stvarnosti znači. Milosrđe je pojam koji se u Svetom pismu spominje vrlo često. Napose u molitvi psalama. U Novom savezu je Isus utjelovljeno milosrđe u odnosu prema čovjeku

siromahu, grešniku, bolesniku. Što znači sam pojam? Naša riječ je od *mio* (*drag*) i *srce* milo-srce, milosrčan, milo srdačan... U romanskim je jezicima to još jače izrečeno – *miser* (*bijedan, siromašan*) i *cor-srce*... *miseri-cordia*. Dakle, radi se o odnosu u središtu ljudskoga *ja* (srce) prema nekome tko toga nije vrijedan, nije zaslužio. Bijedan je i nedostojan, a moje *ja* se prema njemu odnosi *milo*.

Kada se sada malco zaustavimo na fenomenu milosrđa, dolazimo do istinitoga i duboko egzistencijalnoga pitanja važnog za život čovjeka. Naime, svaki čovjek (čak i nevjernik) ima spoznaju lošega, krivoga, grešnoga za čega je svjestan vlastite odgovornosti. Htio bi da to nije bilo tako, da od toga može pobjeći, to izbrisati, zaboraviti. Ali, savjest glasno progovara i prekora! Čovjek je pred sudom vlastite savjesti nemoćan. Ona je jača od njegove moći. Stoga se mora kajati ili većim zlom uništavati taj glas. Nažalost, ovo drugo se – **u naše vrijeme** – često događa te se rađa generacija *nesavjesna ili bezsavjesna*, koje posljedice svi osjećamo. Odgovor na ovaj problem je dramatski. Čovjek mora tražiti opravdanje za svoj način življenja, na poseban način u području moralnosti i odnosa prema drugima. Prošlo a i ovo stoljeće jasno pokazuje svu dramatičnost međuljudskih odnosa i pada

moralnosti upravo zbog gušenja glasa savjesti i nemogućnosti popravka onoga što je zlo učinjeno. Za vjernika je to *bitno* pitanje u odnosu prema Bogu i čovjeku. Na tu dramu vjerniku se daje prvi odgovor. Koji? *Milosrđe*. Ne treba suditi čovjeka nego ga spasavati. Kako? Tako da se čovjeku ne samo opršta, nego uništava grijeh. Kako je to moguće? Da, samo je Bogu to moguće jer je svemoguć. Naime, nama je nemoguće zaboraviti ono što se dogodilo. Ostaje urezano u našu ograničenu svijest. Kada bi nam netko veći od nas to mogao ukloniti bilo bi olakšanje. Kršćani na temelju Objave vjeruju da je Isus Krist radi toga postao čovjekom, preuzeo na sebe naše krivnje i ljubavlju iznio na križ kao žr-

tvu pomirnicu *odnosi* grijeh svijeta... Uz koji uvjet?. Sjetimo se desnog razbojnika na križu: *Sjeti me se Gospodine, u svom kraljevstvu...* i odgovor: *Još danas ćeš biti sa mnom u raju*.

LAKO JE SUDITI, ALI TO NIJE SPASAVANJE

Dva su uvjeta: *priznanje i pokajanje*. Tada nastupa čudesna *Božja pravednost* koja je *milosrđe*, kaže papa Franjo. Tako smo došli do bitne ove teme: Pravednost i milosrđe. Što je Božja pravednost? Realna istina o nama. Jedina istinita. Naša lomna, grešna narav čovjeka, ali stvorena za spasenje a ne za osudu. Samo treba stalno imati na umu kako je grijeh ušao u povijest čovjekovom slobodom. Posve je krivo misliti da je zlo stvorio Bog. Nije moguće, to bi bio apsurd. Slobodu je stvorio Bog, a sloboda je narav razumskoga bića. Nema kozmičkog zla. Postoji samo zlo koje se rađa u čovjeku kao opredjeljenje protiv vlastite naravi. Potrebno je bilo da nam *ususret* izađe Bog. On je to i učinio. Pravda ostaje vrhovna norma i istina, ali Bog u milosrđu očituje svoju pravednost. Kazna nije spas. Pravo spasenje je ako se zlo izliječi, uništi. To čini Bog u onome tko priznaje i vidi da je zlo činio. Nije *zaslužio* opravdanje, ali je Bog milosrdan i može izliječiti savjest tako da *dokaže* svoju milinu-smilovanje, očinski i

nježno onomu tko mu se obrati. To nije odobravanje zla ni opravdavanje, ne, to je *spasavanje* čovjeka. Povijest spasenja je, dakle, spasenje čovjeka od njegova zla. Nije osuda, nego liječenje savjesti. Ponavljam, to nije nijekanje zla i odobravanje. Ne. Zlo je zlo, ali je pitanje što je naša uloga u sprečavanju ili liječenju od zla. To je za naše vrijeme – više nego mnogi drugi – uvidio papa Franjo. Liječiti čovjeka iznutra, u savjesti, to je poslanje Crkve. Očito da je to jedini i pravi put liječenja i naših međuljudskih odnosa. Lako je suditi, ali to nije spasavanje, to je odbacivanje. Davno je sv. Augustin upozorio: *Sudite zlo, grijeh, ali spasite čovjeka-grešnika*.

LVH

PREDOČITI PROŠLOST I UTVRDITI SJEĆANJE

DUŽIJANCA JE NEPRESUŠIV IZVOR NAPAJANJA TRAJNIM VRIJEDNOSTIMA

Je li zavirivanje u prošlost najbolji put da se utre staza za vrijeme koje dolazi? Često se pitamo zašto se u 21. stoljeću – u eri pametnih mobitela koji zamjenjuju i najsuvremenija računala, u vrijeme kada se robot napravljen ljudskom rukom šeće po Marsu i otuda

šalje zadivljujuće podatke i fotografije u vrijeme robotike koja se ozbiljno upliće u odmjerenje čovjeka u svim njegovim radnjama – ljudima može pružiti prikaz starih običaja, nošnji, alata, strojeva, hrane, svega onoga što je nekada bio sastavni dio života ovdašnjeg

Zna se jako dobro, uvijek se i znao, odgovor na čuveno pitanje dežurnih demagoga svih boja – čija je Dužijanca? Ona je onih koji je osjete duboko u sebi, u najskrivenijim slojevima duše. Za njih, za one koji taj privilegij imaju, i za one koji taj privilegij žele steći, za njih se radi, za njih postoji Dužijanca

čovjeka, a danas više nije u uporabnoj funkciji? Je li to anakroni pristup sadašnjosti, sentimentalni osvrt na prošlost, ili zalag za nacionalni opstanak u budućnosti?

Većina će danas vjerojatno reći kako je riječ o prvom, neki će ustvrditi kako se radi o drugom, no organizatori Dužijance i stalni posjetitelji njenih manifestacija desetljećima žive u uvjerenju da je to zavirivanje u prošlost, zapravo najbolji put da se utre staza za vrijeme koje dolazi.

TRADICIJA JE ČUVANJE ŽIVE VATRE ŽIVOTA

Ništa se više danas na zemlji, u njivi, kod kuće, ne radi onako kako se radilo prije pedeset, sto ili dvjesto godina. Najprije su danas već stari strojevi zamijenili vučnu stoku i dobrim dijelom čovjeka, onda su sadašnji strojevi zamijenili stare strojeve. Na kraju se događa da strojevi zamjenjuju i čovjeka. Buduće će nam vrijeme tek pokazati u kojoj će mjeri čovjek uspjeti sebe poštediti rada i napora na zemlji i stvar prepustiti profinjenoj agrotehnici. Ali, povijest će ostati. Povijest dodirujemo kroz tradiciju, u sjećanju, u pričama

s koljena na koljeno, u obiteljima, knjigama, na filmu, u muzejima.

Narod traje, kažu, od one točke do koje kolektivno sjećanje doseže. Njegovanje tradicije kroz običaje oživljava prošlost i potiče sjećanje kako se predočava prošlost. Tradicija nije čuvanje pepela nego čuvanje žive vatre života, poticaj i jamstvo kontinuiteta zdravog života, posjedovanje sadašnjosti, a nadalje put za ostvarenje budućnost.

Zbog toga, Udruga bunjevačkih Hrvata Dužijanaca ulaže velike napore kako bi pružila oslonac sjećanju koje potvrđuje naš opstanak. Ako to sjećanje ne osvježavamo neprekidnim prikupljanjem i prikazivanjem artefakata do kojih možemo doći, ako duhovno i materijalno ne oživljavamo, ono što je nekad bilo – a danas većini to ne znači puno – onda ostavljamo jednu prazninu u kontinuitetu, koja može nestankom sjećanja biti uzrokom brisanja s lica zemlje i samog naroda koji zaslužuje svoje mjesto u povijesti.

DISTANCIRANJE OD POLITIKE

Da se ne bi dogodio sraz kontinuiteta u našoj povijesti, imamo Dužijancu, dragocjenu manifestaciju koja u svom programu ima sve što je potrebno kako bi se ostvarila glavna zadaća koja je potrebna za postanak jednog naroda, a to je predočiti prošlost i utvrditi sjećanje.

To je jedna od glavnih zadaća i uloga Dužijance. I to je ono što ljudi okupljeni oko Organizacijskog odbora pokušavaju s više ili manje uspjeha ostvariti.

Zna se jako dobro, uvijek se i znao, odgovor na čuveno pitanje dežurnih demagoga svih boja – čija je Dužijanica? Ona je onih koji je osjete duboko u sebi, u najskrivenijim slojevima duše. Za njih, za one koji taj privilegij imaju, i za one koji taj privilegij žele steći, za njih se radi, za njih postoji Dužijanica.

U posljednje se vrijeme od istih tih već spomenutih „dežurnih“, organizatorima Dužijance spočitava i manjak nacionalnih, bolje rečeno nacionalno-folklorističkih obilježja. Gubljenje je vremena na takve primjedbe odgovarati, bit će dovoljno reći kako je Dužijanica daleko važnija, ljepša i trajnija stvar od politikantstva kojim posljednjih godina sve više odiše ozračje oko organizacije ove svečanosti. Vodstvo Dužijance kategorički odbija svako uplitanje politike u organizaciju manifestacija Dužijance i pod cijenu velikih materijalnih šteta koje su posljedica distanciranja od politike, ustrajati će u svom kulturološkom poslanju. Etničko i tradicijsko ovdje se prepliću beskrajno, diskretno i upečatljivo i to ovoj seriji događanja što se odvijaju mjesecima daje pravu dimenziju. I čine je jedinstvenom. Veličanstvenom.

LVH

 TRADICIJA JE ČUVANJE ŽIVE VATRE ŽIVOTA

DUŽIJANČA INKULTURACIJSKI ULAZI IZ OBITELJSKOG KRUGA U PROSTOR
CRKVENE ŽUPSKE ZAJEDNICE I VRLO BRZO POSTAJE SUBOTIČKA

BITAN DOGAĐAJ ZAHVALE BOGU I POHVALE ČOVJEKU

Inkulturacija je poseban način života koji pretapa pozitivnim vibracijama etno-kulturna stremljenja u evanđelje i bogoštovlje, što je i ozakonjeno na Drugom vatikanskom saboru

Bila bi velika nepravda, reklo bi se neoprostiva, zanjekati činjenicu da je središnja gradska subotička Dužijanica nastala iz obiteljske Dužijance. Obiteljska je Dužijanica smještena u temeljnu socijalnu stanicu društvenog života, u obitelj. Tamo je u svom trajanju, od pamtivijeka, što je izraz za vremenski pojam u slučaju da nije zapisana godina nastanka nekog događanja ili nekog običaja.

Činjenica je i da je narod bunjevačkih Hrvata narod katoličke vjere. Sebe ne pamtimo na ovim prostorima, a da nismo povezani u jedno šire zajedništvo, a to je Katolička crkva. U ovim činjenicama tražimo duhovnu dimenziju i vrijednosnu kategoriju Dužijance.

Kako je naš čovjek po zvanju najčešće ratar i radi, „proizvodi kruh svagdašnji“, nije čudo što je našao načina kako će za taj kruh zahvaljivati, ponajprije svojoj obitelji, potom u župskoj zajednici i na kraju u cijelom gradu u proteklih više od sto godina. Taj čin zahvale za kruh, egzistenciju i garanciju života, narodni genij bunjevačkih Hrvata utkao je u svoju tradiciju. Tradicija, međutim, koja je ljubomorna čuvarica naslijeđa, nosi u sebi i opasnost da se petrificira, naprosto skameni. Na sreću, Drugi vatikanski sabor je po inkulturaciji ozakonio nastojanje da se tradicija ne skameni. Inkulturacija je poseban način života koji pretapa pozitivnim vibracijama etno-kulturna stremljenja u evanđelje i bogoštovlje. Bila je to praksa Crkve i prije, ali je Saborom postala zakonita. Prema zakonu inkulturacije, prvo se uoči vrednota kao takva, koja je naslijeđena, a onda se ona novim elementima kulturnih običaja obogaćuje i približava mentalitetu u kojemu čovjek živi.

Ta zahvalnost koja je prirodna čovjeku, utkana u njegovu molitvu, slavljena u obitelji, od godine 1911. inkulturacijski ulazi u prostor veće obitelji, a to je crkvena župska zajednica. Važnost i značaj Dužijance za bunjevačke Hrvate potvrđuje njeno trajanje. Međutim, potrebno je naglasiti kako je u sto godina uspjelo sačuvati fenomen Dužijance kao nešto dinamično i uvijek suvremeno. Usprkos turbulentnim vremenima, permanentno izloženo različitim opasnostima, da ne skrene s onoga bitnoga na *okvirno*, pa da se mijenjajući okvir, originalna slika zaboravi, izgubi u depou. To bi bila opasnost. To bi bio veliki vrijednosni gubitak i nenadoknadviva šteta u kulturnom životu bunjevačkih Hrvata.

Da se ta bit ne izgubi, čini se kako je model Dužijance koji sada imamo i na koji način je sada slavimo, sretno rješenje bitnoga događaja zahvale Bogu i pohvale čovjeku, s onim što slavljenički obogaćuje tu bit na svim razinama na kojima čovjek živi.

LVH

BONAVENTURA DUDA

MJESEČINA

*O uvijek sam volio mjesecinu.
U njoj sve stvari se čine
U isto vrijeme da jesu
I kao da nisu.
I sebi sam baš tako izgledam:
da jesam
i kao da nisam.
I kad mislim da jesam,
Skoro da želim da nisam.
Jer – jao – ja koji jesam
Više sam onaj koji nisam.
I moglo bi biti da Bogu dođem
kao da jesam,
a On će mi reći da nisam.
a tada
bolje bi bilo
da nije me bilo.
A kad mislim da nisam,
bude mi žao,
jer volim da jesam.
O kako je dobro: biti!
To možda ni ne znam pravo,
već samo slutim,
kako je dobro: biti.
Jer –
I ovo malo što jesam,
dok nisam,
kako je lijepo, kako je dobro,
lijepo i dobro, dobro i lijepo –
lijepo: biti!
O Ti koji jesi
I nikada nisi!
O daj mi, Dobri,
biti mi daj!
Da jesam, i samo jesam!
Vječni i zauvijek jesam
u Tebi!
O Ti koji jesi:
biti mi daj.*

MANJINSKI ZASTUPNIK U NARODNOJ SKUPŠTINI REPUBLIKE SRBIJE

NADAMO SE KAKO ĆE EU UČINITI SVOJE

Prvi put otkako je višestranačja, Albanci su podržali Vladu Srbije. Ovu političku situaciju objašnjava narodni zastupnik Partije za demokratsko djelovanje, u razgovoru vođenom u Skupštini Srbije

Fatmir Hasani, republički je zastupnik koji je preko 30 godina proveo radeći kao prosvjetni radnik, potječe iz općine Bujanovac, rođen je u selu Veliki Trnovac. Fakultet Prirodoslovnih znanosti, smjer kemija, završio je u Prištini, a zatim je radio 32 godine u prosvjeti, bio je ravnatelj osnovne škole u Bujanovcu 11 godina. Od 1990-e godine je aktivist i utemeljitelj Partije za demokratsko djelovanje sa sjedištem u Preševu.

O sebi i počecima svog političkog angažmana kaže:

Ja sam od početka 90-ih godina aktivist i radili smo dosta za partiju PDD, jer smo imali dosta problema u našim općinama Preševo, Bujanovac i Medveđa. Tako da se mi sve do danas, već 26 godina borimo za naša prava, za prava albanske manjine koja živi u Srbiji. Imam troje djece, dvoje su u radnom odnosu, oženjeni su i obojica imaju po dvoje djece, a mali se još nije oženio i još se nije zaposlio. Evo, sada je moja prva prilika da u ovom sazivu budem narodni zastupnik, a zastupničku grupu smo formirali s četiri zastupnika iz SVM, znači s Vojvođanima, poslanicima Mađarima s kojima vrlo dobro stojimo i surađujemo.

Partija za demokratsko djelovanje je u Skupštini Srbije uvek bila zastupljena. Još ste od 1990. godine svaki put imali jednog ili dva zastupnika. Ali, do sada ste uvijek bili u oporbi. Možete li nam objasniti koji su politički momenti doveli do ove promjene?

Pa, jest svi ovi događaji prethodna dva desetleća, odnosi ove dvije nacije su bili dosta pogoršani. Zbog te situacije, zbog te mržnje, klima nije bila dobra. Zbog tih momenata, i zbog situacije da zemlje Balkana teže biti članovima Europske unije smo mi promijenili ovaj politički kurs. Htjeli smo biti dio ove političke stabilizacije regije i dali smo do znanja i Vladi i Skupštini, da želimo biti na vlasti. Po prvi put nakon 26 godine smo glasovali za Vladu i za predsjednicu Skupštine Maju Gojković. Jednako glasujemo s vladajućom većinom, kako glasuju zastupnici Mađari, isto tako glasujemo i mi.

Partija za demokratsko djelovanje poznata je po svom dugogodišnjem lideru Rizi Hamiliju, a poznata je po tome što se zalažete za miran suživot, za integraciju Albanaca u društvo Srbije.

Dinamika rješavanja naših problema ide mnogo sporije, mi od 90-ih godina imamo neke probleme koji još nisu riješeni. Nama su dosta smetali ovi zadnji događaji, rat na Kosovu, jer smo nekako bili u sendviču tih događaja. Mi nikad nismo mogli imati tu podršku, koja bi trebala postojati od strane Prištine i Tirane. Tako da još imamo dosta problema za rješavanje i zainteresirani smo da zajedno s našom zastupničkom grupom ove probleme polako rješavamo, da dođemo do neke razine prava jedne manjine u Evropi.

Više puta ste navodili probleme s udžbenicima za škole i nostrifikaciju diploma s Prištinskog sveučilišta. Jeste li optimist po tom pitanju i koja su rješenja za ovaj dugogodišnji problem?

Imamo dosta značajnih problema. Jedan od velikih problema jest što svi naši mladi, znači preko 80% njih završava fakultete na Prištinskom sveučilištu. Te diplome se sada ne priznaju zbog političkih problema. To je jedna dosta velika prepreka, i tim ljudima to mnogo smeta, jer nemaju pravo upošljavati se.

Ako nemaš pravo uposliti se, to znači da nemaš pravo ni jesti, to su najosnovnija prava. Ali, imamo i politički problem koji traži suradnju između naroda dviju zajednica. Mi u tom pogledu nismo ni krivi ni dužni. Još nismo stigli do te razine da imamo sve na albanskom jeziku. U Titovoj Jugoslaviji smo to rješavali knjigama koje su izdane na Kosovu, te smo knjige upotrebljavali i mi. Ali od 90-ih godina do danas, ne možemo postići tu razinu da imamo sve knjige, a Ministarstvo prosvjete i Vlada Srbije to nekako lijenjo tjeraju. Osim ovih problema, imamo i problem nostrifikacije diploma po drugim sveučilištima, jer neki naši mladi studiraju i u Tirani, i njih malo u Makedoniji na albanskom jeziku. Formiran je jedan centar u sastavu prosvjete koji nema dovoljne kapacitete, te se nostrifikacija udogovlači više od godinu dana. Jedan veliki problem je i ekonomski razvitak, neuposlenost koja je kod nas preko 60%. Taj nerazvijeni kraj je odavno ostavljen od strane države. Kod nas nitko ne investira, nitko ne dolazi. To znači da smo mi dosta udaljeni od tih normalnih procesa, koje bi trebala neka manjina imati u Evropi.

To su problemi koje i mi imamo na primjer na sjeveru Vojvodine, a i vi na jugu Srbije, što se tiče ekonomske situacije. Mladi odlaze, teško im je naći posao i ostvariti egzistenciju. Na koji način pokušavate zadržati mlade?

Borimo se i pokušavamo ih zadržati koliko možemo. Ali, oni traže posao, oni traže dobar život, a mi im ne možemo to pružiti, tako da jedan dobar broj mladih ide na Zapad. No, ni tamo jedan broj mladih ne može naći posao, pa se vraćaju i opet pokušavaju. Nikako da budemo bar do neke gospodarske razine razvijeni. Nama dosta smeta što nemamo gospodarsku pomoć ni od Prištine, ni od Tirane, jer znamo da Albanija nije razvijena zemlja, ona se tek počela otvoriti i ekonomski se razvijati. Ona nema tu mogućnost, a Kosovo ima svojih velikih problema. Kod vas mislim da je malo bolja situacija, zbog toga što ekonomski stojite malo bolje od nas. Evropa čini svoje, ali i kod vas ima odlazaka.

Politikom se bavite preko 40 godina, preživjeli ste neke od najtežih trenutaka. Kako sada gledate na budućnost, jeste li optimist i koliko brzo očekujete neko poboljšanje?

Optimist sam u smislu da cijela Evropa radi na tome i dosta se zalaže da se objedini. U toj objedinjenoj Evropi se trebaju smanjiti te razlike, koje su prije 20 godina bile još veće, u smislu ova dva bloka, socijalističkih zemalja i ovih drugih zapadnih zemalja. Mislim da će za 10 godina ove razlike biti još manje. I razlike u plaćama i druge razlike. Nadam se kako će Europska unija činiti svoje, da imamo manje problema i manje razlika.

Nikola Perušić

RAVNATELJ GRADSKJE KNJIŽNICE DRAGAN ROKVIĆ

TRADICIJA, KULTURA I VIŠEJEZIČNOST NAS OBVEZUJU

Ravnatelj Gradske knjižnice u Subotici Dragan Rokvić, posvećenik knjige, kulture, intelektualnog izričaja, čovjek bogate karijere i sudionik istaknutih dešavanja demokratske preobrazbe, vodi ovu značajnu instituciju već godinama. Poznat po zalaganju za trojezičnost, kao i prekograničnu suradnju, prijatelj nacionalnih manjina, prava je osoba koja ima što reći o suvremenim temama. Dakako, samo za one koji su otvoreni i voljni uključiti se u sijanje sjemena kulture.

Revija Dužijanca: Subotička Gradska knjižnica s velikom posvećenošću gaji trojezičnost i međunarodnu suradnju. Čime se najviše ponosite i u kom smjeru se namjeravate razvijati?

Gradska knjižnica u Subotici zaista se s velikom posvećenošću odnosi prema jeziku, što je konačno i jedna od naših velikih misija. Od preko 170 knjižnica na teritoriju Republike Srbije naša knjižnica jedina ima svakodnevnu praksu da s korisnicima komunicira na tri jezika koja su u službenoj uporabi na teritoriju grada. Subotica ima dugu multikulturalnu tradiciju koja se mora uvažiti i to je neka vrsta legitimacije grada koja se prepoznaje i među zemljama u okruženju. U isto vrijeme, naša ustanova ima i jednu prednost koja nas također preporučuje za međunarodnu suradnju, a ona se krije u činjenici da smo u poslijeratnom periodu među prvima ostvarili dobre pozicije u međunarodnoj suradnji. Ovdje prvenstveno mislim na suradnju sa „Somogyi“ knjižnicom u Segedinu, ali i s knjižnicom „Szécsényi“ u Budimpešti. Na toj osnovi nastavili smo dalje, napravili smo u međuvremenu još nekoliko značajnih ugovora o suradnji, to se razvija u dobrom pravcu. Ovdje prvenstveno mislim na knjižnicu u Čongradu, sa tom ustanovom otišli smo najdalje i naše veze su gotovo svakodnevne. S druge strane, potpisali smo nekoliko važnih ugovora o

suradnji s knjižnicom u Osijeku kao i s knjižnicama grada Zagreba. I s drugim knjižnicama u Republici Hrvatskoj ostvarujemo dobru suradnju koja se manifestira u razmjeni knjižnjnog materijala, zajedničkom sudjelovanju na seminarima i kampanjama za afirmaciju i popularizaciju čitanja. Značajan dio knjiga na godišnjoj razini dobivamo zahvaljujući ovoj suradnji i iz godinu u godinu bilježimo napredak.

Revija Dužijanca: Kako ocjenjujete stanje u kulturi na lokalnu, i što očekujete u budućnosti, recimo nakon otvaranja Narodnog kazališta?

Kako bismo se jasnije odredili prema ovom pitanju potrebno je sagledati izuzetno široku oblast u kojoj se rasprostire kultura u gradu – od ustanova kulture, kulturnih manifestacija, rada kulturno-umjetničkih društava, do aktivnosti istaknutih pojedinaca u kulturi. Od velike pomoći bi bio nastavak rada na izradi Strategije kulturnog razvoja, krovnog dokumenta kulture, u kojem bi obuhvatili osnove za dalji razvoj, kao i metodologiju financiranja. Što se kazališta tiče, subotička kulturna javnost s velikom pažnjom prati poslove oko izgradnje zgrade, koja će, nema nika-kve sumnje, biti reprezentativna i davat će nove stimulanse za razvoj kazališne umjetnosti. Naš grad baštini dugu tradiciju kazališnog života, sama činjenica da je naš grad među prvima dobio kazališnu zgradu, obvezuje. Subotica je centar kazališnog života Vojvodine, sa svojim reprezentativnim festivalima kao što je međunarodni festival pozorišta za djecu i festival „Desire“, grad posjeduje sve potencijale za dalji razvoj ove umjetnosti.

Revija Dužijanca: Kako se po Vašem mišljenju manifestacije Dužijance uklapaju u kulturni milje grada?

Festival „Dužijanca“ spada u najstarije naše manifestacije i predstavlja neku vrstu „zaštitnog znaka“

grada jer traje u kontinuitetu nekoliko desetljeća. Mnogobrojni razlozi upućuju nas da se „Dužijanci“ obraćamo s velikom pažnjom jer u samoj pripremi programa sudjeluje nekoliko stotina vrijednih kulturnih pregalaca koji, na primjer, stvaraju čarobno zanimljiva djela od slame, a njihova slava prevazilazi okvire našeg grada. Folklorne grupe iz godine u godinu priređuju sve zanimljiviji program tako da su naše žetalačke svečanosti razlog da mnogi turisti posjete naš grad, a to je potencijal koji moramo isko-

ristiti. Kada je prije neku godinu, povodom proslave stogodišnjice ove manifestacije objavljena luksuzna monografija, većina nas je ostala duboko impresionirana ljepotom i bogatim kulturnim naslagama „Dužijance“. Ova tradicija nas obvezuje da nastavimo unapređivati i obogaćivati program proslave iz godine u godinu.

Nikola Perušić

Europe

B O S N I E N

O S S A

PARLOVA

CRTICE NEPOZNATE POVIJESTI: PRVI NOVOVJEKOVNI HRVATSKI KARDINAL JURAJ UTIŠINOVIĆ

GRADNJA SVIJETA UMOM I MIŠICOM

Na njegovu grobu istražujemo što nam ima poručiti njegova mučenička smrt

Puno turista odlazi u Rumunjsku, posjećujući ovu enigmatičku zemlju. Rumunjska se osuvremenjuje, autocesta iz smjera Arada ide kraj Temišvara k središtu države, prolazi nedaleko od starog dvorca obitelji Korvin. Za Korvinove se vezuje i jedan Hrvat, Juraj Utišinović, prvi hrvatski kardinal.

Povijest ga pamti i kao Brata Jurja (Frater Georgius, Fráter György) ili kao Jurja Martinuševića po majčinom prezimenu (Martinuzzi) te u mnogo sličnih inačica (Utissinovich, Utissenovich, Utisenovich, Utissinovich, Utyezenich, Utyesenich, Utisenovski; Martinisius).

ČUVAO NAROD OD STRADANJA

Ovaj pavlin, državnik, biskup i kardinal rođen je u utvrdi Kamičak na Krki u miljevačkoj župi 1482. godine. Jurjev otac Grgur bio je prema mišljenju nekih pisaca osiromašeni plemić koji je poginuo u borbi s Turcima jamačno kao ratnik Ivana Korvina, hrvatskog bana. Majka mu je bila Ana iz plemićkog roda Martinuševića.

Oko 1490. godine napustio je rodni dom i otišao u Sedmogradsku (Erdelj, Transilvanija) na dvor Ivaniša Korvina, hrvatskog bana i protuturskog ratnika, gdje je ostao do 1502. kada prelazi na dvor Korvinove majke Hedvige. U 22. godini živo-

ta stupa u službu erdeljskog vojvode i kneza Ivana Zapolje i postaje zapovjednikom konjaništva. Međutim, zatim napušta vojnu službu i pristupa Redu sv. Pavla prvog pustinjaka, u samostanu sv. Lovre u Budimu. Redovničke zavjete polaže u 24. godini života, dobiva dobru izobrazbu i uskoro postaje prior u poznatom pavlinskom samostanu Czestochovi u Poljskoj, a potom i u samostanu Ladi na Šaju.

Zapolja ga je imenovao svojim savjetnikom, rizičarem Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva, velikovaradinskim biskupom i erdeljskim namjesnikom. On svoj utjecaj koristi na smanjenje neprijateljstava

Alvinc ili na rumunjskom Vintu de Jos se nalazi pedesetak kilometara od dvora Korvinovih, u smjeru Alba Iulije (Đulafehervara). O ovom nevelikom selu lako ja naći Utišinovićev kaštel, samo ga treba tražiti po majčinom prezimenu Martinuzzi. Kaštel je posve razvaljen, ostali su vanjski zidovi, krov se urušio i padaju unutarnji zidovi. Nema ni vrata ni prozora. Ovce ulaze unutra. Tu je vrijeme davno stalo.

Zašto? Utišinović je bio optužen za šurovanje s Turcima jer je vodio kompliciranu politiku čija je osnova bilo očuvanje naroda od stradanja. Nastojao je umanjiti neprijateljstva, te umanjiti izlike za tursku

što okrunjuje 24. veljače 1538. godine sklapanjem njegovom zaslugom nagodbe i mira između Ivana Zapolje i Ferdinanda Habsburškog. Nakon Zapoljine smrti 1540. Utišinović postaje skrbnikom njegova maloljetnog sina Ivana Sigismunda i namjesnik Erdelja i nastavlja miriti Zapoljine i Habsburgovce.

Papa Pio III. imenovao ga je rimskim kardinalom 12. listopada 1551. godine, a tu je vijest primio na putu dok je s vojskom prolazio dolinom rijeke Moriša. Kardinalskim grimizom se nije nikada ogrnuo, jer je ubijen 17. prosinca 1551. u uroti u svom gradu Alvincu.

invaziju, ali i širenje njemačkog utjecaja. Smrt ga je zatekla od ruke Habsburškog plaćenika.

RIJETKI SU ONI KOJI MIRE

Brat Juraj je u političkoj igri između Sulejmana nazvanog El Kanuni (Zakonodavac) i Ferdinanda Habsburga vrlo umješno, oprezno i spretno postigao slobodu Erdelja, stanovitu neovisnost. Primao je doduše turske časnike, čauše, izaslanstva. Ali, često je postupao u dosluhu s Ferdinandom – zapisao je Ante Sekulić u svojoj knjizi "Naš velikan Juraj Utiši-

nović Martinušević, 1482-1551". Nakon umorstva na prostoru današnje Rumunjske 17. prosinca 1551. njegovo se tijelo zamrzlo zbog zime te je stajalo nepokopano dva mjeseca. Ne računajući velikane iz vremena rimskog perioda, bio je prvi Hrvat koji je postao kardinalom. Bio je nacionalno vrlo svjestan što dokazuje i natpis na njegovu imanju u Transilvaniji koje je nosilo natpis "natus de stirpe Croata" uklesano u kamen iznad ulaza u dom.

"Čini mi se, da je nepatvoreno čist u svojoj predanoj, gotovo zaljubljeničkoj službi dobroti i slobodi. Brat Juraj umom i mišicom gradio svijet i povijest na rubovima gdje su se sukobljavale ljubav i mržnja, sloboda i nasilje" – zaključio je Sekulić.

Utišinović je značajna povijesna ličnost, premda nije poznat, s obzirom kako je njegov doprinos povijesti Transilvanije, Mađarske i na austro-ugarskom

području značajniji od utjecaja na hrvatsku povijest. Ipak, povijest ne bi bila učiteljica života da se i iz života Utišinovića ne bi moglo nešto naučiti.

Usud ovih prostora, da za Zapad predstavljaju samo izvor resursa koji se nemilice troši, a za Istok potencijalni plijen vrijedan pokušaja, prati nas stoljećima. Rijetki su velikani koji razumiju tu dinamiku i uspiju naći središnju točku ravnoteže i oslonca naroda samog na sebe. Rijetki su oni koji mire. Takav je bio i Utišinović.

Nakon umorstva u svom dvoru pred Božić, njegovo je tijelo ostalo ležati smrznuto dva mjeseca. Nakon toga braća odnose tijelo u Gyulafehérvár i pokopaju u katedrali. Sada leži skupa s petnaestak biskupa, Jánosom Hunyadijem, kraljicom Izabelom, vladarima Erdelja koji su također pokopani u ovoj stolnoj crkvi.

Nikola Perušić

MIROSLAV KRLEŽA

JUTARNJA PJESMA

*Kad jutro naše nerve nadahnjuje modrom tišinom
I mi plivamo na plimi radosti,
o, biva nam jasno kako Smioni Netko
nad našom glavom drži štitonosni dlan,
i kako nam daje hljeb i sunce.
Šest hiljada ljeta poju već Njemu ljudi:
„Gospodine! Kruhi svagdašnji naš daj nam danas!“
I sad ujutro, u modroj tišini, dolazi nam misao skrušena
Da prkosno svoju glavu sagnemo,
jer je dobra stvar sagnuti glavu pod krilo Nečega.
I na usni našoj gori molitva jutarnja:
„O, Veliko Nešto, koje jesi,
Gledaj nas!
Umorni smo!
Nesretni smo!
Tužni smo!
Plaćemo s djecom na cesti i s bogaljima kljastim,
I nismo zli, i nismo zli.
I očajna misao gori u tmuni u nama da Tebe nema,
I onda smo mi Posljednja Stvar,
I kugla je naša, i hljeb je naš, i voda je naša,
I sve je naše i sve je naše mudro u sebi!
Mudro je sklonuti glavu u sebi i pjevati Tebi, ako Te i nema!
Mudro je prkosno kleti na Tebe, ako Te i nema
Mudro je Sve Naše,
Jer ne može a da ne bude Mudro!“*

ORIGINALNA ZABILJEŽBA

PISMENI TRAG O OBITELJI VOJNIĆ U SUBOTICI IZ 17. STOLJEĆA

*Ulomak iz knjige autora
Laze Vojnića Hajduka:
AGO MAMUŽIĆ I NACIONALNI POKRET
BAČKIH BUNJEVAČKIH HRVATA,
Subotica, 2012. str. 43. - 46.*

Ta mnogo spominjana bitka kod Sente 11. studenoga 1697. godine okončala je, zapravo stoosamdesetgodišnju vladavinu Turaka na ovom terenu. Jer do tog događaja Turci su često u manjim četama upadali u Bačku pljačkajući i odvođeci stanovništvo u ropstvo. Poslije navedene bitke u kojoj su sudjelovali mnogi preci današnjih stanovnika Subotice stanovništvo je našlo svoj mir

U Požunu su 28. listopada 1741. dobili plemićku povelju i ugarsku grbovnicu braća Ivan i Stjepan Vojnić, žena Stjepanova Andela (Angelina) pl. Vidaković i djeca njegova Ana, Andrija, Jakov, Mihovil i Šimun, te Ivanova žena Marija Milanković. Godine 1742. proglašeno je ovo plemstvo u Bačkoj županiji. Međutim, obitelj Vojnić potječe iz Dalmacije i već god. 1687.¹ njeni su članovi među subotičkim graničarima, a za Rakoczyjeve bune² borili su se u carskim četama. U slijedu uspona obitelji treba zabilježiti da su Jakov i Luka Vojnić kupili posjede u Bajši, Pačiru, Moravici i Roglatiči³. Od 16. prosinca 1793. nose oznaku de

¹ Austrija je ušla u rat protiv Turske (1683.-1699.) kojim je dobila gotovo sve teritorije Ugarskog Kraljstva osim Banata i istočnog Srijema.

² Erdeljski vojvoda Franjo II Rakoczy, ustanak 1703.-1711.

³ Gašpar Ulmer, POSED BAJŠA, SPAHIJE I KMETOVI 1751-1849, Novi Sad 1986. str. 79... Sada braća Vojnić svojski nastoje da ishode donaciju od Dvora kojom bi postali vlasnici feudalnog poseda polovine Bajše i četvrtine Roglatice. U svojoj molbi upućenoj Dvoru po tom predmetu, između ostalog, navode da je krajnje vreme sprovesti investicije bez kojih se ne može uspešno ekonomisati i da su dosada bili prinuđeni da na pustari Roglatici vrše takva ulaganja koja već premašuju vrednost

Bajša (od Bajše).

Jedan od potomaka Vojnićevih, Stjepan Vojnić (rođ. 18. kolovoza 1856. godine, isto se zvao kao i začetnik loze Vojnić) obnašao je visoke službe u Bačko-Bodroškoj županiji i bio velikim županom, a 4. siječnja 1899. stekao je barunat. Ima više ograna ova obitelji: Vojnić Hajduk, Vojnić Purčar, Vojnić Rogić, Vojnić Tunić, Vojnić Mijatov, Vojnić Kortmiš, Vojnić Zelić, Vojnić Đanin.

ZAČETNIK LOZE

Veliki posjed Vojnićevih s 22.452 kj.⁴ zemlje, velikim brojem stoke, ovaca i goveda, a iznad svega konja⁵ bili su locirani oko Subotice i Bačke Topole. Budući da su bili tako blizu Subotice, a središnjica preporodnog rada za bunjevačke Hrvate je bila također Subotica, stoga ćemo, dakle, posvetiti obitelji Vojnić nekoliko redaka.

Kako su Vojnićevi stekli plemstvo posebno je obradio Gašpar Ulmer u svojoj knjizi *Posjed Bajša, spahije i kmetovi 1751-1849.*, Novi Sad, 1986.

O Stjepanu Vojniću, začetniku loze Vojnić *de Bajša* iz Subotice, malo se zna. Ostavio je zabilješku o vojnim zaslugama Vojnićevih u kojoj, međutim, samog sebe ne spominje. Ili mu skromnost to nije dozvolila, ili je činjenica da osobno nije sudjelovao ni u kakvim okršajima, a što se, opet, protivi sadržaju diplome kojom je, kako ćemo naknadno vidjeti, stekao plemstvo. On je već u prvoj polovini XVIII st. važio kao jedan od najbogatijih ljudi u okolici (Bačka) te je pretpostaviti da je u mlađim danima imao više prilike posvetiti se gospodarstvu nego vojsci. Međutim, i on je bio graničar-militar, ali dalje od zastavnika nije

poseda. Pored toga, već nekoliko godina drže u pripravnosti oveću svotu novca potrebnu za podmirenje troškova oko dobivanja donacije, a taj bi im novac doneo znatnu korist da su ga uložili u svoju ekonomiju. U nastavku navode zasluge članova porodice Vojnić u administrativno-upravnom aparatu i u vojnoj službi, kao i razna davanja vojsci u posljednjem turskom ratu. Naglašavajući potrebu za većim kompleksom zemlje za razvoj svog stočnog fonda, Vojnić mole vladara da očinski uteši članove porodice koji su već u dubokoj starosti i već četiri godine za to mole i drže u pripravnosti novac potreban za ovu svrhu. Poveljom od 16. dec. 1793. car Franja I dodelio je konačno braći Luki, Andriji, Jakobu, Mihajlu i Simeonu četvrtinu Roglatice i polovinu Bajše sa dodatkom »de Bajša«, navodeći sve dotadašnje njihove zasluge.

4 **Grlica, Mirko**, VOJNIĆI OD BAJŠE-PLEMIČKA PRIČA; Gradski Muzej Subotica, Subotica 2003., str.9.

5 **Ulmer Gašpar**, POSED BAJŠA, SPAHIJE I KMETOVI 1751-1849, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Institut za istoriju, Novi Sad, 1989., str. 61., Ulmer navodi i povelju od strane Vojne komande u Mezöhegyesu u kojoj se potvrđuje: ...”da je plemićka porodica Vojnić u bačkoj županiji za celo vreme trajanja francuskog rata isporučivala za vojne potrebe sposobne konje odgojene na svojim pustarama i da se ta porodica smatra jedinom u bačkoj županiji koja se brine za održavanje svoje rase konja...”

stigao. Zapovjednik Potiske vojne granice i tvrđave u Segedinu Henrich Marbeck, poslije napredovanja Cveje Branovačkog, zastavnika u Subotičkom šancu, za »hajdučkog poručnika« imenovao je 5. studenoga 1735. temeljem prijedloga subotičkog zapovjedništva običnog vojnika konjice Stjepana Vojnića za zastavnika. Bio je u 43. godini života, dok mu je sin Luka s 18 godina već imao taj čin, a dvije i pol godine kasnije, tj. 15. travnja 1738. će biti imenovan za konjičkog poručnika u svojoj 22. godini života, kada mu je otac s 45 godina došao pod zapovjedništvo,

ali je međutim otac imao drugih planova. Njemu je još prije ukidanja Potiske vojne granice uspjelo od carice Marije Terezije 28. listopada 1741. steći plemstvo u Požunu. U povelji se navodi kako se plemstvo dodjeljuje Stjepanu Vojniću, njegovoj supruzi Angelini rođ. Vidaković, sinovima Luki, Andriji, Jakobu, Josipu, Simeonu i Matiji, kćeri Ani, bratu Ivanu i njegovoj supruzi Mariji rođ. Milanković. Za dobivanje plemstva Stjepan Vojnić je morao 16. siječnja 1742. uplatiti u blagajnu Mađarske kraljevske kancelarije u Beču 1.002 f., a Ivan, njegov brat, 500 f. Diploma je registrirana i objavljena na zasjedanju Županijske kongregacije u Baču 19. rujna 1742.⁶

ORIGINALNA ZABILJEŽBA

Bunjevački Hrvati su se istaknuli kao odvažni vojnici na raznim ratištima pod neposrednim zapovjedništvom svojih starješina.

Originalnu zabilježbu⁷ Stjepana Vojnića o sudjelovanju bunjevačkih Hrvata u vojnim interveniranjima na području Vojne krajine u 17. i 18. stoljeću svjedoči dokument koji potječe iz 18. stoljeća. Čini nam se osobito važnim upoznati se sa sadržajem toga dokumenta.

Interpretaciju teksta iz dokumenta na uobičajeni način učinio je poznati i priznati subotički arhivist Gašpar Ulmer. Slovimu u *italiku* prezentiramo originalni tekst, a potom komentar.

Slijedi nekoliko rečenica spomenute bilješke, a ona počinje ovako:

Od Godine 1716 sto su nasi Didovi Ottszi i Stricevi na Czarevoj slusbi bili kao Militari Vojnits Familija.

Tu autor misli na pograničnu vojnu policiju kojoj su naši preci bili dodijeljeni, zapravo od 1686. godine kada je, kako se smatra, turska posada napu-

⁶ ASu, VdB, 35. k. 2. 0. 2. 1.

⁷ Gašpar Ulmer, *Ovaj dokumenat, (najstariji do sada otkriveni rukopis napisan na jeziku bunjevačkih Hrvata; 1716.) osim kod povjesničara, vjerojatno će naići na interes i kod poznavatelja jezika subotičkih predaka s obzirom kako se ovdje radi o relativno starom tekstu koji je pisan nevještom rukom graničara, a koji, čini se, nije znao latinski, ali je poznao mađarski jezik, jer se mjestimično služio njegovom ortografijom. Tekst nam svjedoči o sudjelovanju predaka naših Subotičana (Vojnića) u borbama prigodom istjerivanja Turaka iz ovih krajeva.*

(Iz Gradskog arhiva Subotica prikupio Gašpar Ulmer (cc 1981). objavljeno u RUKOVETI, br. 6, 1981.)

stila subotičku tvrđavu koja je, kako je poznato, bila tamo gdje se sada nalazi franjevački samostan s crkvom.

Naipri pod segedinom did poginuo simun kadye grad uzet

Stjepan Vojnić u svojim navodima nigdje ne spominje datume. Ovdje se radi o zauzimanju segedinske tvrđave od strane austrijske vojske 10. listopada 1686. godine. Tamo je, dakle, poginuo *did Simun*.

na doboyu kadsu bili aiduci i sva kraina guka drugi did

Godine 1697. 16. listopada prilikom oslobođenja Doboja, gde su bili hajduci i cijela Krajina, sudjelovao je drugi djed Đuka. Sebastijan Vojnić, unuk pisca ovog originalnog teksta iz 1716. godine, služeći se latinskim jezikom, prvog djeda Simeona, koji je poginuo prilikom pada segedinake tvrđave, naziva *proavus meus*, a to bi po sadašnjim odrednicama bio djedov otac ili pradjed, dok za Đuku navodi *abavus Georgius... ad Doboju fiu-it*, dakle kod Doboja je bio djedov djed ili čukundjed. Pretpostavljamo da se pradjed a pogotovo čukundjed nije rodio u Subotici, već u staroj

postojbini, ali je veza među pojedinim članovima bila uvijek živa, jer su kasniji članovi, kako ovdje vidimo, bili upoznati sa sudbinom svojih predaka. No, posljednja dva spomenuta navoda ipak moramo staviti pod lupu sumnje. Nelogično je, premda ne i nemoguće – jer se u austrijskoj vojsci onda služilo trideset i više godina – da se pradjed Simeon borio i poginuo 1686. godine a čukundjed devet godina kasnije, tj. 1697. godine.

na slankamenu kadye princsluin bio ondaye stric nikola i stric yokan

BITKE

Pretpostavljamo da se radi o bici kod Slankamena 19. kolovoza 1691. godine gdje su se borili njegovi stričevi Nikola i Ivan pod komandom kneza Luina.

kad su Titele uzeli ondaye bio stric yokan barjaktar i stric nikola bio aiduk.

Austrijska vojska zauzela je Titel 28. kolovoza 1697. godine. To se tursko utvrđenje držalo više od 10 godina poslije pada segedinake tvrđave i povlačenja turske posade iz Subotice.

kadsui Turci razbili na spacsvoi ondaye bio moi otac i stric yokan i stric nikola

Vjerojatno se radi o nama nepoznatom okršaju u Slavoniji kod rječice Spačve, desne pritoke Bosuta koja izvire oko 8 km sjeveroistočno od Županje.

kadsu isli palili zvonik ondaye bio stric yokan barjaktar

Ovdje ima dovoljno razloga za pretpostavku da se radi o bici kod Zvornika 1738. godine gdje su, prema jednom dokumentu iz 1809. godine, pohranjenom u Historijskom arhivu Subotice, poginuli spomenuti Lovro Križanović i Pavao Vuković čije su glave Turci objesili na gradske zidine. Stjepan Vojnić pravi svoje zabilješke mnogo ranije, tj. 1716. godine.

uirigu kad su pasu razbili ondaye bio stric yoka istric ilia y udrug ma kad su Turke razbili uirigu ondaye bio stric yokan

Smatramo da su u pitanju borbe slavenskih četa kod Irga između 1716. i 1718. godine pod zapovjedništvom Adama Monasterlije

kadsu Turci bili varadin ondaie stric yokan i stric nikola

Znamo, npr. za bitiku kod Petrovaradina 5. kolovoza 1716. godine

kadye na senti tabor razbien ondaye bio stric yokan i stric nikola

Ta mnogo spominjana bitka kod Sente 11. stude-

noga 1697. godine okončala je, zapravo stoosamdesetogodišnju vladavinu Turaka na ovom terenu. Jer do tog događaja Turci su često u manjim četama upadali u Bačku pljačkajući i odvođeci stanovništvo u ropstvo. Poslije navedene bitke u kojoj su sudjelovali mnogi preci današnjih stanovnika Subotice stanovništvo je našlo svoj mir. Više nije moralo bježati navrat-nanos ostavljajući i zadnji komad hrane i odjeće samo da bi spaslo goli život. Mir koji je poslije ove bitke nastao omogućio je sređivanje obitelji kao osnovnih stanica za gospodarski razvoj koji je poslije toga i uslijedio.

kadye aizer ranjen pod Temisvarom ondaye stric yokan

U pitanju je slučaj kada je general Ajzer bio ranjen kod Temišvara, ali izbjegavamo odgovor na pitanje je li to bilo 14. ili 22. rujna 1716. godme ili je posrijedi zauzimanje grada od strane Austrijanaca listopada navedene godine.

pod Suboticom kadye sereg nas razbien iz busie ondaye ufatyen kapetan luka i snime stric yokan i poginuo stric fabian i stric martin i stric gerga"

Svagdašnja naša konstatacija da je slavenski živalj naš grad nazivao *Subotica* a ne *Subatica* i ovdje se očituje. Nema sumnje, međutim, da ga je mađarski narod nazivao i danas ga naziva Szabadka. Oba naziva su uzajamno poznata i zajedno se koriste kao što se zajedno koristi i ovo tlo na kojem zajedno u slozi žive. Ali veliko stradanje Subotičana i šereg – od mađarskog „hadsereg“ – vojske kojoj su preci Subotičana bili dodijeljeni, do sada nije rasvijetljeno niti znamo o kojem se okršaju radi. Ako su tom prilikom poginula samo tri strica Stjepana Vojnića i jedan pao u zarobljeništvo, pitamo se: koliko je tu graničara - Subotičana još poginulo?! U *Historia domus* otaca franjevaca u Subotici, koji su stalno bili s narodom u njegovim najtežim trenucima kolonizacije i obrane od turskih upadanja, zabilježeno je da su Turci 1692. godine boravili u Subotici...

Stjepan Vojnić nastavio je svoje izlaganje 1741. godine spomenuvši još svoga sina Luku koji se kao poručnik 1738. godine borio protiv Turaka kod Mehadije, protiv pobunjenih Vlaha 1739. godine i bio pod Pragom *kadsu uzeli nasi natrag prag od Francuza i od bavara godine 1741...*

Držimo da je ovaj pisani dokument na hrvatskom jeziku iz 1716. godine vrlo važan i značajan za povijest bunjevačkih Hrvata, a istovremeno svjedoči o činjenicama koje se odnose kako na jezik tako i na društveno i socijalno stanje u obitelji Vojnić tijekom 18. stoljeća. (...)

KOLO MLADEŽI OBAVLJALO JE SVOJE POSLANSTVO U NARODU

ODGOVOR NA MNOGOBROJNE NOVINSKE ČLANKE

Držimo kako je predstavljena knjižica, autora dr. Josipa Vojnića Hajduka, koja nosi naslov: VÁLASZ TÖBB RENDBÉLI UJSÁG CZIKKELYEKRE, Tomics Miklós könyvnyomtató müintéze Szobodkán. 1898. (Soját palota), po svojem sadržaju osobito važan dokument u povijesnim istraživačkim i znanstvenim radovima s temom buđenja nacionalne svijesti i nastojanja preporoditelja bunjevačkih Hrvata u višenacionalnoj Austro-Ugarskoj ostvariti nacionalna prava temeljenih na pravnim normama države u kojoj žive

Na prekretnici 19. u 20. stoljeće bunjevački Hrvati posredstvom mladeži upisuju u svoju povijest djela koja se bilježe kao nove iskre buđenja nacionalne svijesti. Stariji, poput Age Mamužića, Ivana Antunovića, Ambrozija Boze Šarčevića, Mije Mandića i mnogih drugih, okupljeni oko *Pučke kasine* trasirali su put oblikovanju nacionalne svijesti bunjevačkih Hrvata, a mladež puna mladenačke energije traži svoje mjesto u javnome životu. Njihov rad potkrjepljuju novim vizijama budućnosti u svojim okruženjima. Radom, temeljenim na znanstvenim metodama, postižu korisne i značajne rezultate među bunjevačkim Hrvatima. Naravno, dnevna politika i mađarska asimilacijska nastojanja nisu ovakav trend razvoja kod mladeži bunjevačkih Hrvata gledali blagonaklono. Diplomirane pravnike, liječnike i ostale diplomante, mlade intelektualce, mađarski tisak nazvao je *novom vrstom zarazne bolesti*¹.

U osamdesetim i devedesetim godinama 19. stoljeća Josip Vojnić Hajduk i Antun Budanović, Pajo i Ilija Kujundžić, Ivan Budimčević, Mijo Mandić, Beno i Franjo Sudarević, Stjepan Matijević i mnogi drugi, bili su studenti ili već potpuno formirani ljudi za život. Ovdje spomenuti, a i drugi mladi intelektualci bunjevačkih Hrvata, stvorili su čitavu revoluciju u mladeži idejom da se pored već postojeće stare *Pučke kasine* utemelji udruga mladeži u čijim će se (...) *prostorijama govorit samo bunjevački (...), (...), njegovat će se tamburica, (...), naše narodne pisme, (...), Glavna zabava će biti „Veliko kolo“, koje već godinama priželjkuju organizirati(...)*.²

KOLO MLADEŽI

(...) Na Duhovski ponedjeljak 1897. godine³ utemeljeno je *Kolo mladeži* u rodoljubivoj kuće Age Mamužića. Utemeljitelji *Kola mladeži* bili su: Ivan Budimčević, Marko Stipičić, Veco Vojnić, Stipan Matijević, Mate Dulić, Staniša Neorčić, Andrija Stipičić, Josip Stipičić, Tome Čović, Kalor Matković, Blaško Milodanović, Sokol Neorčić, Babijan Malagurski, Franjo i Beno Sudarević (...).⁴ *Kolo mladeži* je formirano i podržano od spomenute mladeži, a vodio ih je⁵ dr. Josip Vojnić Hajduk iz odvjetničkog ureda svog šogora Age Mamužića (u današnjoj Aginoj ulici, br. 3).⁶

1 NEVEN, Subotica, br.7. 1892. godine.

2 Evetović, dr. Matija, ŽIVOT I RAD PAJE KUJUNDŽIĆA, Subotica, 2005. str. 87.

3 Evetović, dr. Matija, KULTURNA POVIJEST BUNJEVAČKIH I ŠOKAČKIH HRVATA, Subotica, 2010. Str.185.

4 Evetović, 2005. str. 87.

5 Evetović, 2010., str. 186.

6 Subotička Danica, 1896, (godina utemeljenja udruge *Kolo*

Njihova je aktivnost bila pored izrazito preporoditeljskog duha obilježena i mladenačkim karakteristikama, kao npr. tražili su od župnika sv. Roka da briše mađarske natpise s crkvenih prozora, koji su stajali 1200 forinti u zlatu.⁷

Nepatriotski glasovi tamburice, bio je naslov jednog napadaja na *Kolo mladeži* zbog toga što je u pravilima *Kola mladeži* stajalo da (...) *svaki član mora znati bunjevački, i što su pravila podnesena na odobrenje ne samo na mađarskom nego i na hrvatskom jeziku. Je li to patriotizam? Ili: je li ovo patriotizam? Kad su u jednom društvu ispili čašu vina u slavu Ma-*

đarske, a Ilija Kujundžić nalio sebi vode (...).⁸ Pitao se tada javno novinar *Szabadkai hirlapa* i na tendenciozni način napadao nadobudnu mladež.

Kolo mladeži obavljalo je i dalje svoje poslanstvo u narodu. Širilo je i učvršćivalo narodnu svijest, a mladež je pripravljalo na složnu i odlučnu borbu. Neven 1.

mladeži nije jednoznačno određena u izvorima, spominje se i 1896. i 1897.), piše kako je prvi predsjednik udruge *Kola mladeži* bio odvjetnički vježbenik Stjepan Matijević, što je, možda, formalno i bilo tako, ali knjižica: *Odgovor...* upućuje na to da je stvarni vođa i odgovorna osoba bio Josip Vojnić Hajduk, što i potvrđuje Neven od 1. studenoga 1899.

7 *Szabadkai hirlap*, Subotica, br. 6. 1897.

8 Ibid. u br.3. i 6. 1897. godine.

prosina 1898. lijepo opisuje ulogu i djelovanje ove mladeži:

(...) *Kolo mladeži je lipa zadruga sve odabranih mladića, koji javne uloge igraju, zvanije zapremaju u trgovinama, obrtu ili upravi, ili su samostalni posjednici koji skupa zastupaju narod, pa bi od kudgod moglo Kolo mladeži postati klicom kake zamašne partaje (stranke). Otud bojazan, otud mržnju na Kolo mladeži. Žučni napadaji na Kolo mladeži sve su učestaliji. To su bile obične podvale, na koje je dr. Josip Vojnić Hajduk muževno odgovorio: „Dok se patriotizmom od nas traži, da se odrekemo materinskog jezika na javi, u školi, crkvi i upravi, dok se putem patriotizma hoće nama zabraniti izvan obiteljskog kola rabiti materinski jezik, dotle i taki patriotizam mi ne možemo prihvatiti. Ovo osića svaki Bunjevac. Ovo je želja cilog naroda, da nas ne priziru zbog jezika svog (...).”⁹*

REAKCIJA MAĐARSKIH VLASTI

Mađarske novine digle su kuku i motiku na *Kolo mladeži*. Proglasile su sve članove izdajicama domovine. U tome su prednjačili osobito: *Szabadkai Hirlap*, *Bácskai Ellenőr* i *Bácskai Napló*. Ovi su novinski članci posebno potaknuli dr. Josipa Vojnića Hajduka, pa im je 1898. godine u posebnoj brošuri *Válasz több rendbéli ujság czikkelyekre* (Odgovor na mnoge novinske članke) prikazao pravi rad *Kola mladeži*.¹⁰ Osujetio je njihove sve lažne navode. U Subotici je, kaže on, dozvoljeno svim stranim udrugama ma na kakvome jeziku prirediti koncerte, zabave i predavanja, samo nije slobodno Bunjevcima. Bachov je apsolutizam bio najgrozniji u mađarskoj povijesti, ali ipak nije zabranio nijedne zabave, ako se nije održala samo na njemačkome jeziku. Temeljno je pravo svakoga naroda da onim jezikom govori što ga je naučio od svoje majke. Gaziti ovo pravo okrutno je tiranstvo. U svojem ugorčenju napadaju i Neven kao glasilo *Kola mladeži*. Zar je to snošljivost kada se napada bunjevački list što se usudio od riječi do riječi citirati pozitivne zakonske propise? Zar je u očima mađarskih šovinista već i to izdajstvo?! To je nasilje protiv svakoga mira i poretka u državi. To je tiranija koja potkapa temelje samoj državi. (Iz brošure).¹¹

U svojem žaru i htijenju da pomogne svojim starijim kolegama, mladež je prihvatila voditi i organizirati *Veliko prelo*. Dr. Josip Vojnić Hajduk bio je voditelj, glavni organizator *Velikoga prela*, a njegovi prijatelji,

⁹ Neven, 1. prosinca 1898.

¹⁰ Vojnić Hajduk, dr. Josip, *VÁLASZ TÖBB RENDBÉLI UJSÁG CZIKKELYEKRE* (Odgovor na mnoge novinske članke), brošura, Subotica, 1898.

¹¹ Evetović, *Subotica*, 2005. str. 87.

članovi još ne registrirane udruge *Kola mladeži*, pomagali su mu.

Sva aktivnost mladih bila je podržana i praćena od strane Age Mamužića. Imao je uvida u sve detalje njihova rada, tim prije što se cjelokupna aktivnost vodila i organizirala iz njegova odvjetničkog ureda. Iščitavajući mnoga pisana dokumenta i tadanji tisak lako dolazimo do vrlo važnog zaključka kako su: djelatnost *Pučke kasine*, organizacija *Velikoga prela*, aktivnost *Kola mladeži*, a osobito *politička angažiranost*, kako mladeži tako i cjelokupne zajednice, vođene s jednog mjesta, iz ureda Age Mamužića i pod njegovim nadziranjem.¹²

OSOBITO VAŽAN DOKUMENT

Ovdje smo iznijeli samo nekoliko fragmenata iz cijeloga niza napada i blaćenja *Kola mladeži* u subotičkim javnim glasilima tadašnjega vremena. Takav

¹² Vojnić Hajduk, Lazo: *AGO MAMUŽIĆ I NACIONALNI POKRET BAČKIH BUNJEVAČKIH HRVATA*, Subotica, 2012.

odnos prema mladeži bunjevačkih Hrvata prevršio je svaku mjeru i zato dr. Josip Vojnić Hajduk, jedan od najodgovornijih članova *Kola mladeži*, izlazi u javnost s vrlo odmjerenim i konciznim tekstom, kojega mi poslije sto petnaest godina predstavljamo suvremenoj javnosti. Tim tekstom želi odgovoriti svim zlonamjernim novinarima i cijeloj subotičkoj javnosti kako *Kolo mladeži* u sebi nema ničega što mu imputiraju javni mediji.

Držimo kako je predstavljena knjižica, brošura (11 x 20 cm. 12 p.), autora dr. Josipa Vojnića Hajduka, koja nosi naslov: VÁLÁSZ TÖBB RENDBÉLI UJSÁG CZIKKELYEKRE, Tomics Miklós könyvnyomtató müintéze Szobodkán. 1898. (Soját palota), po svojem sadržaju osobito važan dokument u povijesnim istraživačkim i znanstvenim radovima s temom buđenja nacionalne svijesti i nastojanja preporoditelja bunjevačkih Hrvata u višenacionalnoj Austro-Ugarskoj ostvariti nacionalna prava temeljena na pravnim normama države u kojoj žive.

Uvjereni smo, također, kako će čitatelji koji su željni novih podataka i informacija o nacionalnim i povijesnim zbivanjima kod bunjevačkih Hrvata u ovoj knjizi otkriti nove činjenice koje ni naši profesionalni povjesničari ni znanstvenici još nisu obrađivali.

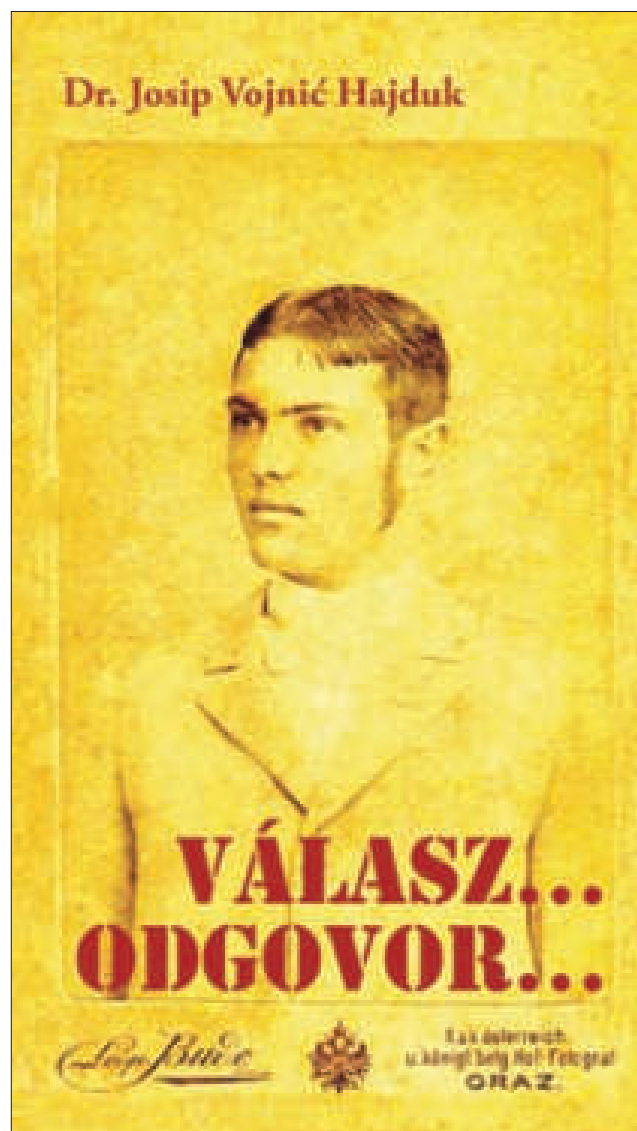
ULOMAK IZ KNJIGE

DR. JOSIPA VOJNIĆA HAJDUKA, ODGOVOR... , SUBOTICA, 1898, PRIJEVOD, STR. 25 – 29.

(...) Zar je bit mađarske države ugrožen ako se u narodnim školama uči jezik narodnosti? Gospodo, ukoliko ste Vi mađarstvo postavili kao glavni cilj, mi vam u tome pomažemo time što ćemo se truditi da svi članovi naše grane (zajednice) znaju mađarski jer to zahtijevaju viši interesi, ali ako se želi, što više, i zapovijeda, da zaboravimo svoj materinji jezik, i da ga svugdje zanemarujemo i svedemo samo na govor u obiteljima, a isključimo iz službenih uporaba i u školama, tada smo prisiljeni takvoj se želji oduprijeti (da se protiv nje borimo), jer njezino ispunjenje nije interes ni domovine, a ni zakoni ne propisuju takve rigidne mjere protiv interesa manjinskih naroda u Mađarskoj. Posljednja dva desetljeća pojam domoljublja kod velike većine Mađara poistovjećuje se s prisilnom mađarizacijom. Onaj tko poriče prekomjerne i nerazumne zahtjeve dušobrižnika mađarizacije, slobodno i bez ograničenja, optužuje se da nije domoljub. Oni koji se ističu činiti nešto u interesu mađarizacije ili barem to govore kako čine u tom interesu, veliki su rodoljubi neovisno o tome jesu li te činjenice korisne njegovim sugrađanima bilo u materijalnom bilo u duhovnom smislu. Kako je

lako prema ovim krivim shvaćanjima postići aureolu domoljublja! Po njihovom shvaćanju ne znači ništa bilo kakvo djelovanje u korist čovječanstva i sugrađana, ni bilo kakvo korisno djelovanje, ako to nije korisno za mađarstvo. Zar ništa ne znači Secsenyjeva aktivnost oko reguliranja donjega slijeva Dunava i Tise, izgradnja Lančanog mosta u Pešti i kreditne politike, nasuprot ideji da je domoljub onaj koji je statusno instrumentalizirani, te zlonamjerno prati i bilježi, govori li netko na ulici stranim jezikom, nema li natpisa na tvrtkama/obrtima na stranom jeziku, veseli li se netko uz glazbu, a da to nije mažarska? Gospodo, ukoliko vi u takvim tričarijama i sitnicama tražite rodoljublje, a sa separatizmom, kako rekoste, gravitiranjem k van, optužujete one, koji se pozivaju na važeće i aktualne zakone i njihovu provedbu, s vama ne mogu razgovarati stojeći, a na konja se popeti ne smijem jer me konj može i zbaciti (...).

L VH

PREPOZNAJMO ZNAMENITE LJUDE I DOGAĐAJE

AKO SU TOLIKI I TOLIKE MOGLI, ZAŠTO NE BI I TI?

Svatko tko se odluči pisati o velikanima našeg naroda čini hrabar i uspješan iskorak

Kada govorimo o historiografskom naslijeđu i obrascima istraživanja pojedinih društvenih i političkih zbivanja kod bunjevačkih Hrvata, oni su omeđeni u vremenskom kontekstu. Naš je interes ograničen na istraživačku metodologiju razdoblja od 17. stoljeća pa sve do današnjih dana. Mislimo kako bi povijesna istraživanja u tom naznačenom periodu puno doprinijela za gradnju naše budućnosti. Uvidi se u tom razdoblju teoretski, bez sumnje, podudara s tezom o višestrukosti povijesne stvarnosti, a ta činjenica samo potiče istraživanja.

Tradicionalna historiografija nije zaniimala metode kritičke racionalnosti, ali ona očividno ukazuje da historiografski diskurs ne posjeduje homogenost ni kontinuitet te potvrđuje da se u povijesnim istraživanjima pojavljuje mnoštvo interpretacija.

VRATITI SE NARODU, SJEĆANJU, TRADICIJI

Rezultati današnjeg povijesnog proučavanja i koncept historiografije, upućuje na složenosti povijesne stvarnosti, ali ti rezultati ne nalaze dovoljno refleksa u povijesnim tekstovima. Zato imamo često u manje razvijenim sredinama historiografiju koja je opterećena nametnutom voljom individualnih interesa, a zanemareni su objektivnost i činjenično stanje.

Neki profesionalni povjesničari znaju osluhnuti kakve su povijesne potrebe, pa imamo slučaj da o vitalnim povijesnim događajima pišu povjesničari bez otrežnjenja i razboritog promišljanja o povijesti čija je mnogostrukost i kompleksnost očividna. Tako imamo na primjer da povijest bunjevačkih Hrvata interpretirana od *oporbe tzv. samo Bunjevaca*, prečesto služi za dnevno-političke potrebe, gdje je jasan odmak kritičke historiografije od *naručenih tekstova*. Historiografiju treba vratiti narodu, sjećanju, identitetu, tradiciji, povijesnoj stvarnosti i svim sličnim pojmovima koji ne smiju biti prevladani. Ona mora

potvrditi pozitivistički model koji će povijesna događanja opisivati objektivno, tj. onako kako su se i dogodila, bez unošenja „svoga viđenja“. Očekuje se da analitičari i povjesničari budu senzibilizirani na mnogostruku povijesnu stvarnost, bez isključivosti i jednostranosti.

Možda bunjevački Hrvati i nemaju *historiografiju*, ako je percipiramo i promatramo kao pismeno izlaganje rezultata istraživanja prema izgrađenoj metodi. Svako proučavanje prošlosti, pa makar to netko i nazvao pukim bavljenjem prošlošću, jest historija. No, svjesni važnosti historijske znanosti u rasvjetljavanju određenih zbivanja u jednoj nacionalnoj zajednici, našom Revijom potičemo razmišljanje u tom

smjeru i upriličujemo prostor i mjesto tekstovima koji će biti doprinos *historiografiji* bunjevačkih Hrvata.

Historiografija bunjevačkih Hrvata u novije vrijeme u znatnoj je mjeri posvećena sustavnom istraživanju (*Skenderović, Heka, Parnica, Bara i dr.*). No i pored toga danas se kod bunjevačkih Hrvata javlja problem nedovoljnog znanja o vlastitoj nacionalnoj pripadnosti. To je posljedica ranijih asimilacijskih pritisa na hrvatske zajednice na rubnim dijelovima Hrvatske kakvi su i Bunjevci kao bačka etnička hrvatska zajednica.

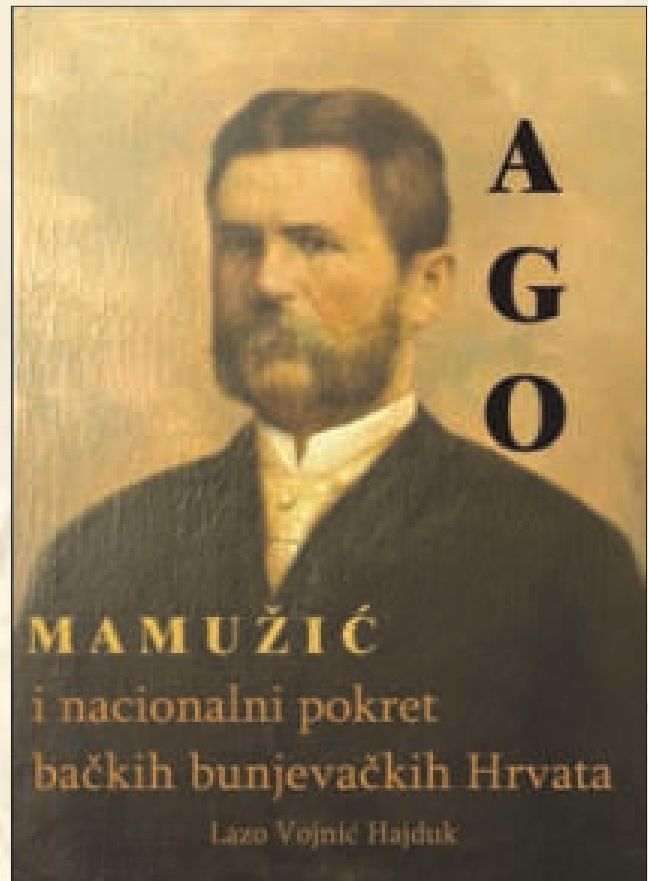
IDENTIFICIRATI I ZNAMENITE LJUDE I DOGAĐAJE

Držimo kako su mnogi pojedinci svojim javnim djelovanjem bitno utjecali na procese nacionalnog inte-

griranja bunjevačkih Hrvata. Ti znameniti i zaslužni ljudi do sada nisu bili znatnije zastupljeni i sustavno istraživani u historiografskim radovima, a trebali su. U historiografiji bunjevačkih Hrvata njihov rad tek je sporadično prikazan, te nema sustavne valorizacije kako njegovih pisanih publicističkih tekstova tako i njihova javnog djelovanja u nacionalno-integracijskim procesima kod bačkih bunjevačkih Hrvata.

Stoga je razvidna potreba raditi na istraživanju na-

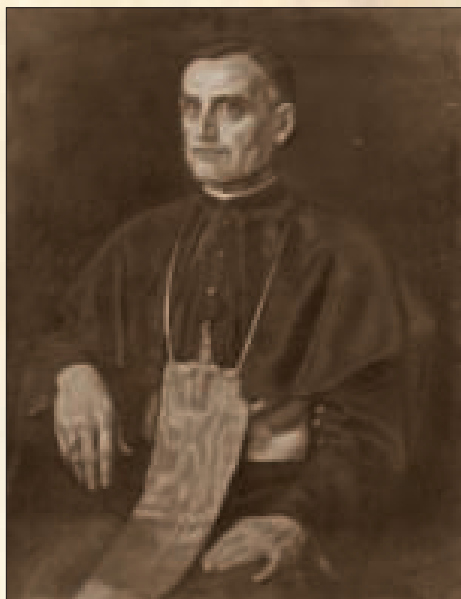
cionalno-integracijskih procesa, a posebice pažljivo prikazati znamenite povijesne osobe (elite), jer one su važne za cjelovito sagledavanje procesa integracije etničke zajednice bunjevačkih Hrvata.

Do danas ne postoje (ima samo nekoliko pokušaja) stručne biografije koje bi obuhvatile cjelokupni život istaknutih osoba u zajednici bunjevačkih Hrvata. Najvažniji uzroci toga nisu možda toliko ni politički ni historiografski trendovi, već sasvim jednostavno, opsežna dokumentacija koju je potrebno prelistati i obraditi. Ona je odveć zastrašujuća da bi se bilo tko od povjesničara, znanstvenika ili istraživača latio tog posla. Dakle, treba staviti na papir biografije velike ili male, identificirati događaje iz prošlosti koji su gradili zgradu nacionalnog bića bunjevačkih Hrvata i sve ono do čega se može doći istraživačkim radom, a čini sastavnicu kulturnog življenja. Tako se svom narodu garantira opstanak i očekivana budućnost. (To se bar donekle pokušava raditi u Leksikonu podunavskih Hrvata!)

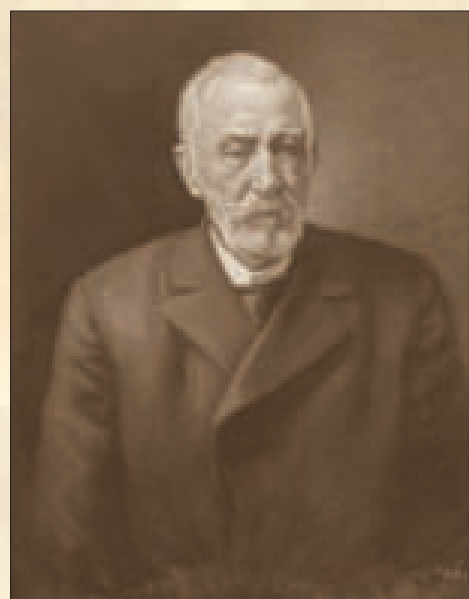
Svatko tko se odluči pisati o velikanima našeg naroda čini hrabar i uspješan iskorak. Priloženi naslovi su pokušaji koji o tome govore. Ako su mogli oni, zašto ne bi i drugi? Sveti Augustin kaže: *Ako su toliki i tolike mogli, zašto ne bi i ti, Augustine.*

LVH

Stavimo na papir biografije velike ili male, prepoznajmo ljude i događanja iz prošlosti koji su gradili zgradu nacionalnog bića bunjevačkih Hrvata.

Ivan Antunović, (Kumbaja, 1815. - Kaloča 1888.), biskup, preporoditelj

Ambrozije Boza Šerčrvić, (1820. - 1899.)
leksikograf, publicist, pravnik

Blaž Modrošić, svećenik, publicist, (Šokac)

Augustin Ago Mamužić, (1844. - 1902.)
odvjetnik, publicist, preporoditelj

Ovo su neki iz plejade istaknutih pojedinaca o kojima se može i treba pisati. Svi odreda svojim radom, svojim pisanjem i svojom kulturnom djelatnošću

Beno Sudarević, (1874. - 1914.),
političar, kulturni djelatnik

Miško Prčić, (1838. -),
dogradonačelnik, javni djelatnik

Stipan Matijević, (1872. -),
odvjetnik, gradonačelnik, političar

Pajo Kujundžić, (1850. – 1915.) svećenik, odgojitelj, vjeroučitelj u školama

Josip Vojnić Hajduk, (1872, . 1935.), gradski odvjetnik, Kolo mladeži

Miroljub Evetović, (1862. – 1921.), svećenik, pjesnik, publicist

jačali su identitet bunjevačkih Hrvata. Svi su oni bili i osjećali se Bunjevcima, a nisu poricali svoj hrvatski nacionalni identitet i pripadnost hrvatskom narodu.

Lazar Mamužić, (1847. – 1916.) odvjetnik, gradonačelnik Subotice

Blaško Rajić, (1878. – 1951.) svećenik, kulturni djelatnik, političar

Lajču Budanović, (1878. – 1958.), rezidencijalni biskup, prosvjetitelj

Aleksa Kokić, (1913. – 1940.), svećenik, pjesnik

Antun Gustav Matoš, (Tovarnik, 1873. – 1914.) književnik, publicist

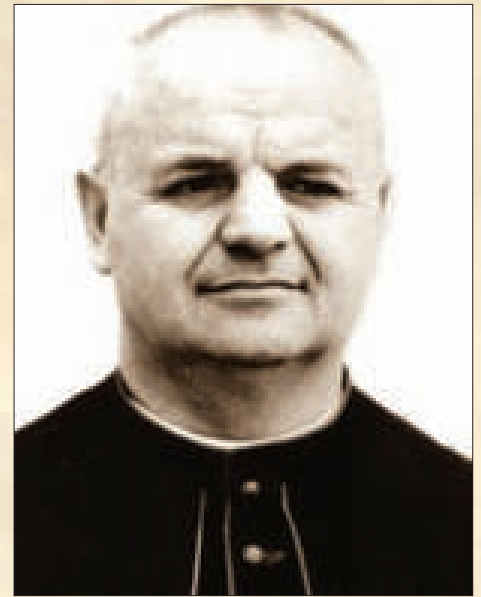

Ivan Budinčević, pravnik, kulturni djelatnik

Ivan Prčić, prosvjetni djelatnik, pjesnik

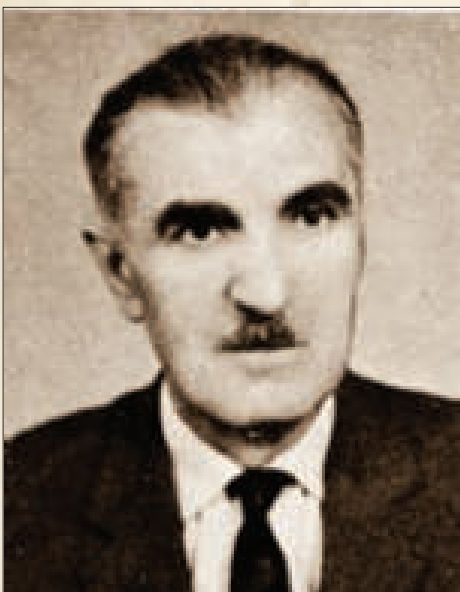
Ivan Kujundžić, svećenik, kulturni djelatnik

Albe Vidaković, (1914. – 1964.),
svećenik, muzikolog, skladatelj

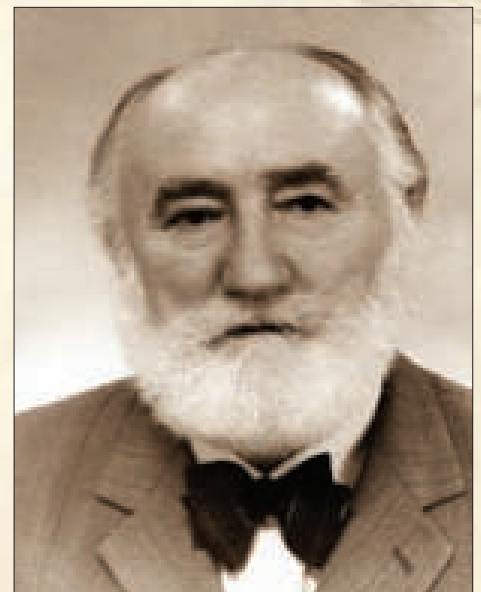
Matija Evetović, (Aljmaš, 1894. – 1972.)
znanstvenik, književnik

Matija Poljaković, (1909. – 1973.),
književnik, dramatik i romansijer

Josip Andrić, (Bukin, 1894. – 1967.),
skladatelj, folklorist

Jašo Kopilović, (1918. – 1996.),
književnik, pjesnik

Petar Pekić, (Gornji Sv. Ivan, 1896. – 1965.),
povjesničar, slavist i književnik

Balint Vujkov, (1912. – 1987.)
književnik, pravnik

Josip Šokčić, (1902. – 1968.),
publicist, nakladnik

Geza Kopunović, (1928. – 2000.), glumac

Bela Gabrić, (1921. – 2001.),
kulturni djelatnik, publicist

Ante Sekulić, (1920. – 2016.),
književnik, jezikoslovac

Lazar Merković, (1926. – 2017.),
književnik, publicist

Josip Buljovčić, (1932. – 2001.),
jezikoslovac, kazališni kritičar

ČOVJEK NAŠEG VREMENA JE PRAZAN

KUDA IDE NAŠA CIVILIZACIJA

Bilo je davno. Joseph Ratzinger je bio još samo glasoviti profesor u Regensburgu. Čitao sam jedno njegovo predavanje koje je održao na sličan naslov ovom našem razmišljanju. Sjećam se samo da je javnost vrlo bujno reagirala na "smjelost mladog profesora". U kontekstu promjena civilizacija je dalekovidno promatrao i budućnost života Katoličke crkve (i kršćanstva u Europi) ne sluteći da će jednom biti odgovoran za nauk vjere, čak i rimski biskup - Papa, Benedikt XVI. Misao koju je on tada iznio me je potaknulo na slično razmišljanje, a radostan sam što se u mnogim detaljima mogu osloniti na misli tako moćnoga auktoriteta.

Ljudsko društvo je stalno na svojem povjesnom putu. Taj put je, po nekima, trajno uzdizanje, napredovanje, a po nekima izmjenično uspinjanje i padanje. Čini se da su - u određenom smislu - oba tumačenja ispravna. No, mi se zadržavamo na novijim tekovinama europske civilizacije tamo od XVIII st. do danas. U tom vremenskom hodu povijesti su se dagađali veliki koraci napretka, razvitka. Ljudska misao je planula do velikih visina filozofije, znanosti i napose tehničke kulture. Paralelno je "rastao čovjek" u napretku ali politički, društveni poredci su išli protiv čovjeka. Izgleda kao netočna tvrdnja, ali ipak stoji. Svi takozvani *izmi* su jasan put prema svojevrsnom jed-noumlju, totalitarizmu. Kako god, na primjer čovjek raste u racionalizmu, tako postaje istovremeno i rob svoje veličine. Kada se isprazni "čovječstvo" u čovjeku, on postaje "biće u funkciji", nije više slobodan, lako ga se manipulira. Svi totalitarizmi su "praznili" čovjeka njegovoga iskonskog dostojanstva. Na čelo vođa se pojavljivao jedan čovjek, ili mala skupina, koji su nošeni ili fanatizmom ili diktaturom imali za neprijatelja sve koji nisu istomišljenici. Svaki "izam" je najgori teror. Danas u distanci - ali kao žrtve - možemo posve sa sigurnošću vidjeti koliko su duhovno ispraznili čovjeka fašizam, komunizam i svi ostali "izmi". Čovjek našega vremena je *prazan*. Javlja se posljedica te praznine najviše na duhovnom siromaštvu. To se odražava na umjetnosti, na načinu komuniciranja i mnogim

drugim područjima u kojima bi se čovjek trebao naći kao *čovjek-osoba* a ne kao brojka. Međutim, sada je de facto samo "vrijednosna brojka". Tako su na toj duhovnoj pustinji izrasli *hedonizam* i *konzumizam* našega vremena, koji čovjeka gleda samo u koristi i užitku. Jasno, tako duhovno ispražnje ima svoje duboke posljedice i na religioznom području. Ateizam nije dijete našega vremena, ali su ova vremena pogodna da to u čovjeku raste u životni stav. Iako nije ateizam nužna pojava, agnosticizam je nužna pojava te praznine. U tom procesu se našla i Crkva, koja je

oslonjena na iskonske vrijednosti u čovjeku i na tradiciju Objave. Došlo je vrijeme kada se Crkvu kao instituciju gura na rub društvenih događanja i postaje marginalna stvarnost a čovjek ostaje osamljen. To je protiv naravi Crkve, koja je u biti "Zajednica braće i sestara". Ratzinger predviđa za Europu da će ta stvarnost ići još dalje i da će Crkva izgubiti svaki značajniji utjecaj u društvu. Postat će "mala zajednica vjernika" bez moći i osobitoga utjecaja, ali će to pogodovati da se ta mala zajednica - Biblijski Ostatak - duboko preobrazi u istinsku, autentičnu zajednicu vjernika - svjedoka, poput prvih kršćana. Ne fanatika, nego zajednice pravih vrednota koje preživljavaju i nadživljavaju sve "izme". U tome, Ratzinger vidi i novu šansu evangelizacije Starog kontinenta. U ovo se jako dobro uklapa vizija pape Franje koji nije optimist, ali je čovje nade. Što je razlika? Optimizam se bazira na vlastitim snagama. Ima nas, možemo, složno samo... Priznajmo da sve to više ne stoji. Čovjek je u sebi razapet a kamoli u zajednici. Nema nas! No, nada se temelji na vjeri da ni jedan pojedinac a kamoli grupa nikada nisu kod Boga "otpisani". Bog čini čudesne stvari s onim koji su mu vjerni. Dakle, mi smo ljudi Nade. Gradimo na neprolaznim vrednotama.

Je li onda naše vrijeme najgore vrijeme? Nikako. Naše vrijeme je sada - naše! Ono je za nas optimalno da ostvarimo sebe i zajednicu. To što je Bog imao hrabrosti nas pozvati u postojanje baš sada je veliko povjerenje i izazov. Izdali bi Njega i sebe, ako sumnjamo da nema napretka i popravka kvalitete življenja. Važno je biti toga svjestan. Drugo - vrlo važno - je imati viziju. Imamo viziju autohtonih i neprolaznih vrednota.

Opstat će i ostati samo oni koji se znaju izdići iznad svakodnevnice i graditi budućnost na nečemu što je odvajkada u temelju naše naravi. Konačno, važno je prepoznavati i iskonske vrednote našega naroda, koje su kadkada i krvlju ugrađene u naše postojanje.

Kada se danas susrećemo s ljudima koji vjeruju u postojanje pravih vrednota, koji imaju viziju budućnosti u gradnji sadašnjosti na sigurnim temeljima prošlosti, koji su preživjeli sve "izme", to nisu sanjari nego ljudi nade koji znalački čitaju povijest i izčitavaju poruku o vrednotama koje uvijek imaju neprolaznu vrijednost. Oni su taj *Biblijski Ostatak* koji je kadar preživjeti sve krize i ostati vjeran Bogu, Rodu i svojoj savjesti. O, kada bi bilo više takovih proroka u našem narodu, uzviknuo je jednom Mojsije na putu kroz pustinju. Možda je i ovo čas "prolaska kroz pustinju", ali nije beznađe nego siguran put. Ovo je naš *dan*, činimo - kaže Apostol - dok je dan i dok imamo Svjetlo.

Androk(I)O
28. 02. 2017.

VOJISLAV SEKELJ (1946.-2017.)

OŠTAR NA PERU, LUCIDAN U VIZIJI

fuisse! bio je!
dobrodušan čovjek i važan za našu kulturu

U rodnoj Subotici, nakon kratke i teške bolesti, u 72. godini, u četvrtak 4. svibnja 2017. godine preminuo je poznati hrvatski književnik, publicist i kulturni djelatnik Vojislav Sekelj.

Vojislav Sekelj je rođen 1946. godine u Subotici, gdje i završava osnovnu školu. Upisuje školu *Učenika u privredi* (ŠUP), zanat elektro-tehnički, šegrtuje u poduzeću *Elektroremont*. Potom redovito pohađa, kažemo redovito, jer to nije njegov biljeg, predavanja na *Višoj elektro-tehničkoj školi*. Diplomirao je kao iz šale, naime preko tisuću intergrala zna napamet, što mu profesor iz matematike *dr. Mate Brčić Kostić „zamjera“* i odstranjuje ga sa sata vježbe. Zaljubljuje se i počinje pisati pjesme. Čita, poslije biblioteke *X.100 romana*, recimo *Luna kralj ponoći* i slična štiva, bez promišljanja, *stante pede*, kako je to on volio reći, upada u Hegelovu *Fenomenologiju duha*. Jasno, ne shvaća ništa ali uporno čita. Nakon diplomiranja tehnika ga više ne zanima.

Zapošljava se, iz nečeg se mora živjeti, ponovno u *Elektroremontu*, poduzeću u kojem je bio i šegrt, potom kao nastavnik u *ŽISU (Željezničko industrijska škola)*. Jedno vrijeme biva i vršitelj dužnosti ravnatelja te škole. Prelazi u MEŠC. O toj je avaturi napisao roman *Daleka zvona*. Roman *Daleka zvona* piše u maniri krležijanske opservacije bivovanja, a na fonu Sartrovog poimanja odnosa egzistencijalizma i marksizma. Ne smiruje se ni u romanu. Je li luta ili bježi od sebe i drugih nije mu pojmljivo bilo ni onda, a siguran sam vjerojatno ni do kraja života. Taj je bijeg bio, inače, vrlo prepoznatljiv u njegovu životu.

NOVINARSTVO I KNJIŽEVNOST

Počinje se po nagovoru inih baviti novinarstvom, piše za *Glas ravnice*, glasilo DSHV-a. Jedno vrijeme biva i urednik tog glasila. Poslije je doposnik HINE i *Radio Zagreba*. I to u čupavim i oskudnim vremenima. Ne ostaje ni tamo dugo. Nemirni, a na oko staloženi duh, tjera ga da pokrene *Subotički dvotjednik ŽIG*. List

uspješno izlazi pet godina, a onda u maniri Voje Sekelja list krahira, nema sredstava, a dolazi i do zamora duhovnog i *materijalnog* materijala.

Biva predsjednikom Organizacijskog odbora *Dužijance 1992*. Dugogodišnji je član predsjedništva *Bunjevačkog kola* i jedan od nositelja ideje da se u naziv vrati prvobitan pridjev hrvatski. Odnosno, da dobije izvorni naslov *HKUD Bunjevačko kolo*. Sve ovo sad rečeno možda i nije toliko bitno, no imajući na umu vrijeme u kojem se sve to odvijalo, to ima i svoju dodatnu težinu. Dao je veliki doprinos očuvanju tradicije i običaja u Dužijanci, posebice 1990./91. Godine 2013. imenovan je za doživotnog senatora Dužijance.

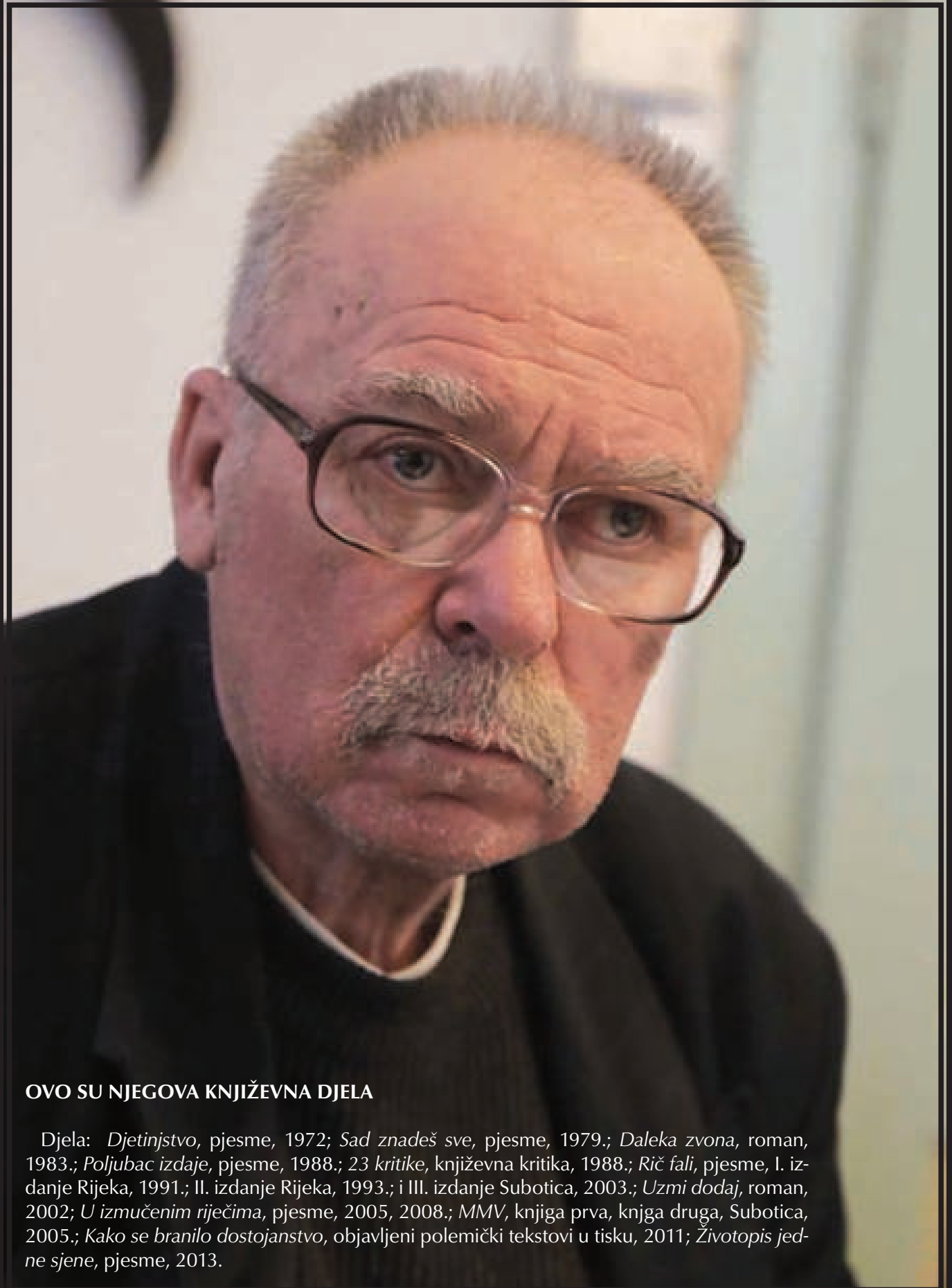
Od 2002. bio je član uredništva časopisa *Matice hrvatske* iz Subotice *Klasje naših ravni*, a od 2008. urednik glasila Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Glas ravnice*.

Član je Društva književnika Vojvodine i Društva književnika Republike Hrvatske.

Predsjednik Republike Hrvatske *Stjepan Mesić 7. listopada 2009.* dodijelio mu je odličje *Reda Danice Hrvatske s likom Marka Marulića* za očuvanje kulture hrvatskoga naroda u Srbiji. Knjiga polemičkih i publicističkih spisa *Kako se branilo dostojanstvo* dobila je nagradu *Emerik Pavić* za najbolju knjigu na hrvatskom jeziku u Srbiji u 2011. godini, koju dodjeljuje Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Iste je godine dobio nagradu za životno djelo na području književnosti *Balint Vujkov Dida* Hrvatske čitaonice. Nagradu *Dr. Ferenc Bodrogyári* grada Subotice dobio je 2006. godine. Dobitnik je i priznanja *Ban Josip Jelačić* za dugogodišnje društveno djelovanje u očuvanju i razvoju nacionalnog identiteta Hrvata u Vojvodini 2015., koju dodjeljuje Hrvatsko nacionalno vijeće.

U početku njegova pojavljivanja u javnosti piše i objavljuje po mnogim listovima i časopisima. Prvi njegovi radovi su bili objavljeni u časopisu *Čik* 1964.

OVO SU NJEGOVA KNJIŽEVNA DJELA

Djela: *Djetinjstvo*, pjesme, 1972; *Sad znadeš sve*, pjesme, 1979.; *Daleka zvona*, roman, 1983.; *Poljubac izdaje*, pjesme, 1988.; *23 kritike*, književna kritika, 1988.; *Rič fali*, pjesme, I. izdanje Rijeka, 1991.; II. izdanje Rijeka, 1993.; i III. izdanje Subotica, 2003.; *Uzmi dodaj*, roman, 2002; *U izmučenim riječima*, pjesme, 2005, 2008.; *MMV*, knjiga prva, knjiga druga, Subotica, 2005.; *Kako se branilo dostojanstvo*, objavljeni polemički tekstovi u tisku, 2011; *Životopis jedne sjene*, pjesme, 2013.

KNJIŽEVNA KRITIKA

Velik poticaj za njegov daljnji rad mu je bila pohvala i iskrena podrška renomiranog književnika, njegova sugrađanina i prijatelja *Lazara Merkovića*. U ediciji *Osvit* časopisa *Rukovet* iz Subotice objavljena mu je 1972. prva zbirka pjesama *Djetinjstvo*. I tu je poticaj prijatelja *Merkovića* bio značajan, a veliki utjecaj na *Sekeljevo* stvaralaštvo imali su i *Matija Poljaković* i *Balint Vujkov*. Oni su ga, zajedno s *Ivanom Tikvickim Pudarom*, poticali na pisanje pjesama na štokavsko-ikavskom narječju bunjevačkih Hrvata.

U teškim vremenima za Hrvate izvan Hrvatske u vrijeme sedamdesetih godina prošlog stoljeća, u vrijeme *hrvatskog proljeća*, lokalni čelnici *Saveza komunista* u stilu komunističkog partijskog jednogumlja *Sekelja* kao književnog stvaratelja i pjesnika stavljaju po strani i proglašavaju kako je nepoželjno njegove pjesme objavljivati u časopisu *Rukovet*. Tada je nepoželjnost pojavljivanja u javnom pisanju i govoru bila proskribirana i za mnoge druge Hrvate u Subotici.

Na preporuku književnika *Petka Vojnića Purčara*, urednika kulturne rubrike *Radio Novi Sada*, okrenuo se pisanju *književne kritike*. Kritikom se počinje baviti zakonom nužde. Kako mu je sedamdesetih godina

prošlog stoljeća bilo onemogućeno (čitaj zabranjeno) pisati i objavljivati pjesme, odlučuje se za kritiku, jer u ono vrijeme bježeći od onih koji su imali moć a malo veze s kulturom, kritiku je jedva tko od njih i čitao. Književnik *Jovan Živlak*, s kojim ga je *Vojnić Purčar* upoznao, ohrabrio ga je u pisanju kritika, tako da je *Sekelj* pisao za razne časopise: novosadska *Polja*, zagrebačko *Oklo*, sarajevski *Izraz*, beogradsku *Književnost*. Svojevremeno je bio poznat i ugledan kritičar diljem bivše Jugoslavije. Kritizirao je dok se nije umorio i od sebe i od drugih. Ponajprije ipak od onih drugih, nadobudnih pisaca i pjesnika. A bilo ih je.

MAESTRALNI ZANOS

Književni opus *Vojislava Sekelja*, nadam se, prikazat će naši stručnjaci pisane riječi. Moja je namjera ovdje dati nekoliko natuknica o njegovu književnom stvaralaštvu. *Vojislav Sekelj* nije pisac koji se mogao pohvaliti velikim brojem knjiga. Najmanje dva su razloga za to. Izvrsna knjiga pjesama na ikavici pojavljuje se 1991. U vrijeme kada počinju velike turbulencije u našem društvu. Normalno je da u ratnim vremenima muze šute, a i visoka razina pjesama u knjizi *Rič fal* nisu ostavile autora nonšalantnim. Drugi razlog je na-

gli pad gospodarske i novčane moći građana u vrijeme tranzicije i privatizacije.

Vojislav Sakelj pokazao je nedostižnu erudiciju i maestralni zanos u pisanju stihova na lijepoj ikavici bunjevačkih Hrvata u zbirci pjesama *Rič fali*. Pjesnik Vojislav Sekelj je umjetnik minijature. Ono što su minijaturnim iluminacijama ovjekovječili braća Limburg i braća van Eyck, pa i naš Julije Klović u slikarstvu, Sekelj postiže riječju i dijalektalnom leksikom. U jednom odabranom fragmentu, u malom isječku stvarnosti, postiže dakle da pod kontrolom njegova pera zasja sva punina, bogatstvo i složenost životnih pojava. Inovirani oblici literalnog govora dijalektalne poezije bačkih bunjevačkih Hrvata doživljava pravi procvat iz pera Vojislava Sekelja, unosi novu kvalitetu i sačinjava dragocjenu zbirku bunjevačkog leksika.

Stvaralački poriv Vojislava Sekelja se nastavlja. Nakon pisanja pjesama i kritika, dao se u pisanje romana. Pripravljajući se za svoj drugi roman dao se, kako je sam znao govoriti, u istraživanje, pokušavši iskazati tjeskobe domaćeg čovjeka nastale zbog teških ratnih godina 1990-ih. Sekelj *rič po rič* žureći se polako bez vidljivog opterećenja piše knjigu poezije-roman-dramu. U međuvremenu, neštedimice se troši pišući tekstove za novine, kritizirajući bez pardona ljude, pojave i stvari oko sebe i u sebi, koji su zagadili i obezglavili život nam. Ti njegovi tekstovi poslije desetljeća i pol su sistematizirani i objavljeni u knjizi *Kako se branilo dostojanstvo*, Subotica 2011.

TRAGANJE ZA NOVIM ISKAZOM

Dugo se lomio i uporno je tragao za novim iskazom, tražeći prije svega formu da se jedan sputani senzibilitet neposredno a spontano stvaralački iskaže. I našao je jedinstvenu formu, u nas novu, iskazujući ne samo nervozni senzibilitet pojedinca već i možda prije svega dramatičku doba, bolest vremena, promašenost i nemoć generacije kojoj pripadaju junaci romana. Iskazuje napose nesnalaženje i osupnost intelektualca koji gubi osjećaj pripadnosti bilo komu i čemu i to na kraju jednog milenija. Odlučio se tada Sekelj hrabro inventivno i kreativno za trojednu formu (poezija, proza i drama), pokazujući da se roman može pisati u stilu dinamičnim ritmom s dramaturškim nabojem punim metafora, slika, aludirajući kroz njih na zajedničku nevolju koja nas je snašla. Tako je nastao Sekeljev drugi roman *Uzmi dodaj* u nakladi

HKC Bunjevačko kolo, Organizacijskog odbora Dužijance, Subotica, 2002.

Izdvojio sam ova dva aspekta, iz poezije i romana, u promatranje stvaralačkog opusa Vojislava Sekelja nadajući se da će njegove kolege književnici dati svoj doprinos potpunom osvetljavanju njegova lika i djela.

Vojislav Sekelj je osoba koja se nije mogla izmiriti sa stanjem u našoj makro i mikro društvenoj sredini. Burno je reagirao svojim tekstovima na pojave, sulude obmane, koje su vladale, a još i danas haraju po narodu, naciji i nacionalnoj zajednici kojoj je pripadao. Puno sam vremena proveo s njim. Imali smo uvijek nekakvu priču i (ne)ostvarive planove. Volio je svoj narod, volio je život i nesebično je sebe davao za virtualne pozitivne efekte u zajednici bez kalkulacije i sebičnih rezultata. Često je dolazio k meni na divan, zadnji put je bio negdje sredinom veljače ove godine (2017.). Vidno je bio u tragovima bolesti ali nije tome davao nikakav značaj. Bio je hrabar. Nije se bojao ni života ni smrti. Imao je svoj stil života, priželjkivao je biti boem u pravom smislu te riječi, često je spominjao pjesnika Tina Ujevića i pohvalno se izražavao o njegovu svjetonazoru. Volio je mijanu (krčmu) i uvijek je govorio kako su sve velike stvari artikulirane u mijani. Bio je istkren i duboko osjećajan čovjek koji je uvijek opću stvar stavljao ispred osobnih stvari, ali godine 2009. kada je dobio odlikovanje od Predsjednika Hrvatske države bio je presretan. Došao je k meni pokazati odličje. Stavio je bez riječi na stol orden s likom Marka Marulića i zaplakao. Bilo je dirljivo i ja nisam izdržao. Zaplakao sam i ja. Nosio je sa sobom taj orden, pokazivao ga i radovao se beskrajno, ali na svoj način.

Više od dvadeset godina, od početka društvenih promjena (1989.), zajedno smo krčili put interesima bunjevačkih Hrvata. Vojislav Sekelj, oštar na peru, lucidan u viziji, bio je siva eminencija stvaranja nove koncepcije situiranja hrvatstva u Republici Srbiji započeto u Bunjevačkom kolu. Bio je nezamjenjiv suradnik, nesebičan, kreativan i politički lucidan. Takvih je vrlo malo bilo u našoj nacionalnoj zajednici. U prvim danima demokratizacije na ovim prostorima bio je konzultant za politiku, kulturu i nacionalna pitanja, amaterizam i formiranje društvenih organizacija. Rado je to činio i pisanom riječju u novinama, tekstovima, pjesmama, oblikovao je javni diskurs u zajednici bunjevačkih Hrvata koji su se okupljali oko Bunjevačkog kola. On je bio dobrodušan čovjek i važan za našu kulturu, svi su ga voljeli a osobito mladi.

Lazo Vojnić Hajduk
08.05.2017.

Pjesmu koju je rado recitirao i jedino od svih njegovih pjesama zna naizust, jest pjesma iz spomenute zbirke

Poplašen vitar

Ni gornjak
ni dolnjak
kroz odžak
salaša mog
više ne
duše

ANDRIJA ANIŠIĆ: SJEĆANJE NA VOJU SEKELJA

DVIJE ANEGDOTE O VOJINOJ DUHOVNOSTI I DUHOVITOSTI

Vojinu dušu i njega samoga počeo sam upoznavati kad sam postao svećenik, prije otprilike 33 godine. Prvi put sam zavirio u njegovu dušu u Tavankutu, na promociji prvog izdanja njegove knjige Rič fali. Kad sam mu u šali spočitnuo da u njoj ima nekih „prandavih“ stvari, on je iskinuo sporne stranice i napisao mi posvetu: Vlč. AA, ovo cenzurirano izdanje knjige poklanja s ljubavlju, autor Vojislav Sekelj. Iako je to bila šala i jest jedna zanimljiva anegdota, mene je približila Voji. Sljedeće što sam saznao o njegovu duhovnom životu opet je jedna anegdota koju je vrlo rado prepri-

čavao. Naime, kad je nakon duže vremena odlučio poći na ispovijed, otišao je kod biskupa Ivana. I kako je svjedočio, rekao mu je da je sve i svašta grišio... našto mu je biskup rekao da ipak mora reći što je griješio... Kad je izašao iz ispovjedaonice, skoro je pao zbog stepenice koja je prije postojala kod ispovjedaonice... pa je onda u šali rekao: spontano sam u sebi nešto „kresnio“ i htio sam se vratiti i reći biskupu da sam odmah sagriješio čim sam izašo... To je bio Vojo. I zbog tog sam ga volio, ali ne samo zbog tog. I ne samo ja. Nego mnogi. Počivao u miru i uživao mir i radost vječne domovine.

KERSKO GROBLJE

*Malo sutra
bez mene
ideš liječniku
prekjučer u knjižnicu.
Završit ćeš u muzeju paučine
dentist te čeka
bez težine i bola, zubobolje.
Budeš li dobra, pažljiva
prema meni
kad kose tanke
u sjeni tvojoj nervozno slijede
i korak mi rese
možda ćeš skončati
u Kerskom groblju
parcela tri
broj kriptе ух.
Ništa ne obećavam
nije ovo politika
uostalom izbori su prošli
prošli, ista obećanja
prijetе novim nadanjima,
u ugarnicama lijevim
smrt izvjesnosti sijem.
Strpi se, drljaču spremam
vječnost će nam se dogoditi.
Raduj se
prolazna vječnost u vječnosti
neka ljepotom prolaznosti traje.*

V. Sekelj

TIHO

*Kad sve prođe
želim
iz ljubavi,
želim da se
moj pepeo bez
mržnje pomiješa s
mirisom tvojim
te da se
bar s one strane života
nova ljubav rodi.
Neka se zna i pamti da nisam
uzalud umro u smrti.*

V. Sekelj

OBRED SPROVODA VODIO JE MSGR. DR. SC. ANDRIJA ANIŠIĆ.

PROPOVIJED

Draga braćo i sestre!

Svima vama koji ste se danas kao rodbina, prijatelji i znanci, kao i poštovatelji života i djela našeg dragog pokojnika Vojislava Sekelja, izražavam iskrenu sućut. Na poseban način želim suosjećati s njegovima najmilijima koji su danas najtužniji i koji najviše trpe poradi njegova odlaska s ovoga svijeta. Iskrena sućut njegovim kćerkama KSENIJI i ALEKSANDRI, unucima ANAMARIJI, ALEKSANDRU, STEFANU i ANDRIJI te zetovima ZORANU I ZORANU. I dok vam izražavam sućut zbog njegove smrti, želim vam - potaknut riječima Evandjelja koje smo čuli - kao svećenik i Vojin duhovnik i ispovjednik, uputiti par riječi utjehe i nade. Odlomak iz Ivanova evandjelja koji smo čuli doista je pun utjehe i nade, za sve nas koji se danas opraštamo od Vojinih zemnih ostataka. U kući Oca mojega ima mnogo stanova, kaže Isus, i uvjerava nas... da nema zar bih vam rekao: idem pripremiti vam mjesto? Kad pripravim, ponovno ću doći i uzeti vas k sebi... Isus je došao po Voju, uzeo ga k sebi... i vjerujem i nadam se da mu je širom otvorio vrata tih vječnih stanova, stanova svjetlosti, mira, radosti i ljubavi. Vojo sad već sve zna. Nama su potrebne te riječi, jer je našim očima skriveno što je sada s njim. No, Isus nam je sve objavio, pa i istinu o životu poslije smrti, tako da očima vjere, očima srca možemo vidjeti i tu božansku, nadnaravnu stvarnost. Želim vam reći što sam ja vidio očima srca, očima vjere glede Vojina života, Vojine smrti i Vojine vječnosti. Želim govoriti o njegovom duhovnom životu jer smo o njegovom životnom putu i njegovim divnim književnim djelima i spisateljskom radu slušali danas na komemoraciji u Hrvatskom nacionalnom vijeću, a većina nas i poznajemo njegova djela. Vojinu dušu sam posve upoznao kad je ponovno postao urednik Glasa ravnice, kad smo bili susjedi, dok je živio i radio u DSHV-u. Tada je počeo češće navraćati na razgovor i čašicu (obično se vraćao s Kerskog groblja), a za Božić i Uskrs, pa i češće, obvezno na ispovijed. Tražio je od mene savjete, mišljenja; želio je sa mnom podijeliti radost nakon svakog objavljenog broja Žiga, nakon svake

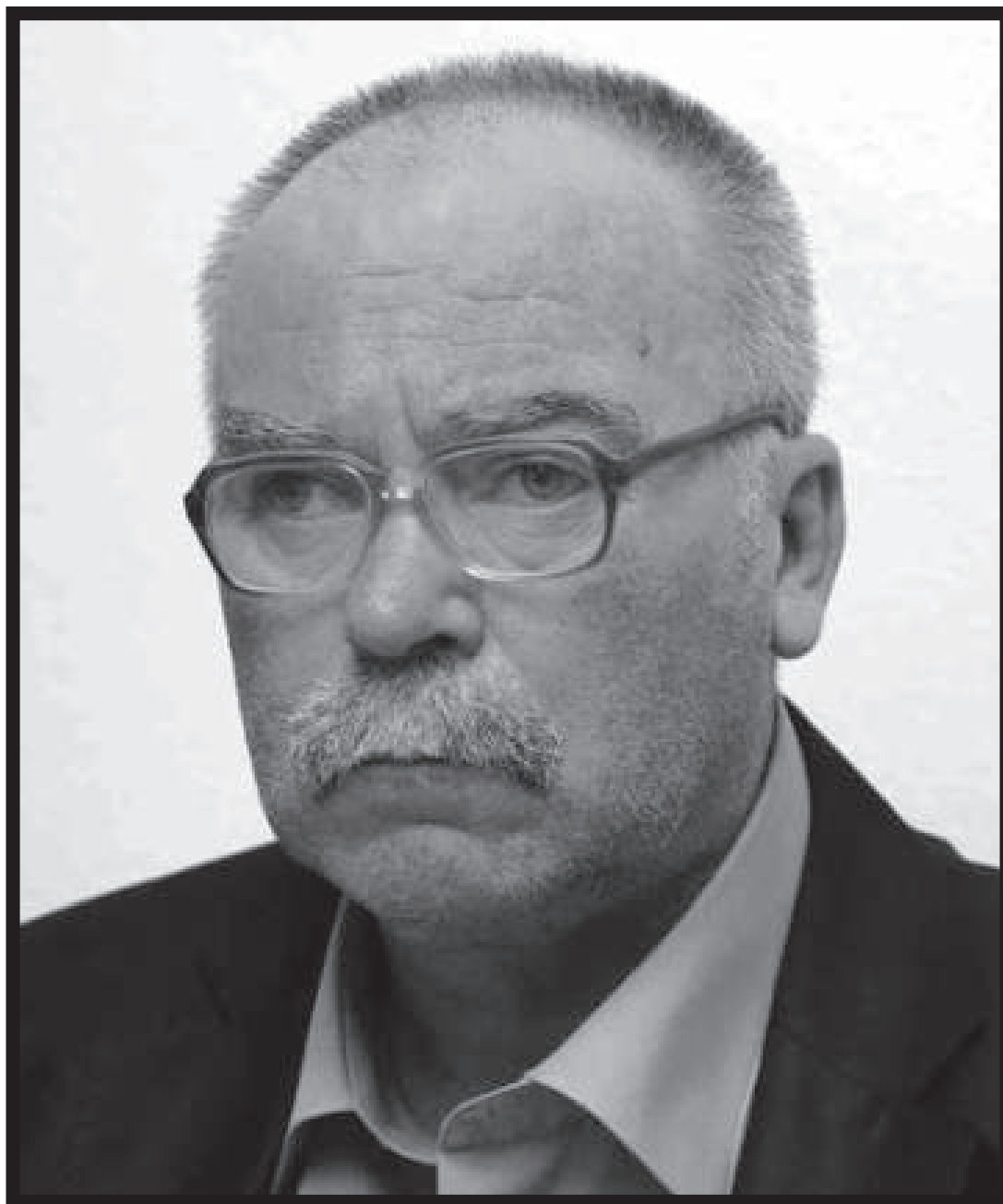
objavljene knjige. Ponekad je zatražio da napišem nešto za Žig, za Glas ravnice. No, i on je meni dijelio savjete, smirivao me kad sam bio ljut ili razočaran. Takav je bio naš Vojo... Bili su to razgovori koji su me obogaćivali, smirivali i nadahnjivali... Sigurno vas zanima kakva je bila Vojina duša, viđena okom ispovjednika, okom svećenika. To naravno nećete nikada saznati, jer je to ispovjedna tajna... No, ono što smijem reći jest da je Vojo imao svoje slabosti, kao i svi mi. Jednu smo poznavali. Mnogi su ga prihvaćali takvog kakav jest, a mnogi su ga gledali s prijezirom i negodovanjem. Ipak, jedno je sigurno, Vojo je otišao s ovoga svijeta pomiren s Bogom, s čistom dušom. Niotkuda se pojavio kod mene u župi pred Božić, nakon što gotovo više od godinu dana nisam mogao uspostaviti kontakt s njim. Došao je ispovijediti se. Želio je čiste duše dočekati Božić. Pričao je tada o svojoj teškoj bolesti, da je bio u bolnici i da je sada kod kćerke u Žedniku... I da mu je tamo dobro. Pričao je zadovoljno da je ponovno stao na noge i da počinje razmišljati i o pisanju... Ispovijedio se. Bog mu je oprostio sve grijeha i on je oprostio svima. Posljednji naš susret bio je u bolnici. Na poziv njegovih kćerki došao sam k njemu. Imao je zatvorene oči, ali je bio pri svijesti. Rekao sam mu da sam došao moliti za njega da mu bude bolje, da ozdravi. On je tada prstom pokazao i rekao: Nemoj moliti... ja sam pitao: Zašto da ne molim? Rekao je - nemoj moliti da ozdravim. Pitao sam ga zar ne želi ozdraviti? Rekao je: ne. Rekao sam mu: dobro, onda ćemo moliti da bude onako kako Bog hoće. Složio se. Podijelio sam mu potpuni oprost i sakrament bolesničkog pomazanja. Nakon što sam završio molitvu, molio sam ga da otvori oči, da nas pogleda. Otvorio ih je i nasmiješio se... Ta će mi slika ostati u sjećanju... Bog mu je podario još malo života, još malo trpljenja, da odradi, kako to mi svećenici znamo reći, da odradi Čistilište na zemlji. I eto došao je dan da pođe k Bogu, da pođe k Isusu...

Dragi Vojo! Hvala Ti na povjerenju. Hvala na svakoj riječi i riči, hvala na razumijevanju i ljubavi. Završio je Tvoj zemaljski put. Stalo je Tvoje srce i stalo

je vrijeme za Tebe ovdje na zemlji. Otišao si u vrijeme bez vremena, u prostor bez kraja, u raj beskraj. Otišao si u vječnost. Otišao si ondje gdje su svi snovi dosanjani, svi romani dovršeni, sve pjesme ispjevane... Ondje, u raj, u vječnost gdje suza više nema, ni tuge, ni boli, ni nepravde, ni želja, ni nadan-

za nas pred Božjim licem da nam se smiluje i kao pojedincima i kao narodu. Osobito tvojoj hrvatskoj zajednici za koju si izgarao i zbog koje si puno patio. I čekaj nas da nam ondje, kad i mi budemo oslobođeni prolaznosti i ograničenosti, kažeš sve riči koje su Ti falile, da nam ih kažeš i da ih mi kažemo Tebi.

ja, ni stradanja, ni umiranja...; ondje gdje se otkriva sva istina; ondje gdje je samo ljubav, radost, mir...; ondje gdje nema samoće, gdje je trajno zajedništvo; ondje gdje će Te svi shvatiti, razumjeti i prihvatiti... Mi molimo da to iskusiš što prije... a Tebe molimo, kad budeš u društvu anđela i svetih, sjeti se i nas, moli

I još jedna zahvala i molba: kao predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ zahvaljujem Ti na svemu što si učinio za Dužijancu, osobito kad si bio predsjednik Organizacijskog odbora. I molim Te: sjeti se u raju i naše Dužijance, u raju gdje si započeo slaviti svoje vječne Dužijance, Hvala Ti. Amen.

LAZAR MERKOVIĆ (1926.-2016.)

GRADEĆI DUHOVNE INSTITUCIJE, I SAM JE POSTAO INSTITUCIJA

U nedjelju, 30. listopada 2016. godine, u 91. godini preminuo je književnik i prevoditelj Lazar Merković, počasni građanin Subotice.

Gradeći sve vrijeme duhovne institucije rodnog mu grada, Lazar Merković istodobno je i sam prerastao u instituciju, svrstavajući se u red s Kosztolányijem, Csáthom, Raičkovićem, Vujkovim ili Poljakovićem s kojima je, posredno ili neposredno, sve vrijeme bio u duhovnoj vezi.

Napušta se ova zemlja u posljednje vrijeme, skoro pa s radošću. Na žalost svih koji su joj se za života toliko radovali.

A, kao malo tko, **Lazar Merković** znao joj se radovati i biti joj odan do posljednjeg dana. Uvjeravale su nas u to njegove priče iz vremena kada je kao šnajderski kalfa u Drugom ratu pokušao krojiti lokalnu povijest i kada je zbog uvijek duže lijeve strane zaradio kompletnu odjeću u Koncentracijskom logoru Dachau. Uvjeravali su nas u njegovu ljubav prema bačkoj i Ovoj zemlji i svi oni koji su svjedočili njegovim novim počecima, a koji su sudbinski bili vezani za novinarstvo, izdavaštvo, književnost i prevodilaštvo.

Kao novinar Radio Jugoslavije ili „Hrvatske riječi“, kao utemeljitelj ili urednik „Rukoveti“, „Osvita“ ili „Zenita“, kao suradnik „Subotičkih novina“ ili „Žiga“, kao prvi urednik redakcije na srpsko-hrvatskom jeziku Radio Subotice ili duhovni otac uredništva na hrvatskom u istoj kući, kao nenadmašni prevoditelj s

mađarskog jezika ili kao autor romana „Put dug pet života“ i „U ime pravde“, Lazar Merković je snagom svoje individualnosti oko sebe uspijevao okupiti najbolje što je u tim vremenima ovaj grad, ali i bivša država imala. Gradeći sve vrijeme duhovne institucije rodnog mu grada, Lazar Merković istodobno je i sam prerastao u instituciju, svrstavajući se u red s Kosztolányijem, Csáthom, Raičkovićem, Vujkovim ili Poljakovićem s kojima je, posredno ili neposredno, sve vrijeme bio u duhovnoj vezi.

Upravo tako kovano iskustvo oblikovalo je Lazara Merkovića u gospodina, koji je – kada nije bilježio kroniku ove varoši od zapisa prvih franjevaca pa do sindikalnih proglašenja – u dimom i drugim isparenjima ispunjenim zorama po horizontali i vertikalni običavao presijecati Kozmos poput obične naranče. Na mađarskom, francuskom ili hrvatskom, svejedno.

A iako ga ni nacoši ni komeništi uglavnom nisu mazili, ne može se Merković potužiti na izostanak društvenih priznanja. Nagrada Red Danice hrvatske, kolajna Malog križa Mađarske, nagrade „Dana Balinta Vujkova“ i „Dr. Ferenc Bodrogyári“, te priznanje „Pro urbe“ i zvanje Počasnog građanina Subotice Lazara Merkovića lansirale su u visine koje su mu od danas nova adresa.

Zlatko Romić

LAZAR MERKOVIĆ

RAVNICA

*Nemušto zlato probudi ševu
Skrivenim žuborom u klasu-
Lahor pribije modre obraze
Različka o crvene latice.*

*Raznježena livada razvije
Barjak bezbrižnih nadanja-
Poteče trava sjajem daljina
A rosa obuče rumenu košuljku zore.*

*Bestidno zamiriše sjećanje
U grozdu bagremove bjeline
I glasno orosi pjenu zvuka.*

*Osamljena jabuka ponudi
Nevinost kristalnoj lažici -
U zjeni ševe zablista sunce.*

**GOVOR NAD ODROM
KATE BEDEKOVIĆ,
SUBOTICA, 19.12.2016.**

ŽENA VELIKOG SRCA I ŠIROKE DUŠE

Cijenjeni i ožalošćeni skupe!

Okupili smo se u ovo zimsko vrijeme s namjerom ispratiti našu snaš Katicu na posljednje putovanje u ovozemaljskom životu.

Snaš Katica je pripadala onoj skupini ljudi koja voli svoj narod i nesebičnim radom u svim aktivnostima njegovanja kulturne baštine aktivno sudjeluje.

Na svim javnim skupovima gdje se njeguju običaji i baština kao narodno blago, snaš Katica je bila uvijek prva. Sve priredbe je obilazila ali najdraže joj je bilo kada je na Dužijanci radosna i vesela malim sitnim darovima, perlicama i ukrasima od salme, željela usrećiti gledatelje i sudionike na Takmičenju risara i na Svečanoj povorci kroz grad.

Dok je bila mlađa sudjelovala je na natjecanju risara kao risaruša, a kasnije i u natjecanju u berbi kukuruza u nadmetanju i prikazu nacionalnih jela i u sveću gdje se osjetio narodni duh i nacionalna kultura.

Bilo je lijepo vidjeti kako snaš Katica, vesela i raspoložena, pridonosi što boljem organiziranju priredbe i posebno se starala da ta priredba i uspije.

Teško bi bilo nabrojiti na koliko priredbi je snaš Katica sudjelovala, ali je sigurno da možemo reći kako je vrlo malo prošlo „slavlja“ ili nekih priredaba nacionalnog karaktera bunjevačkih Hrvata, a da ona nije bila prisutna i aktivno sudjelovala.

Neizmjeran je njen doprinos u čuvanju risarskih običaja. Bila je desna ruka svim članovima organizacijskih odbora Dužijance, a nadasve u pripremanju za Takmičenje risara i predstavljanju risara na glavnom gradskom trgu tijekom Dužijance.

Njena ljubav prema svemu što je vezano uz Dužijancu, ris i natjecanje risara nije imala granice.

Došli smo oprostiti se od snaš Katice koja je imala veliko srce i široku dušu, puno razumijevanja i ljubavi prema pravim vrijednostima i koja je veliki dio svog života posvetila za opće dobro.

Draga naša snaš Katice, tužni smo.

Nažalost, smrt je prekinula niz lijepih aktivnosti i niz Vaših sudjelovanja u predstavljanju subotičke Dužijance, to ne možemo zaboraviti.

Nedostajat ćete nam.

Tuga i bol će prestati, ali Vaš nasmijani i veseli lik će vječno stajati u analima subotičke Dužijance i u našem sjećanju.

Stojimo pred Vama, mi Vaši suradnici i molimo Boga da Vam bude milostiv sudac.

Pokoj vječni daruj Gospodine našoj snaš Katici Bedeković

*Nad grobom izgovorila:
Marija Kujundžić*

KONTRAKT S RISARIMA

Zvanična svjedočanstva o pogodbi oko rada med gazdom i bandašom

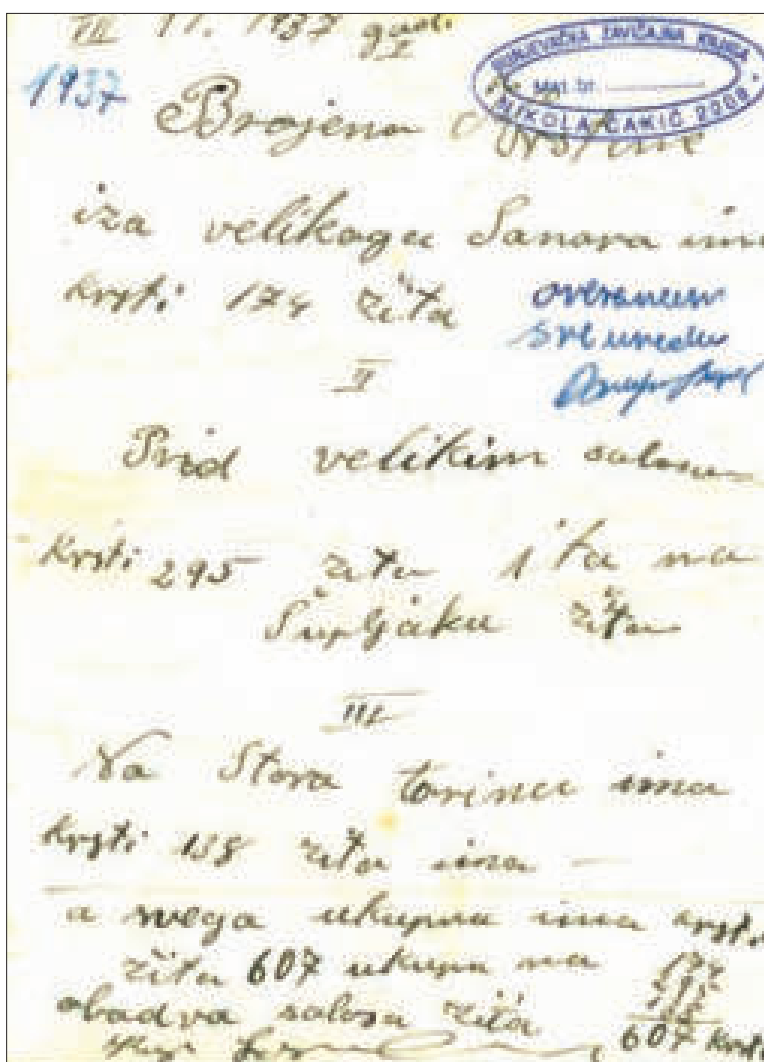
Oduvijek sam mislio u sebi da znadem kako su se naši didovi i pradiđovi pogađali za ris. A nisam baš sve znao. Sve što sam mogao ubarati o tim poslovima bilo je skupljeno iz pripovidaka stariji ljudi. Oni su nama pripovidali po sićanju kako su njima njevi didovi kazivali i kako su zapamtili. Niki od nji su čak i radili ris na starovinski način i po onu cinu kako se bandaš pogodijo s gazdom. Nikad nisu bili cigurni kako su se pogađali i pošto rade ris, jel nisu bili bandaši. Njeva nagađanja su tu digod blizo istine, al nije bilo taki ko bi mogao baš pravo kazati i zacigurno tvrditi - radili smo to i to, po to i po to. Oni su divanili kako je bilo i ovaki i onaki pogađanja, a ništa da kažu - e to je baš tako bilo. I onda mi se usrići i naidem na nike papire u kojima piše što god o risu. Kad sam to malo bolje pogledao, vidim da su to pravi pravcati kontrakti napisani od zvanični lica varoši, a sadržaj im je pogodba oko rada risa med gazde i risara-bandaša. Taj papir je iz zbirke dokumenata i pisani knjiga koje obilježavaju naš bunjevački rod, a Nikola Čakić virno sakuplja i pažljivo čuva u svojoj pismohrani koju drži u svojoj kući.

Baš sam se obradovo. Eto prilike, jesapim ja, da napišem u Reviji Dužijanca dokazano pridstavljanje kontrakta o radu risa i svi pojednosti koje prate te poslove. Kontrakte su potpisali gazda imanja i risar-bandaš, a virodostojnost kontrakta potvrđuje svojim potpisom zvanično lice varoši. Ode se mora ponovo podvući i posebno naglasiti da sam te papire dobio na uvid od našeg velikog zaljubljenika o tradiciju i kulturnu baštinu Bunjevaca Nikole Čakića.

Kad su risari završili posao oko kosidbe, sadili krstine i pograbili mršavinu, onda je tribalo pobrojiti krstine. Bandaš i jedan čovik koga odredi gazda idu redom i broje krstine. Za svaku par-

celu posebno pribiluze koliko ima krsti i na kraju saberu ono što je za svaku parcelu zapisano i tako dobiju ukupan broj krsti. To što su upisali na papir potpišu oni koji su brojili i tako potvrdili koliko je bilo krsti. Papir s upisanim brojem krstina prida gazdi. To napisano na papiru je temelj za obračun risa za risare.

Jevo još jednog dokumenta koji potvrđuje ono što sam napisao:

Kontraktom je određeno sve što treba znati o risu oko takog posla i kako uraditi. Tu je određena cina rada risa, određeno je ko daje ranu i kaka ona treba bit, određeno je ko će kuvat i pošto će to bit. Određeno je i to šta tribaju risari još uradit bez risaruša, kao na priliku: pomoć kod vozidbe i vršidbe i slične poslove oko salaša. Posebno se kontraktom odredilo

šta tribaje uraditi risari i risaruše na njivi ako bude veliko nevrime sa olujom i ampom. Određena je i odšteta risarima ako dođe do elementarnih nepogoda i uništenja pokošenog žita.

Jevo šta tamo piše. Dajem na gledanje svim čitateljima fotokopiju (preslik) tog dokumenta, a on izgleda ovako:

Risarski ugovor.

Sklopljen između poslodavca Mr. Kujundžići Nura
iz Subotice, Pravak 25 i potpisanih radnika
radnika uz sledeće uslove:

Poslodavac izdaje a radnici primaju na žetvu otprilike 13 lanaca žita, — lanaca raži, 1 lanaca ječma i — lanaca zobi i to žito iz 10 dela, raž iz — dela, ječam iz 10 dela i zob iz — dela bez da se prethodno odbije mašinski ris. Ovo su radnici dužni pokositi, povezati, u krstine sadeti, strnište ograbiti, ograbinu skupiti, povezati i kod vozitbe pomagati tako, da je poslodavac dužan dati svoju zapregu, kočijaše i jednog čoveka na kamaru. Vozitba se ima obaviti isključivo za vreme trajanja žetve ili najviše dva dana posle završetka iste. Pri vršitbi imaju radnici pomagati kod prevoza zrna i dovoza dovoljne količine vode za vršaci stroj, no ukoliko bi se radnici upotrebili i za druge radove, dužan je poslodavac platiti redovnu nadnicu. U slučaju kiše ili vetra, dužni su radnici krstine razvaliti, osušiti i iste ponovo sadeti. Za vreme žetve poslodavac daje komenciju — hranu po 64 kope, hrana 39 kope

službeni i drugi 2 kope svog mesa, po potrebi kuvanje
sole, kaban, paprike ali tako da će potpuno zadovoljiti

potrebe ishrane radnika. Kuvaricu pogodaju sami radnici, ali poslodavac je dužan dati 15 dinara dnevno u pomoć i hranu za istu ili odgovarajuću komenciju. Poslodavac je dužan dati radnicima po 1 kope dnevno.

Poslodavac se obvezuje da će radnike i njihove alate pri početku rada sa određenog mesta izneti na mesto rada a po završetku doneti, ~~dok subotom i pred prazničnim danima po podne ponovo doneti a nedeljom ili praznikom po podne izneti na mesto rada~~. U svakom slučaju poslodavac osigurava radnicima 100 kg. cerealijsa po lancu (2000 kv. hvati). Zaradni deo radnika kao i službeni dužan je poslodavac odneti radnicima kući s time, da deo radnika mora biti dobrog kvaliteta.

PRISKAKANJE VATRE, ĐURĐIN 2016.

PRIREĐENI I OBIČAJI S IVANJSKIM VIJENCIMA

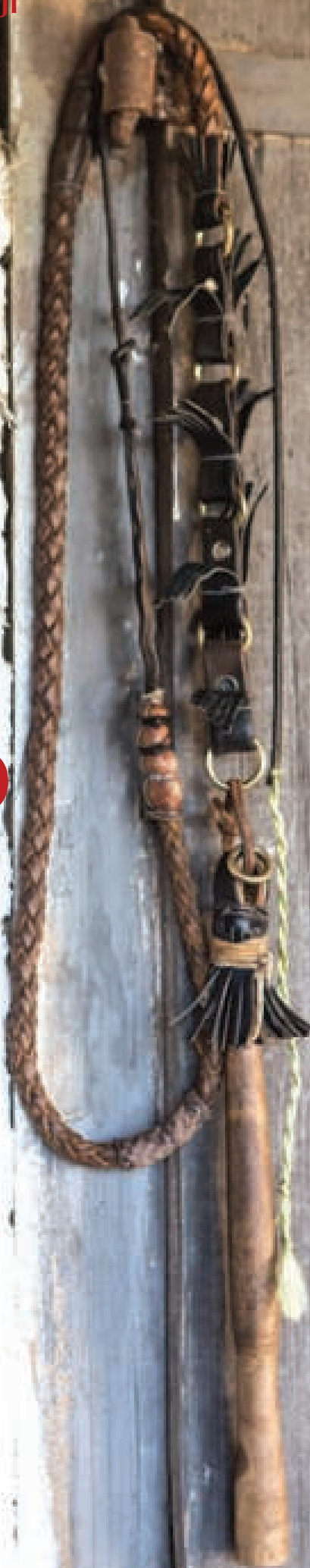

U oči blagdana Sv. Ivana Krstitelja 23. lipnja 2016. godine, Udruga bunjevačkih Hrvata "Dužijanca" priredila je manifestaciju pod nazivom „Priskakanje vatre“ u župnom dvorištu crkve sv. Josipa radnika u Đurđinu. Ova je manifestacija bila šesti put u programu Dužijance. Nakon uvodnih riječi direktora Udruge Marinka Piukovića upaljena je vatra i tako je započeo program. Mladi su u nošnji prvi preskakali vatru, a nakon njih i drugi sudionici. Izrađeni su i vijenci od ivanjskog cvijeća kojim su se, poštujući tradiciju, ukrašavale mlade cure stavljajući ih na glavu. Folklorni nastup izveli su članovi HKC „Bunjevačko kolo“ i ogranka Centra iz Žednika. Priredili su običaje s ivanjskim vijencima i odigrali bunjevačke parovne igre. Nakon programa djevojke su bacale vijenac od ivanjskoga cvijeća na dudove grane i natjecale se čiji će vijenac ostati na višim granama. Dud se nalazi ispred etno salaša, a vijenac koji nije ostao na granama djevojke su ostavile ispod *ambetuša* salaša. Na kraju je za sve sudionike i posjetitelje priređena zakuška s pićem za osvježanje. Na ovom događaju sudjelovalo je oko stotinjak posjetitelja.

**NATJECANJE U PUCANJU
BIČEVIMA, ĐURĐIN 2016.**

ČULO SE NADALEKO

Dana 19. srpnja 2016. godine, od 17 sati, u Đurđinu na salašu Vlatka Vojnića Purčara održano je "Natjecanje u pucanju bičevima". Ovaj je događaj po drugi put održan u organizaciji UBH "Dužijanca" i nalazio se u sadržaju programa "Dužijance 2016.". Osim gledatelja i simpatizera, okupilo se više sudionika svih dobnih skupina, koji su pucali bičevima. Većina pucača se natjecala, dok su pojedinci sudjelovali revijalno. Natjecalo se u više kategorija. Nakon natjecanja, svim sudionicima uručene su zahvalnice, a poslije zajedničkog fotografiranja svi su skupa još jednom zapucali bičevima, okupljeni u široki krug.

Nakon pucanja bičevima uslijedilo je druženje u svečanoj dvorani unutar salaša, gdje je poslužena hladna zakuska i osvježenje. Ujedno, ovom su prigodom predsjednik UBH mons. dr. Andrija Anišić i direktor Udruge Marinko Piuković zahvalili svima koji su pridonijeli realizaciji "Natjecanja u pucanju bičevima", ali i prethodno održanoj manifestaciji "Takmičenje risara". I ove se godine uvidjelo kako nedostaju bičevi, te je predloženo natjecateljima da se za ubuduće sami potrude nabaviti bič ili da ga pokušaju sami izraditi. Nameće se potreba za organiziranjem radionice za izradu bičeva. Ivan Piuković je podnio veći teret organizacije i okupio natjecatelje.

Natjecalo se u više kategorija, te su najbolji natjecatelji bili sljedeći:

Tomislav Mesaroš, u kategoriji "Duplo pucanje"

Dragomir Peić Gavran, u kategoriji "Simplo pucanje, starija kategorija"

Krunoslav Piuković, u kategoriji "Simplo pucanje, mlađa kategorija"

David Šarčević, u kategoriji "Najmlađi natjecatelj"

Grgo Tikvicki, u kategoriji "Najglasniji pucanj"

IZVORNI PUT DO DOBROG ZALOGAJA

U organizaciji Udruge bunjevačkih Hrvata "Dužijanca", 7. veljače 2017. u Đurđinu je održan *Risarski disnotor*. Ovaj svinjokolj, na kojem se priprema i ostavlja slanina za *risarski ručak* na *Takmičenju risara*, održan je po drugi put. Želja je organizatora za manifestacije koje organizira pripraviti što izvornija događanja vezana za običaje i tradiciju. Osim slanine, ove su godine pravljene i *divenice* (kobasice) za potrebe natjecanja u kuhanju *tarane* koje je također jedan od pratećih programa *Takmičenja risara*.

Radna skupina disnotora u rano je jutro, oko 6 sati, krenula iz Subotice u Mirgeš na salaš *Josipa Mačkovića* koji je i ove godine darovao domaće svinjče rase mangulica. On ih je domaćinski dočekaao na rakiju i prisnac. U ugodnoj disnotorskoj atmosferi napravljen je raspored radnji nakon čega se pristupilo poslu. Odvijanje radova oko disnotora predviđeno je u dvije faze. Prva faza odvijala se u Mirgešu na salašu *Josipa Mačkovića*, a druga u Đurđinu na mjestu gdje se nalaze hala za poljodjelske strojeve, salaš i etnomuzej, a sve je locirano u dvorištu župe sv. Josipa.

Radnu su skupinu činili: *Stipan Kujundžić*, glavni majstor (paljenje i *raspravljanje*) i njegov pomagač *Marinko Kujundžić*. *Ivan Piuković* je bio zadužen za žuljanje, a ostali sudionici *Tomica Mesaroš*, *Davor Ševčić*, *Vlatko Vojnić Purčar* i *Davor Šimić* smenjivali su se u ostalim poslovima oko disnotora. Skupinu je predvodio *Marinko Piuković*.

Nakon paljenja i tranžiranja započela je druga faza događanja. Ekipa se odvezla na salaš u dvorište župe sv. Josipa u Đurđinu gdje je nastavljen posao. Ondje su se priključili pomagači *Petar Tikvicki*, *Antun Juhas* i *Ivan Dulić*. Mljevenju mesa za *divenice* pridružili su se i predsjednik Udruge mons. dr. sc. *Andrija Anišić* i *Mirko Čipak*. Mast je topio *Željko Pančić*, a žmare su cijedile *Marija Kujundžić* i *Ruža Juhas*. Oko pripreme hrane i kuhanja disnotorskog paprikaša pobrinuo se *Stipan Raletić*, a vanjsku krušnu peč užarili su i *divenice* u njoj ispekli *Tomislav Mesaroš* s pomagačima (*Davor Ševčić*, *Ivan Dulić*, *Mirko Čipak*). Fanke koji su služeni tijekom dana i nakon *užne* mutila je i pekla *Katica Savanović*.

Po uspješno završenom random dijelu *akcije*, u dvorani župe služena je *užna*. U pripremi stolova sudjelovale su *Ivana Vukov*, *Ruža Juhas* i *Kata Sekulić*. Sve sudionike kojih je bilo oko četrdesetak na užni je pred blagoslov jela pozdravio predsjednik dr. sc. *Andrija Anišić*. Na ručak su bili pozvani i nazočili članovi Udruge koji posebno prate ostvarenja ciljeva *Dužijanaca*: *Lazo Vojnić Hajduk*, *Josip Anišić*, *Marinko Prčić*, *Grgo Piuković*, *Josip Mačković*, *Denis Lipozen-*

čić, Lazar Cvijin i drugi. Osim svinjskog paprikaša i pečene divenice, ženski dio sudionika - Ljiljana Dulić, Ivana Vukov, Tanja Dulić i Kata Sekulić služile su i friške žmare - čvarke, a tijekom cijelog disnotora i pred užnu dobar je zaloga zalijevan domaćom rakijom od zerdelija i dobrim domaćim vinom - rizlingom i tramincom iz Mirgeša. Druženje s prijateljima Dužijance nastavljeno je u veselom duhu i nakon užne.

Kako bi ostavili dojam dobrih domaćina za raspremanje su se pobrinule Ljiljana, Ivana, Ruža, Marija i Kaća, a dvoranu i ostale prostorije počistili su Martin i Stipan.

Poslove nakon disnotora prihvatili su: Vlatko Vojnić Purčar (usoliti slaninu) i Ivan Piuković (udimiti divenice).

DUŽIJANCA MALENIH U KATEDRALI

PREDSTAVLJENI MALI BANDAŠ I BANDAŠICA

Na smotri dječjeg folklora održanoj 2. srpnja 2016. godine u dvorištu HKC "Bunjevačko kolo", program je započeo predstavljanjem malog bandaša i bandašice. Župnik Stjepan Beretić javnosti je predstavio malog bandaša Andriju Mandića iz Subotice i malu bandašicu Mariju Stantić iz Đurđina.

I ove je godine u katedrali održana Dužijanica malenih. Okupila su se djeca iz gradskih i seoskih župa. Djeca su pokazala ljepotu svoje narodne nošnje. Misno slavlje je predvodio župnik Stjepan Beretić zajedno sa svećenicima mons. dr. Andrijom Anišićem, Jozefom Vogrincom i Lazarom Novakovićem. Nakon svečanog ulaza u katedralu na početku je uslijedio blagoslov klasova koje su djevojke u nošnji dijelile sudionicima misnoga slavlja. Sudjelovali su mali bandaši i bandašice okolnih župa. Misno je slavlje završeno svečanom procesijom oko katedrale. Veliki broj vjernika slavio je zajedno s malenima.

MEĐUNARODNI DAN LJUDSKIH PRAVA

DUŽIJANCA NA PROMOCIJI NACIONALNIH MANJINA

Ured za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije, 10. prosinca obilježilo je Međunarodni dan ljudskih prava manifestacijom posvećenom pripadnicima nacionalnih manjina. Sajam nacionalnih manjina organiziran je na Beogradskom sajmu, gdje je svaka nacionalna manjina predstavila svoju kulturu (narodnu nošnju, stare zanate), tradiciju, hranu, turizam i drugo. Hrvatsku zajednicu, koja je na Sajmu bila i najbrojnija, u zvaničnom dijelu programa predstavljali su bandaš i bandašica s krunom, a u drugom dijelu programa nastupila je izvorna pjevačka skupina Kraljice Bodroga iz Monoštora, potom tamburaški sastav HGU Festival bunjevački pisama. Na postavljenom štandu mogla su se vidjeti izdanja NIU Hrvatska riječ, predmeti i slike od slame HKPD-a Matija Gubec iz Tavankuta i postav *risarskog ručka* u aranžmanu UBH Dužijanca. O Udruzi i manifestacijama: Takmičenju risara i Dužijanci zvaničnicima je govorio direktor Udruge Marinko Piuković te je predstavio izdanja vezana za Dužijancu kao i „Risarski ručak“ kojega su pored „Risarske rakije“ prisutnima ispred štanda služili članovi Udruge.

SENAT DUŽIJANCE PODUPIRE NASTOJANJA I RAD UBH DUŽIJANCA NA NOVIM OSTVARENJIMA

POČETAK OSUVREMENJIVANJA MANIFESTACIJE

Članovi Senata Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ na svom su drugom zasjedanju održanom 10. kolovoza 2016. godine razmatrali pitanja od vitalnog značaja za funkcioniranje i napredak najveće i najznačajnije manifestacije grada Subotice - Dužijance. Senat čine, da podsjetimo, svi predsjednici Organizacijskih odbora (od 1990.) do sada održanih manifestacija Dužijance. Uloga Senata, kao posebnog počasnog tijela UBH Dužijanca, jest dati smjernice i kritičke osvrte na organiziranje i provedbu sadašnje manifestacije Dužijance.

Na 2. sjednici Senata bili su prisutni: Lazo Vojnić Hajduk, Marin Skenderović, Grgo Kujundžić, Marinko Piuković i mons. dr. Andrija Anišić, u svojstvu

U raspravi nakon uvodnog izlaganja Laze Vojnića Hajduka, senatori su podržali korake oko izmjena u organiziranju Takmičenja risara i istaknuli kako će ta priredba, ako bude dobro organizirana, biti od izuzetnog značaja za grad Suboticu, a napose za naselje Đurđin, u kojem će se ubuduće svake godine održavati priredba Takmičenje risara. Senatori smatraju kako će to na poseban način pomoći selu Đurđin, koje tako može postati značajna turistička destinacija. Samim tim to može biti korisno i za kulturni i gospodarski razvoj sela. Senatori posebno podupiru radnje koje će Dužijancu učiniti značajnom turističkom ponudom našega grada. Manifestacija Dužijance je specifična, izvorno narodna, prepletena duhovnim, kulturološkim

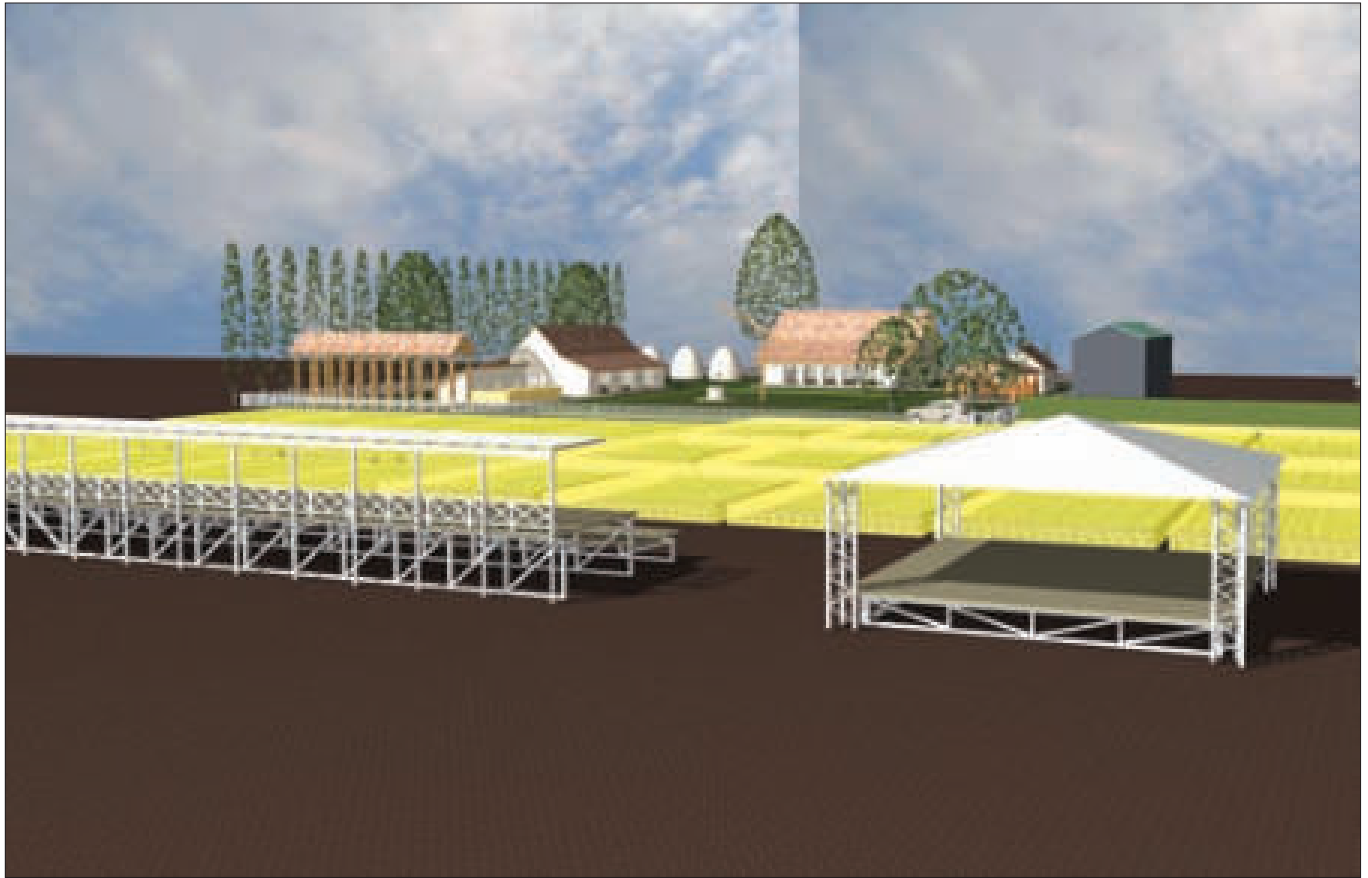
predsjednika UBH „Dužijanca“. Nisu nazočili Vojslav Sekelj i Davor Dulić.

Sjednici Senata je predsjedavao, kao najstariji senator, Lazo Vojnić Hajduk, a temeljna tema sjednice bila je: Počeci restrukturiranja Dužijance u Subotici. Očividno je da je osuvremenjivanje te velike manifestacije bunjevačkih Hrvata doista potrebno, te Senat daje punu potporu vodstvu Udruge kako bi planirane novine i bile ostvarene.

i tradicijskim elementima, stoga joj po mišljenju senatora pripada javni i značajniji status u gradu. Senatori su jednoglasno zaključili kako su novi pravci u organiziranju Dužijance potrebni, a do sada učinjeni postupci su dobri i već čine Dužijancu prepoznatljivom u novom ruhu.

dr. sc. Andrija Anišić,
predsjednik UBH „Dužijanca“

TRIBINA NA TEMU "BUNJEVAČKO MOMAČKO KOLO I DUŽIJANCA"

IZOBRAZBA MUŠKE MLADEŽI U RELIGIOZNOM I DOMOLJUBNOM DUHU

Ova je udruga bila jedna od nekoliko hrvatskih udruga koje su djelovale u međuratnom razdoblju u Subotici, uz Pučku kasinu, Hrvatski prosvjetni dom, Katoličko divojačko društvo, Hrvatsko pjevačko društvo Neven

U nedjelju 24. srpnja, u Katoličkom krugu u Subotici održana je tribina na temu "Bunjevčako momačko kolo i Dužijanca". Organizatori tribine bili su Katoličko društvo "Ivan Antunović" i UBH "Dužijanca".

Na početku sve je sudionike pozdravio u ime organizatora mons. dr. Andrija Anišić, predsjednik UBH "Dužijanca". On je izrazio radost što je u okviru ovogodišnje Dužijance organizirana, u nizu različitih manifestacija, i tribina koja je svojevrsni nastavak prošlogodišnje, a koja je bila posvećena Katoličkom divojačkom društvu i doprinosu tog društva u organiziranju Dužijance. Mons. Anišić je zahvalio svim predavačima na trudu kako bi prijatelji Dužijance i bunjevačke hrvatske baštine bili upoznati sa značajnim djelovanjem

Bunjevačkog momačkog kola. Predavanja su održali mons. Stjepan Beretić, predsjednik Društva "Ivan Antunović" i katedralni župnik, Stevan Mačković, povjesničar i ravnatelj Povijesnog arhiva grada Subotice i Branimir Kopilović, povjesničar umjetnosti. Tribinu je vodila Klara Dulić.

PRAVILA UDRUGE

Prosvjetno-odgojna organizacija Bunjevačko momačko kolo bila je katolička prosvjetno odgojna i zabavna organizacija mladeži. Osnovana je 1920. godine, a nastala je na tragu sličnih organizacija utemeljenih diljem svijeta. Prvo veliko katoličko momačko društvo osnovano je 1846. u Njemačkoj. »Bunjevač-

ko momačko društvo je svoju prvu sjednicu održalo 24. listopada 1920. godine u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Na čelo udruge su izabrani Ive Prčić i Marko Peić Tukuljac. Za osnutak Bunjevačkog momačkog kola najviše su zaslužni Grgo Vukov i svećenik Ilija Kujundžić. Pravila udruge ističu kako je svrha Bunjevačkog momačkog kola: izobrazba muške mladeži u religioznom i domoljubnom duhu; nastojanje oko prosvjetnog i privrednog odgoja svojih članova; organiziranje pristojnih zabava, predavanja, osnivanje knjižnice u pojedinim podružnicama«, naveo je u svojem izlaganju msgr. Stjepan Beretić. Osim gradske središnjice udruge, postojale su i podružnice: u župi sv. Jurja koja je vremenom postala nositeljica svih aktivnosti društva, te u župi sv. Roka i kratkotrajno u Žedniku.

DOPRINOS VALORIZACIJI PROŠLOSTI

O povijesnom kontekstu u kojem je Bunjevačko momačko kolo, kao prije svega vjerska ali i hrvatska udruga, djelovalo govorio je povjesničar i ravnatelj Povijesnog arhiva Subotice Stevan Mačković. Bunjevačko momačko kolo bilo je jedna od nekoliko hrvatskih udruuga koje su djelovale u međuratnom razdoblju u Subotici, uz Pučku kasinu, Hrvatski prosvjetni dom, Katoličko divojačko društvo, Hrvatsko pjevačko društvo Neven... Nisu imali preveliko članstvo, taj je broj vari-

rao od oko 100 do 200 članova u različitim razdobljima. Usporedbe radi, Katoličko divojačko društvo je po brojnosti bilo veće, imalo je između 500 i 600 članica. U to je vrijeme broj pripadnika bunjevačko-hrvatske zajednice u Subotici bio znatno veći, a i tada su postojali prijepori oko tzv. bunjevačkog pitanja.

Izložba „S Božjom pomoći“ i prateća tribina u svom prošlogodišnjem izdanju bili su posvećeni Katoličkom divojačkom društvu, a ove godine Bunjevačkom momačkom kolu. »Na ovaj smo način pokušali prikazati ova dva društva koja imaju najveće zasluge za održavanje i opstojanje Dužijance u razdoblju od 1911. do sredine 1940-ih«, kazao je povjesničar umjetnosti Branimir Kopilović. »To je ujedno, kronološki gledano, prva faza proslave Dužijance. U godinama pred nama bit će potrebno izložbeno obraditi Dužijancu 1968. jer nam se bliži 50. godišnjica te prve gradske manifestacije, kao i sve ostale Dužijance, od 1970-ih do danas. Ove godišnje izložbe su jedan manji doprinos valorizaciji prošlosti Dužijance, njeno potpunije sagledavanje može se omogućiti samo putem eventualnih znanstvenih radova povjesničara, sociologa, teologa i etnologa. Treba naglasiti kako su ove izložbe prije svega namijenjene široj javnosti i da one služe kao jedan vizualni 'podsjetnik' o tome kako je proslava Dužijance nekada izgledala, tko ju je organizirao i na koji način.

PRVI SUSRET BIVŠIH BANDAŠA I BANDAŠICA

POTICAJ ZA PONOVRNO UKLJUČENJE U AKTIVNOSTI

U petak 15. srpnja 2016. tridesetak bivših katedralnih bandaša i bandašica okupilo se u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka u Subotici na susretu koji je organizirala Udruga bunjevačkih Hrvata "Dužijanca".

Na početku susreta okupljene bandaše i bandašice je pozdravio mons. dr. Andrija Anišić, predsjednik UBH "Dužijanca". On je istaknuo kako je smisao toga susreta, s jedne strane, da se bandaši i bandašice podsjetite onoga dana, odnosno one godine kada im je pripala čast biti bandaš i bandašica, a s druge strane, vodstvo UBH "Dužijanca" je željelo upoznati bandaše i bandašice s aktivnostima i načinom djelovanja udruge. On je istaknuo kako je i dalje glavni

cilj očuvanje, njegovanje i unapređivanje onoga što Dužijanca jest od početka do danas, a to je zahvala Bogu i pohvala čovjeku.

„Za taj cilj tražimo podršku i od vas koji ste u tome i izravno i aktivno sudjelovali“, istaknuo je mons. Anišić. „Dužijanca više ne traje samo od 25. travnja do Bunaričkog proštenja, kao nekoć. Ona je sada, zahvaljujući udruzi, 'u akciji' čitave godine“, rekao je on. „I zato nam je potrebno puno novih volontera, puno novih aktivnih suradnika kako bismo je mogli doista učiniti još prisutnijom u našoj hrvatskoj zajednici i u našem gradu ali i šire, jer nam je cilj učiniti Dužijancu i jednom turističkom atrakcijom“, naglasio je mons. Anišić. „Ne zvuči lijepo, ali je istina,

pozvali smo vas večeras, među ostalim, i zato da vas zamolimo da 'radite', odnosno da pomognete svojim radom u aktivnostima naše udruge", zaključio je on. Marinko Piuković, direktor UBH „Dužijanca“ i Organizacijskog odbora Dužijance predstavio je prisutnim bandašima i bandašicama pripremljenu anketu, kojom se želi pomoći udruzi da vidi tko je u budućnosti spreman preuzeti dio odgovornosti za pojedine manifestacije Dužijance i aktivnosti udruge. Svi prisutni bandaši i bandašice popunili su anketu i zadržali se u razgovoru i druženju.

Vodstvo udruge UBH „Dužijanca“ namjerava formirati poseban odjel pod okvirnim nazivom „Bandaši i bandašice“. Taj bi odjel imao zadaću okupljati bivše bandaše i bandašice, animirati ih o aktivnostima udruge i uključivati ih u različite aktivnosti vezane uz Dužijancu. Jedan od prijedloga je da svi bivši bandaši i bandašice, koji mogu i žele, svake godine sudjeluju na svetoj misi zahvalnici u katedrali, te u svečanoj povorci kroz grad, a svaki bi bandaš i bandašica imali poseban bedž s imenom i prezimenom i godinom kad su bili bandaš odnosno bandašica.

TRIBINA I KONFERENCIJA ZA MEDIJE U ĐURĐINU

PREDSTAVLJEN PROJEKT RISARSKOG SALAŠA

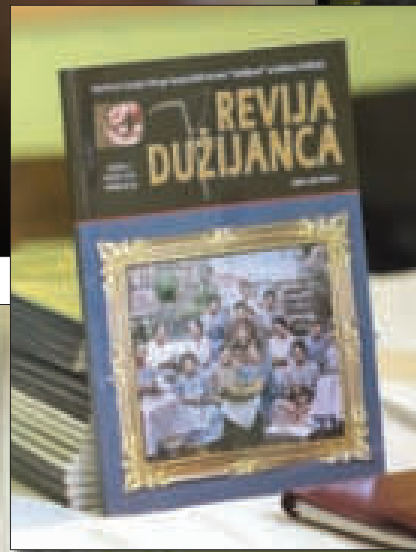
U četvrtak 14. travnja 2016. godine, u župi sv. Josipa Radnika u Đurđinu održana je tribina i konferencija za medije.

O viziji manifestacije "Dužijanca 2016." govorio je direktor UBH Marinko Piuković. Govoreći globalno o priredbama u okviru projekta Dužijance naglasio je dovoljno detalja pojedinih priredbi tako da se mogao dobiti zoran uvid u sva događanja glede Dužijance 2016. Najavio je prvu priredbu u iz programa Dužijance koja će se održati u Đurđinu, a to je *Blagoslov žita*. Najavljeno je da će prastari crkveni običaj blagoslova polja i žita biti Đurđinu na blagdan Sv. Marka 25. travnja 2016. u crkvi sv. Josipa Radnika, s početkom u 16,30 sati.

Sadržaj tribine bio je obogaćen i nastupom predsjednika UBH, mons. dr. sc. Anrdije Anišića. Predsjednik je vrlo zornim i detaljnim predstavljanjem novog dvobroja časopisa UBH Dužijanca "Revija Dužijanca" upoznao nazočne sa sadržajem i radom oko naklade i uređivanja Revije. Na kraju je potpredsjednik Udruge i glavni urednik Revije Lazo Vojnić Hajduk, koristeći suvremenu digitalnu tehnologiju, predstavio skice iz Revije i projekt "Risarski salaš", objekt koji je predviđen za izgradnju na odabranoj lokaciji u Đurđinu kao stalni postav etno prikazivanja natjecanja risara i običaja oko risa.

Tribini je nazočio vrlo lijep broj ljudi, ljubitelja običaja i tradicije bunjevačkih Hrvata.

UBH „DUŽIJANCA“ NA ŠOKAČKOM SIJELU U ŽUPANJI

PRVO MJESTO ZA ORIGINALAN STOL

Na 49. šokačkom sijelu u Županji 2016. godine, UBH „Dužijanca“ je 9. veljače bila gost na Seljačkoj zabavi.

Članovi Udruge su bili obučeni u bunjevačku nošnju i natjecali su se u aranžiranju najoriginalnije uređenog stola. Članovi udruge su za lijepo uređen i izvorno originalan izgled osvojili prvo mjesto. Stol je bio u duhu risarskog ručka, koji je za naš kraj vrlo karakterističan. Na stolu su bili izloženi: domaći kruh, slanina, luk, i “kiselna” (kiselo mlijeko). Pored ovoga, stol su krasile i đuge za vodu i risarski vinac ispleten od žita.

NATJECANJE U ARANŽIRANJU IZLOGA

PRVO MJESTO ZA MARIJU BOŠNJAK

Medu brojnim događanjima predviđenim programom „Dužijance 2016.“ našlo se i natjecanje za najljepše aranžirane izloge u središtu grada. Izlozi su bili aranžirani uoči prvog tjedna kolovoza, a natjecanje aranžera izloga imalo je za temu žetvene svečanosti - Dužijancu. Veći dio organiziranja natjecanja obavile su Jelena Piuković i Senka Davčik. Ove je godine sudjelovalo 11 aranžera od kojih je 9 bilo u natjecateljskom, a 2 u revijalnom dijelu. Žiri u sastavu: Senka Davčik – predsjednica, te članovi: Marija Bošnjak i Sanda Benčik je pažljivim pregledom izabrao tri najljepša izloga. U okviru programa Tamburaške večeri na gradskom trgu, u petak 12. kolovoza 2016. proglašeni su pobjednici i dodijeljeni darovi aranžerima najljepših izloga u gradu. Predsjednik UBH „Dužijanca“ Andrija Anišić je uručio darove nagrađenima.

Nagrađeni izlozi:

- I. mjesto: „Zahvala Bogu - Dužijanca“
aranžerka: Marija Bošnjak - Mala Bosna
Butik „Veruška“
- II. mjesto: „Vodonoše“
aranžerka: Tanja Dulić
Butik „Mondo“
- III. mjesto: „Majka nam je šila i šlingovala“
aranžerka: Ljubica Mandić - Subotica
Prodavaonica SIMPO“

Nagrađeni autori izloga od organizatora UBH „Dužijanca“ su dobili prigodne nagrade: novčani iznos, umjetničku sliku - dar Likovnog odjela HKC „Bunjevačko kolo“, te knjige - dar NIU „Hrvatska riječ“. Izlozi su bili ukrašeni i na sljedećim mjestima: JKP „Pogrebno“, prodavaonica „SIMPO“, butik „Veruška“, butik „Fara“, butik „Mondo“, butik „Perspective“, McDonalds, prodavaonica „Planet“, Lisca, Textil.

UBH DUŽIJANCA U ULOZI DOBROG DOMAĆINA

KUD-ovi, GOSTI NA DUŽIJANCI 2016. POSJETILI GRADSKU KUĆU

U Gradskoj kući, u plavoj vijećnici, članice gradskog vijeća Miroslava Babić zadužena za područje kulture i Nataša Aleksić zadužena za područje obrazovanja primile su goste Dužijance, predstavnike članova folklornih skupina iz Hrvatske Kulturno umjetničkog društvo „Ogranak seljačke sloge“ Posavski Bregi, Kulturno umjetničko društvo „Šokadija“, Ladimirevci, Kulturno umjetničko društvo „Zlatko Baloković“, Kulturno umjetničko društvo „MAK“ iz Trnovca, te iz hrvatskog sela Dolnja Pulja,

u Gradišću, Austrija, članovi Kulturno umjetničko društvo „Hajdenjaki“. Oni su na prijemu predstavili svoja KUD-a i mjesta iz kojega dolaze, a dobrodošlicu im je uputio i direktor UBH „Dužijanaca“ Marinko Piuković. Nakon uručivanja i razmjene poklona Svetislav Milanković je goste poveo u obilazak Gradske kuće.

TAKMIČENJE

RISARA

U subotu, 9. 07., na njivi kod crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu održano je tradicionalno Takmičenje risara u okviru manifestacije Dužijanca 2016. Organizator ove manifestacije bila je Udruga bunjevačkih Hrvata "Dužijanca". Takmičenje risara je jedna od najvažnijih i najsadržajnijih manifestacija Dužijance. Ove godine održana je na njivi koja će, kako se nadaju u Udruzi, postati stalna lokacija te manifestacije. Na početku manifestacije sve je pozdravio predsjednik UBH „Dužijanca“, mons. dr. Andrija Anišić. On je ujedno posebno blagoslovio sve risare i zahvalio im što su i ove godine došli i tako očitovali da vole Dužijancu, taj prekrasan običaj bunjevačkih Hrvata. Ujedno je blagoslovio i „risarski ručak“ (doručak). Nakon doručka uslijedilo je samo natjecanje risara čiji je početak „čobanskim zvonom“ označio Tivadar Bunford, predsjednik Skupštine Grada Subotice. Domaćini Takmičenja risara ove godine bili su Đurđinčani Ivan i Verica Dulić.

U samom Takmičenju risara ove godine sudjelovalo je 40 risara iz Đurđina, Žednika, Subotice, Kelebije, Mužlje, Crne Bare, Deronja, Novog Orahova i Lalića, među kojima su bili i risari iz Hrvatske, Mađarske i Bosne i Hercegovine. Osim natjecatelja u revijalnom dijelu sudjelovalo je još 16 risara.

Ovogodišnji pobjednici Takmičenja risara su Marinko Kujundžić i Ruža Juhas, prvo mjesto, Stipan Kujundžić i Rozalija Bajić drugo mjesto, te mladi risarski par Marijan Marcikić i Ana Dulić. U okviru Takmičenja risara organizirano je i natjecanje u „kuvanju tarane s divenicom“. Ove godine natjecalo se deset ekipa, a pobjednici ovogodišnjeg natjecanja bili su: Josip i Milica Vuković prvo mjesto, Goran i Ana Francišković drugo mjesto, te Pero

Rapić i Anica Proročić treće mjesto. Brojna publika imala je priliku i ove godine vidjeti košenje žita s dvije mašine „kosačice“ kao i vršidbu na staroj vršalici. U kulturno-umjetničkom dijelu programa nastupili su mali i veliki zbor HKPD „Đurđin“ uz pratnju tamburaškog ansambla „Đurđinske cure“.

I ove godine djeca su pokazala prastaru dječju igru „Kasalisica“. Pred proglašenje pobjednika razvojni

projekt UBH „Dužijanca“ – RISARSKI SALAŠ – predstavio je okupljenoj publici mons. dr. Andrija Anišić, predsjednik Udruge. Svečani govor održao je Tivadar Bunford, predsjednik Skupštine Grada Subotice. Nagrade pobjednicima uručili su predstavnici sponzora iz „Europetrola“, IN oil d.o.o. i Credit Agricole banke. Svi su oni dobili prigodne pehare, dar Organizacijskog odbora Dužijance 2016., zatim novčane nagrade

i nagrade IN ulja kao i sto, odnosno, dvjesto i tristo kg pšenice koje su im darovali domaćini Takmičenja risara Ivan i Verica Dulić. A prigodne darove domaćinima je uručio Marinko Piuković, direktor UBH „Dužijanca“ i predsjednik Organizacijskog odbora Dužijance 2016. Svi gosti, natjecatelji i sudionici nakon programa u dvorištu etno salaša imali su objed, svinjski paprikaš, uveseljao ih je tamburaški sastav Rujne zore.

TARANA NA TAKMIČENJU RISARA 2016.

NAJUSPJEŠNIJI PAR JOSIP I MILICA VUKOVIĆ

Kuhanje *nagusto tarane* na Takmičenju risara u okviru Dužijance već polako postaje tradicija. Na Takmičenju risara 2016. prijavilo se 10 ekipa koje su podjednako željele da nam pokažu kako su oni pravi majstori u kuhanju *domaće taranae s divenicom!*

Ekipe su bile: Tavankut - Dobrovoljno vatrogasno društvo Pere Stantić i Tomica Stantić, Josip Vuković i Milica Vuković, Ljutovo, Pajo Peić Tukuljac i Grgo Bačlija: "Komencijaši sa mrginja", Goran Franciško-
vić i Ana Franciško-
vić, Ivica Miković, Ivica Sekereš i Ivica Tumbas: "Albinji", Ljiljana Tot i Ferenc Lozančik: "Pioniri maleni", Stipan Raletić i Kata Sekulić: "SRK", Anica Proročić i Pero Rapić, Geza Lakatoš

Svaka ekipa je dobila sve potrebne sastojke za pripremu tarane: 3 kg tarane, 2 kg divenice, 2 kg krumpira, 1 kg crnog luka, ulja, začine. Naravno, svaka ekipa ima svoj tajni sastojak i recept po kojem pripravlja taranu, a žiri je taj koji je odabrao 3 najbolje skuhan tarane.

Za najbolje ekipe i kuhare tarane proglašeni su: Josip i Milica Vuković 1. mjesto, Goran i Ana Franciško-
vić 2. Mjesto, te Pero Rapić i Anica Proročić 3. mjesto.

Tročlani žiri su činili: Ruža Letović, Gordana Crnjaković i Gabor Prčić, oni su ocjenjivali, je li tarana skuhan, slana, ima li dosta paprike, je li dovoljno gusta.

Do proglašenja pobjednika, ekipe su svima dijelili taranu, dok je trajalo u kotliću.

Svi koji su kuhali dobili su zahvalnice i šolje s amblemom Dužijance, dar Organizacijskog odbora

Dužijance 2016. Tri ekipe koje su skuhan najbolju taranu dobile su po labošku, dar Organizacijskog odbora „Dužijanca 2016“.

Organizatori i animatori ekipa bili su Davor Šimić i Denis Lipozenčić, a Darko Šimić je bio stručni suradnik.

TAMBURAŠKA VEČER

PREDSTAVLJENI BANDAŠ I BANDAŠICA

Tradicionalna Tamburaška večer održana je 12. kolovoza u Subotici na središnjem gradskom trgu, kojom je započela i središnja proslava Dužijance 2016.

Katedralni župnik Stjepan Beretić je predstavio Subotičanima gradskog bandaša i bandašicu Ninoslava Radaka iz Subotice i Natašu Vojnić Tunić iz Starog Žednika.

Stručni žiri je izabrao najljepše pratitelje bandaša i bandašice: za prvu pratilju bandašice izabrana je Jasna Kujundžić s Klise, a prvi pratitelj je Marko Kujundžić iz Subotice. Druga pratilja je Marija Piuković iz Subotice, drugi pratitelj Matiša Bonić iz Subotice, dok su treći par Dijana Harangozo iz Subotice i Mario Vojnić Hajduk iz Subotice.

NAZOČAN VELIKI BROJ GLEDATELJA

SKUPŠTINA RISARA I

Skupština risara i smotra folklornih ansambala Dužijance održana je u subotu 13. kolovoza 2016. na središnjem trgu.

Prema ustaljenom programu, nakon večernje molitve u katedrali položeni su vijenci na spomenik *risaru* i na bistu Blaška Rajića u središnjem parku ispred sjevernog dijela Gradske kuće.

Skupina risara i risaruša koji su radili ris na manifestaciji „Takmičenje risara“ uputila se potom na centralnu pozornicu na glavnom trgu gdje je publici u prigodnom skeču prikazana pogodba gazde i vođe risara-bandaša.

Nakon toga uslijedio je nastup više folklornih skupina gostiju na manifestaciji Dužijanca.

VEČER FOLKLORA

ZAHVALA BOGU I POHVALA ČOVJEKU

SREDIŠNJA PROSLAVA DUŽIJANCE 2016.

VEČERNJA MOLITVA (VESPERE) U KATEDRALI

Svečanim vesperama (molitvom) koja je u subotu 13. kolovoza održana u katedrali sv. Terezije u Subotici, započela je središnja proslava Dužijance 2016. Ova molitva preuzeta je iz časoslova i dio je svečanih molitvenih i duhovnih pripremanja u predvečerje predstojećeg blagdana.

Subotički biskup mons. dr. Ivan Penzes, katedralni župnik Stjepan Beretić, svećenici Subotičke biskupije, redovnici i redovnice te vjernice grada Subotice i okolice dočekali su gosta celebranta ovogodišnjeg euharistijskog slavlja Dužijance, požeškog biskupa mons. dr. Antuna Škvorčevića.

Ovogodišnju krunu Dužijance pred oltar su donjeli bandašica Nataša Vojnić Tunić iz Žednika i Ninoslav Radak iz Subotice u pratnji malog bandaša Andrije Mandića i male bandašice Marije Stantić. Svi su se okupili oko glavnog oltara u katedrali i tada započinje molitveno slavlje koje je predvodio katedralni župnik.

EUHARISTIJSKO SLAVLJE DUŽIJANCA 2016.

Nedjeljno slavlje 106. Dužijance započelo je u crkvi sv. Roka u Subotici 14. kolovoza svečanim ispraćajem i blagoslovom bandaša Ninislava i bandašice Nataše te svih bandaša i bandašica iz subotičkih

okolnih naselja kao i iz Sombora i Lemeša. Svečani blagoslov vodio je župnik sv. Roka i predsjednik UBH Dužijanaca mons. dr. Andrija Anišić. Pred crkvom prije formiranja kolone zaprega kojima su se odvezli do katedrale, bandaše i bandašice prigodnom pjesmom pozdravile su „Kerske kraljice“ koje je predvodila i pripremila s. Silvana Milan.

Katedralni župnik Stjepan Beretić zajedno sa starateljima u župi sv. Terezije dr. Markom Senteom i Gabrijelom Kujundžićem dočekaao je pred katedralom bandaša i bandašicu i mlade u narodnim nošnjama. Bandaš i bandašica nosili su simbole Dužijance: krunu i samun kruha. Svetu misu zahvalnicu predvodio je preuzvišeni gospodin požeški biskup Antun

Škvorčević u zajedništvu s domaćim diskupom Ivanom i svećenicima Subotičke biskupije.

Na misi je pjevao katedralni zbor pod ravnanjem Miroslava Stantića a za orguljama je bio Andro Čalo.

MIMOHOD KROZ GRAD

Po završetku euharijskog slavlja formirana je svečana povorka od mladeži u narodnoj nošnji i članova društava, gostiju iz raznih krajeva koji su došli

slaviti Dužijancu. Bandaš i bandašica u svečanom mimohodu ponijeli su kruh iz katedrale do glavnog trga gdje su ih dočekali gradonačelnik Subotice Bogdan Laban i predsjednik Organizacijskog odbora Dužijance 2016. Marinko Piuković te domaćini salaša Dajana i Davor Šimić. Bandaš i bandašica predali

su na svečani način kruh gradonačelniku, a gradonačelnik se obratio svim nazočnim građanima i gostima prigodnim govorom. Velikom bunjevačkim kolom na središnjem trgu završio je svečani mimohod Dužijance.

POSJET GROBU BLAŠKA RAIJĆA

Poslije podne istog dana bandaš i bandašica posjetili su grob Blaška Raijća, utemeljitelja crkvene Dužijance i ondje u znak zahvalnosti položili cvijeće i vijenac od žitnog vlača.

Bandašicino kolo održava se u večernjim satima (u 19 sati), na središnjem gradskom trgu. Kolo otvara predsjednik UBH Dužijanca, a celebrant biskup se obraća mladima poticajnim riječima. Tako nastavno uz glazbu tamburaša i veselje mladih svi nazočni na trgu plešu i vesele se do kasno u noć. Odaziv na

BANDAŠICINO KOLO

Središnja proslava Dužijance 2016. završila je Bandašicinim kolom na glavnom gradskom trgu.

Bandašicinom kolu bio je velik što je potvrda kako mladi podržavaju nastojanja UBH Dužijanca očuvati običaje i tradiciju bunjevačkih Hrvata.

SEOSKE DUŽIJANCE

Bajmak

U nedjelju 10. srpnja u crkvi sv. Petra i Pavla.
Bandaš Mario Vujević, a bandašica Estera Ušumović.
Misu je služio župnik Zsolt Bende.

Žednik

U nedjelju, 10. srpnja u crkvi sv. Marka evanđeliste u Žedniku svečanu sv. misu zahvale za žetvu predvodio je mons. dr. Andrija Anišić, predsjednik UBH Dužijanaca, uz koncelebraciju vlč. Željka Šipeka, župnika u Žedniku. Bandaš je bio Vladimir Gršić, a bandašica Danijela Siratski. Mali bandaš bio je Alen Zvekanov, a mala bandašica Teodora Dožai.

Tavankut

U nedjelju 17. srpnja u Tavankutu je svečano proslavljena Dužijanica. Bandaš je bio Darko Prčić i bandašica Marina Crnković. Svečano misno slavlje predvodio je mons Marko Forgić uz koncelebraciju mons. dr. Andrije Anišića i tavankotskog župnika preč. Franje Ivankovića.

Mala Bosna

Dužijanca u Maloj Bosni proslavljena je 31. srpnja misom zahvalnicom u mjesnoj crkvi Presvetog Trojstva. Slavlje je predvodio preč. Julije Bašić, uz koncelebraciju mons. dr. Andrije Anišića i vlč. Dragana Muharema, mjesnog župnika. Bandaš je bio Igor Babičković, i bandašica Kristina Francišković.

Đurđin

Dužijanca u Đurđinu održana je u nedjelju 7. kolovoza. Misno slavlje je predvodio preč. Željko Šipek, a s njim u koncelebraciji su bili vlč. Miroslav Orčić i mons. dr. Andrija Anišić. Bandaš je bio Josip Dulić, a bandašica Nina Vojnić Purčar.

Mirgeš

Misu zahvalnicu za kruh svagdanji na mirgeškoj Dužijanci predvodio je 7. kolovoza predsjednik UBH Dužijanca mons. dr. sc. Andrija Anišić, u koncelebraciji s mjesnim župnikom.

Bandaš i bandašica su bili Leo i Nikoleta Čupak.

PLETENJE

PERLICA

ČIŠĆENJE ŽITA

U okviru priprava za Dužijancu 2016., 1. kolovoza od 15 sati u dvorištu župe sv. Roka počele su aktivnosti za središnju manifestaciju "Dužijance 2016.": tzv. čišćenje žita (sa stabljike žita skidaju se listovi) i pletenje vijenaca za ukrašavanje svečane zaprege-karuce, ukrašavanje katedrale i izradu velike krune od vlača žita.

Bandaš Ninoslav Radak i bandašica Nataša Vojnić Tunić okupili su svoje društvo i dolazili su raditi pet dana.

I ove godine starovinsko žito sorte bankut pripremio je Grgo Piuković. On je zajedno s teta Katicom Bedeković iz Dikanovca radio s mladima. Teta Katica je podučavala zainteresirane kako se izrađuju perlice, a bač Grgo je pleo i pokazivao kako se pletu vijenci.

Pletenje vijenaca je oduvijek izazivalo veliki interes kod mladih još iz vremena kada je pripreme za Dužijancu organiziralo Katoličko dvojačko društvo.

POPIS AUTORA I VLASNIKA FOTOGRAFIJA

Marinko Piuković
Lazo Vojnić Hajduk
Zoran Vukmanov Šimokov
Ivan Ivković Ivandekić
Andrija Anišić

Ovaj dvobroj Revije Dužijanca tiskan je uz potporu
Štamparije ROTORGRAFIKA

CIP - Каталогизacija у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

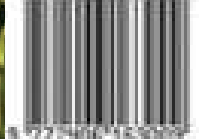
008(=163.42)(497.113)
398.332.33

REVIJA Dužijanca : ilustrirani časopis Udruge
Bunjevačkih Hrvata Dužijanca za kulturu življenja / glavni
urednik Lazar Vojnić Hajduk. - God. 1, br. 1 (pros. 2014.) -
. - Subotica : Udruga bunjevačkih Hrvata Dužijanca, 2014- .
- Ilustr. ; 30 cm

Dva puta godišnje.
ISSN 2406-1638 = Revija Dužijanca
COBISS.SR.-ID 292121607

ISSN 2406-1630

9 772406 163009